

Tisdagen den 14 mars

Kl. 13.00–15.57  
18.00–20.54

---

**§ 1 Särskild debatt om otillbörlig påverkan på demokratiska institutioner**

*Särskild debatt om  
otillbörlig påverkan  
på demokratiska  
institutioner*

Anf. 1 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Först och främst stort tack till Moderaternas riksdagsgrupp och Louise Meijer för initiativet till denna mycket viktiga debatt!

En utbredd tystnadskultur bland tjänstemän i Göteborgs stad efter påtryckningar från kriminella nätverk. En bygglovshandläggare på Södertälje kommun som beviljar bygglov på löpande band till personer i kriminella gäng. Kriminella personer och aktiviteter i fritidsgårdar som drivs i ABF Botkyrka-Salems regi. Det är tre uppmärksammade exempel på otilllåten påverkan eller infiltration från kriminella nätverk som kommit fram i olika granskningar under senare år, antingen mediegranskningar eller granskningar som gjorts av drabbade kommuner själva.

Det här är uttryck för en samhällsutveckling där hot, våld och trakasserier men också mer systematisk korruption och infiltration har fått fäste djupt in i vårt fria och öppna samhälle. I bakgrunden finns en organiserad brottslighet som inte drar sig för att ge sig på våra demokratiska institutioner och de människor som i olika roller företräder dessa demokratiska institutioner.

Allt blir förstås särskilt allvarligt när resultatet blir att den som utsätts för påtryckningarna tvekar inför eller avstår från att vidta olika åtgärder eller att fatta beslut – eller omvänt och kanske ännu värre fattar beslut, vidtar åtgärder eller agerar på annat sätt som gör att den sakliga och opartiska tjänsteutövningen kan ifrågasättas.

Enligt Brå har den rapporterade förekomsten av otilllåten påverkan mot myndighetspersoner ökat. Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, kopplar samman denna otillåtna påverkan med välfärdsbrott, kommunala beslut och kriminella aktörer, ofta i socioekonomiskt utsatta områden.

De myndigheter som ingår i den så kallade gemensamma satsningen mot organiserad brottslighet bedömer också att mörkertalet är väldigt stort, det vill säga att problemen med otilllåten påverkan kan vara mycket mer eller betydligt mer utbredda än vi i dag känner till.

De flesta av oss tror jag också har tagit del av olika vittnesmål som handlar om politiska partier, där man har misstänkt att personer utifrån på mer eller mindre kuppertade sätt har velat tränga sig in och ta kontroll. Det här är ofta svårutredda fall, och partierna har ofta varit försiktiga med att peka ut kriminella kopplingar. Men låt oss i varje fall vara överens om att

*Särskild debatt om  
otillbörlig påverkan  
på demokratiska  
institutioner*

varningssignalerna är många och att den potentiella skadan av att olika kriminella aktörer tränger sig in i politiska partier och därmed kan påverka och ta över olika beslutsprocesser i det offentliga är närmast oöverblickbar.

I det ljuset tycker jag också att man bör se på debatten om partierna och de villkor som omgärdar partierna, allt från finansiering till kontakter med olika kommersiella eller organiserade intressen. Vi har ett gemensamt intresse av att vårda partiväsendet och se till att det är robust och har medborgarnas fulla förtroende.

Att stå upp mot den otillåtna påverkan handlar om att skydda våra demokratiska institutioner. Det handlar om att skydda rättsstaten och värna medborgarnas tillit till det offentliga. Regeringen kommer att ge dessa frågor högsta prioritet och arbeta med dem metodiskt på flera parallella spår – lagstiftning, handlingsplaner, kartläggningar, samverkan och andra konkreta åtgärder.

Jag kommer i kommande anföranden att återkomma till vad det här betyder konkret, men låt mig redan nu säga att jag varmt välkomnar alla partier i Sveriges riksdag och alla goda krafter i samhället i stort att vara med i arbetet ägnat att värna vårt fria och öppna samhälle.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Göthberg (M) och Lena Hallengren (S).

Anf. 2 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Det är bara några veckor sedan vi hade debatt här i kammaren om korruption. Alla partier stod också då på samma sida – ingen stod här och förespråkade korruption.

När Moderaterna begärde den här debatten var ämnet infiltration av partier. Det har nu breddats till att handla om otillbörlig påverkan på demokratiska institutioner. Det välkomnar vi. Det är en angelägen fråga. Därför instämde jag i statsrådet Strömmers anförande nyss.

Jag menar också att det behövs en parlamentarisk utredning som tar ett brett grepp om dessa frågor, för otillbörlig påverkan kan ta sig många uttryck: trakasserier och hatkampanjer mot en socialsekreterare som hantarer känsliga LVU-ärenden, hot om våld mot dem som sitter på beslut om ett bygglov eller en lyxig bjudresa till den som hanterar en upphandling. Lägg därtill när medier och kultur upplever att deras uttryckssätt och ramar kraftigt begränsas och beskärs.

Ytterligare en aspekt är att Sverige sedan några decennier tillbaka har gått mot en välfärdsmodell med alltmer av marknadsinslag. Det innebär att ytorna där det finns risk för korruption, otillbörlig påverkan och jäv har ökat. Genom privatisering av offentlig verksamhet har den demokratiska kontrollen över välfärdstjänsterna minskat. Omfattande fusk och kriminalitet har avslöjats med assistansersättning, hemtjänst och olika former av anställningsstöd för att nämna några exempel.

Hot och trakasserier mot både politiker och tjänstemän, inte minst på kommunal nivå, riskerar att påverka beslutsfattandet och skrämman mänsklig från att ta politiska uppdrag eller anställningar där utsattheten kan vara stor. Det gör att vår offentliga förvaltning och våra politiska partier blir svagare.

Debatten finns på många håll. När vi nu står här i riksdagens kammare behöver vi förstås fråga oss vad mer vi kan göra i egenskap av riksdagsledamöter. Medborgarna ska kunna förvänta sig att vi tar både demokratin och hoten mot demokratin på stort allvar.

Därför vill jag återigen uppmana Gunnar Strömmer att ta ett samlat grepp – att inte bara lägga ned en utredning utan tillsätta en parlamentarisk utredning där vi ges möjlighet att lämna de partipolitiska slagträn som väl kommer att veva i den här debatten utanför mötesrummen. Låt oss gemensamt ta oss an kampen mot korruption och otillbörlig påverkan!  
(Applåder)

Anf. 3 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! Vi har samlats här i dag för att debattera frågan om våra demokratiska institutioner och hur vi skyddar dem från infiltration och annan otillåten påverkan. Frågan är viktig, då den i själva verket handlar om att hela vårt samhälle – vårt öppna, jämställda och demokratiska samhälle – faktiskt löper risk att implodera.

Jag vill bara göra en liten historisk tillbakablick. Vi har i vår del av världen, i den norra delen av Europa, skapat ett av världens bästa och mest välfungerande länder. Resan hit har varit lång. Vi har ett tusenårigt kristet arv och en lång demokratisk tradition men också omvälvande och avgörande perioder som reformationen och upplysningen. Allt detta ligger till grund för vårt samhälle. Men vi har också folkskola, nykterhetsrörelse, nationalism, den fria företagsamheten, den svenska modellen och Socialdemokraternas folkhemstanke. Allt detta finns i mixen som skapat vårt land, vår demokrati och vår välfärd.

Det har inte alltid varit en enkel resa, men en stor del av förklaringen handlar om att vi har haft samhörighet. Sverige och övriga länder i Norden tillhör också världens mest homogena länder. Det handlar om kultur, historia, religion, moral, värderingar, språk, etnicitet – alla de saker som gjort att vi har känt samhörighet med varandra. Denna samhörighet har varit viktig, inte minst för att förklara hur det kan komma sig att Sverige fortfarande är ett av världens minst korrupta länder. Detta hänger såklart också ihop med den debatt vi hade för ett par veckor sedan.

Men – och detta är en väldigt viktig fråga – på grund av den stora invandringen och mångkulturalismen håller allt detta på att vittra sönder. Vi har ett land som blir alltmer splittrat och segregerat, och det är inte konstigt när vi har tagit hit människor till vårt land. Det handlar inte om att värdera människor olika, utan det handlar om att människor kommer från delar av världen där man inte har den här samhörigheten, inte förstår vad demokrati innebär och inte har någon tilltro till stat, myndigheter och så vidare. Det är klart att detta skapar problem. Och det är klart att det skapar problem även för det svenska samhällsbygget om dessa människor inte lyckas eller aldrig får chansen att bli en del av vårt samhälle.

Vi har på några få årtionden tagit emot hundratusentals människor i vårt land, och det är klart att detta skapar segregation och utanförskap. Det skapar en situation där man snarare ser till familjen, klanen, än till vårt gemensamma. Detta tänker jag komma in på lite närmare i mitt nästa anförande.

Anf. 4 GUDRUN NORDBORG (V):

Herr talman! Tillåt mig uttrycka förvåning. Jag undrar hur det står till med landets ledning. Den förra regeringen startade en utredning om att motverka otillåten påverkan genom bland annat korruption och infiltration. Den nya regeringen valde att lägga ned utredningen. Åtminstone Moderaterna tycks ångra detta eftersom man begärt dagens debatt om infiltration och annan otillåten påverkan. Hade regeringen behållit utredningen hade vi kunnat få en betydligt mer allsidig och kompetent redovisning av sakernas tillstånd än vad någon timmes debatt här i kammaren kan ge, och dessutom förslag till åtgärder.

I debatten om korruption, som hölls nyligen på Vänsterpartiets begäran, var svaren från borgerligheten i sak undvikande, många fina ord till trots. Nu vill man tydligen förringa frågan om korruption genom att fokusera på infiltration. Båda är viktiga, och skillnaden är inte alltid stor.

Vi har svängdörrar mellan politik och näringsliv. Företrädare för näringslivet kan till och med kliva rakt in i regeringen, med skolministern som före detta styrelsemedlem i skolbolag som tydligt exempel. Detta är en form av infiltration som är synlig och inte kriminell men som väcker frågor om vems intresse den ministern prioriterar, skolbarnens eller skolbolagens. Frågan skärps av att skolministern lägger ned utredningen om att införa offentlighetsprincipen i alla skolor. Summan blir ett dåligt exempel på hur demokratin bör förvaltas.

Hemligstämplingen av vilka som får ta emot ersättningar genom det enorma elprisstödet är också ett oroande beslut i strid med rättsstatliga principer. Motsatsen, det vill säga att öppna för insyn, skulle öka möjligheten att hindra kriminella aktörers påverkan, inklusive infiltration.

I Vänsterpartiet är vi djupt oroade över både korruption och infiltration – de ökar. Båda göds genom att alltmer av det som har förvaltats inom offentlig sektor är privatiserat och ofta drivs med vinstintresse. Förutom att detta automatiskt krymper den demokratiska insynen och den demokratiska arenan ökar ytan för olika former av otillbörlig och kriminell påverkan. Vad är det som sker? Jo, välfärdsbrotten och den företagsrelaterade brottsligheten fortsätter att växa.

Jag vill förstås återkomma till frågan i nästa anförande.  
(Applåder)

Anf. 5 MALIN BJÖRK (C):

Herr talman! Dagens debatt handlar om otillbörlig påverkan, ett ämne som spänner över ett brett fält. Det inbegriper många olika typer av påverkan riktade mot en mängd olika aktörer men med det gemensamt att alla sådana påverkansoperationer, om de lyckas, undergräver tilliten mellan människor, mellan företag och mellan enskilda och det offentliga – en tillit som är helt grundläggande för att vårt öppna samhälle ska fungera och för att den demokrati vi lever i ska åtnjuta legitimitet. Därför är det angeläget att vi lyckas identifiera alla slags risker för otillbörlig påverkan, oavsett vilken skepnad den framträder i, och att vi hittar motmedel mot det gift som det faktiskt innebär när korruption fått fäste och kan sprida sig i samhällskroppen.

Herr talman! Otillbörlig påverkan kan exempelvis innebära att en socialsekreterare genom hot eller annat skräms att låta bli att besluta att ett barn ska omhändertas, trots att det finns goda grunder att fatta ett sådant beslut. Det kan innebära att en handläggare på Försäkringskassan gynnar en bekant genom att bevilja denne en viss förmån, trots att den sökande inte har rätt till den. Och det kan innebära att en bankanställd beviljar en person utan några som helst legala inkomster stora bostadslån, ett beslut som gör att svarta pengar tvättas vita.

Sådana här försök till otillåten påverkan och ren infiltration ser vi dessvärre alltmer av i takt med att den organiserade brottsligheten flyttar fram sina positioner. När jag arbetade som åklagare erfor jag själv hur sådana försök kan se ut. Det handlade om försök som riktades mot mig i min myndighetsutövning för att få mig att upphäva ingripande beslut, men i utredningar såg jag även insiderfall på storbanker, oegentligheter i offentligt beslutsfattande och advokater som läckte hemlig information.

Herr talman! Vi har i dag ett allvarligt problem med grov brottslighet i Sverige, och det är oerhört viktigt att trycka tillbaka den. Som åklagare har jag arbetat med ekonomisk brottslighet, och jag vill framhålla hur nära kopplad den våldsbrottslighet vi ser i dag är till den organiserade ekonomiska brottsligheten. I den ligger även incitament till infiltration och korruption. Som sagt – detta är ett gift, och vi måste snabbt injicera motgift för att stoppa spridningen av dess effekter.

Därför var det väldigt välkommet och inte en dag för tidigt när den förra regeringen i somras gav en utredning i uppdrag att se över vilka åtgärder som behövs för att motverka detta, i bred bemärkelse. För någon månad sedan kom den nya regeringen dock med beskedet att denna utredning läggs ned. Jag har tidigare hört olika argument för detta, och jag ser fram emot att höra mer om det från justitieministern, liksom om vad som kommer att ske mer konkret. Det är glädjande att justitieministern ser att det är viktigt med ett partiöverskridande samarbete i denna fråga.

Anf. 6 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Herr talman! Vi pratar om otillbörlig påverkan – eller otillåten påverkan – på de demokratiska institutionerna. Vår justitieminister har föredömligt anslagit tonen här, men jag vill ändå bredda diskussionen lite grann.

Den senaste tidens debatt har väl inte undgått någon. Det gäller den friande domen i Hovrätten för Västra Sverige i fråga om ett våldtäktsmål. En av våra pelare i det demokratiska samhället är domstolarna, och det har under flera dagar rasat en debatt om huruvida denna dom är korrekt eller inte. Detta har också fått till följd att ett par nämndemän har kallats till ett politiskt parti för att få, som det uttrycktes, ett coachande samtal. Eller blev de uppläxade? Jag vet inte. Men resultatet blev i vart fall att dessa nämndemän, som svurit domareden, efter detta samtal bestämde sig för att begära entledigande från sina uppdrag som nämndemän. Vissa kommenterade detta som att det var ett klokt beslut. Men ordföranden för Nämndemännens Riksförbund var av en annan uppfattning, och han hade fått berättat att nämndemännen utsatts för påtryckningar.

Den tidigare justitieministern Thomas Bodström var inte nådig i sin kritik när det gällde detta. Partiets agerande är inget annat än ett maktmissbruk som för tankarna till länder som Polen och Ungern. Det sänds också

signaler till andra nämndemän om att man ska passa sig när det gäller detta. Och det kan ju påverka hur man dömer i framtiden.

Jag tycker att detta är ett synnerligen allvarligt fall av otillbörlig påverkan på våra domstolar och våra domare. Man kan fundera på det system vi har när det gäller hur nämndemän och domare utses. Man kanske ska frikoppla det från den politiska världen.

Anf. 7 JAN RIISE (MP):

Herr talman! Vi ser oroväckande tecken på infiltration och påverkan i Sverige som vi bara sett i tv-serier tidigare. När de serierna sändes var den sortens våld och maktmetoder inte så kända hos oss, men nu tycks de förekomma alltmer även i Sverige. Det är personer och nätverk med våldskapital som får tjänstepersoner att kanske i sin myndighetsutövning fatta andra beslut än vad de annars hade gjort.

På samma sätt är det dessvärre med politiker. Det finns just nu ett hårresande exempel från Bryssel, där det självständiga landet och FN-medlemmen Qatar till synes har köpt sig både fotboll och goodwill genom frikostiga gåvor.

Det är alltså piskor och morötter. Hot om våld eller löften om belöningar får vanligtvis ordningsamma människor att göra sådant de inte vill eller inte borde ägna sig åt.

Så här ska vi inte ha det. Vi får inte låta den här sortens mönster och maktrelationer växa till och förstöra tillit och förtroende. Att detta är olagligt och ska leda till utredning och påföljder är självklart, men det krävs mer än så.

Herr talman! Vi behöver bygga vårt samhälle mer robust och motståndskraftigt. Vi behöver starka offentliga organisationer, tydliga rutiner, trygg personal och närvarande och lyhörda chefer. Riksrevisionen har rekommenderat regeringen att inrätta en funktion som kan stödja myndigheter, kommuner och regioner med praktiska råd och verktyg. Det tycker vi i Miljöpartiet vore ett bra steg på vägen.

Vi behöver ett välutvecklat internt säkerhetsarbete med robust stöd för utsatt personal. Även en mindre kommun, som den jag kommer ifrån, rapporterar om allt fler försök till bedrägerier och annat. Till detta hör om inte direkt våld så betydande obehag och en arbetsmiljö för dem som utsätts som är långt ifrån godtagbar.

Vi vill införa meddelarskydd även för anställda i statliga bolag och anställda i företag som utför tjänster som upphandlats av statliga myndigheter. Det är viktigt för att stärka den enskildes ställning och för möjligheten att avslöja missförhållanden.

Vi behöver också en närvarande och väl resurssatt polis. Det gäller särskilt den lokala polisen, som kan samverka med andra myndigheter och aktörer i lokalsamhället och som kan ge prioritet åt frågor om otillåten påverkan.

Vi måste bygga ett närvarande samhälle som arbetar nära civilsamhällets organisationer och människor för en större och starkare kollektiv förmåga. Till det ska vi stödja professionell hantering av ärenden och tillsättning av personal. Det handlar till exempel om att vara varsam och sparsam med lösningar där personer anställs främst på lokala meriter.

Sammanfattningsvis: ett starkt fokus på ledarskap, samordning och närvaro.

Jag ställer mig i välkomstkommittén för den parlamentariska utredning som sträcker sig över det uppdrag som den tidigare hade och kanske lite nya också.

Anf. 8 MALIN DANIELSSON (L):

Herr talman! I Sverige kan man lita på myndigheter och demokratiska institutioner. Lagar och regler följs. Sverige står sig väl i internationella jämförelser där graden av exempelvis korruption mäts. Du varken kan eller behöver muta dig till en operation för ditt barn. Du kan inte hota dig till ett bygglov eller på andra sätt påverka så att demokratiskt fattade beslut inte ska gälla just dig. Vi litar också i stort på våra myndigheter och på varandra, och den tilliten är viktig. Den bygger en stabil demokrati.

Därför är det oerhört allvarligt när det kommer rapporter om hur exempelvis kriminella nätverk försöker infiltrera och påverka samhället på olika nivåer. Det handlar om socialtjänst, myndigheter och civilsamhället. Detta måste bekämpas med full kraft.

Otillåten påverkan på demokratiska institutioner och processer är ett allvarligt hot mot demokratin. Det bidrar till att människor inte känner att de kan lita på myndigheter, att de inte vågar kontakta myndigheter när de är i behov av stöd eller att de kanske inte vågar engagera sig politiskt.

Herr talman! Liberalerna har länge krävt en rad åtgärder för att stoppa denna utveckling. Det handlar om skärpta demokrativillkor så att oseriösa föreningar inte kan ta del av skattemedel. Det handlar om stärkt skydd för tjänstemän, inte minst socialsekreterare. Det handlar om ett batteri av åtgärder för att rusta upp det förebyggande arbetet mot gängkriminalitet, så att färre väljer den kriminella banan och så att barn inte luras in i kriminalitet i unga år.

Myndigheter, civilsamhället och andra viktiga aktörer som bär upp vår demokrati måste få verktyg för att kunna förhindra och förebygga otillbörlig påverkan. Många viktiga initiativ har tagits, men mer behöver göras. Och det är både angeläget och välkommet att samtliga partier här ser att utvecklingen behöver vändas.

Anf. 9 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Som jag sa i mitt första anförande kommer regeringen och jag som justitieminister att arbeta vidare med dessa frågor metodiskt och i flera parallella spår. Jag skulle nu vilja lyfta några av de grepp som är ägnade att stärka samhällets samlade motståndskraft mot otillåten påverkan.

För det första är det helt riktigt att vi gör ett omtag när det gäller utredningen rörande dessa frågor. Vi uppfattade att den utredning som vi lade ned hade ett renodlat kartläggande uppdrag. Vi vill göra om det så att det är en utredning som kan lägga fram skarpa lagstiftningsförslag när det gäller den straffrättsliga regleringen av korruptionen. Vi ser alltså framför oss en skärpning av de straffrättsliga reglerna när det gäller korruption.

I samma utredning ska en annan väldigt viktig fråga utredas, nämligen frågan om ansvarsutkrävande, som i hög grad är den andra sidan av myn-  
tet. Det så kallade tjänstemannaansvaret, som också följer av Tidöavtalet, kommer att vara en viktig del av den utredningen.

Prot. 2022/23:74  
14 mars

*Särskild debatt om  
otillbörlig påverkan  
på demokratiska  
institutioner*

För det andra råder det ingen tvekan om att det är viktigt att få mer kunskap och information. Och de delar av den tidigare utredningen som handlade om rena kartlägningsfrågor tar vi hand om på andra sätt. Vi ger Brå ett nytt regeringsuppdrag att analysera otillåten påverkan som utövas av systemhotande aktörer och grupperingar. Fokus kommer att ligga på det hot eller den påverkan som riktas mot förtroendevalda, politiska partier och beslutande församlingar på alla nivåer. I sammanhanget vill jag också lyfta fram ett uppdrag som Statskontoret har – att analysera frågor om korruption och infiltration just på kommunal och regional nivå. Där kommer alla aspekter av dessa frågor att tas om hand.

För det tredje finns det en nationell handlingsplan mot korruption. Den löper ut i december i år. Hur den ska tas vidare kommer att vara en av de centrala processerna för att ta hand om dessa frågor på ett systematiskt sätt. Handlingsplanen ligger under min kollega Erik Slottner, och Justitiedepartementet och Finansdepartementet kommer att arbeta mycket nära varandra i de processerna.

För det fjärde kommer jag att bjuda in företrädare för riksdagens alla åtta partier till överläggningar dels om det bredare greppet om de här frågorna, hur de ska tas och hur det snittet ska förankras på ett bra sätt, dels om partinära och andra demokratirelaterade frågor som rör just partierna, finansiering, kontakter med kommersiella och organiserade intressen etcetera.

Vi har ett starkt allmänt och gemensamt intresse av att göra det här på ett systematiskt sätt, och vi har också ett starkt intresse av att de processer som vi drar igång leder fram till mer konkreta resultat än bara kartläggningar. Det handlar om ytterst skarp lagstiftning ägnad att trycka tillbaka den grova organiserade brottslighet som i hög grad ligger bakom den otillbörliga och otillåtna påverkan vi i dag debatterar.

Anf. 10 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag vill först tacka statsrådet både för anförandet och för de åtgärder som presenteras, men jag vill ändå säga att den utredning som tillsattes i somras och som regeringen redan har hunnit lägga ned ju inte bara handlade om att analysera. Det handlade om att både göra en översyn och ta fram åtgärder som kan behövas för att motverka otillåten påverkan och korruption på statlig, regional och kommunal nivå. Det är väl utmärkt att man tar detta vidare.

Herr talman! Jag begärde egentligen ordet för att jag vill fråga Gunnar Strömmer om det kommer att bli någon parlamentarisk kommitté. Om frågan nu är angelägen för riksdagens samtliga partier, är det då inte läge att faktiskt sträcka ut handen och säga att vi ska ha den här parlamentariska kommittén?

Vi har ju inte hört hela debatten än, men jag har hört något anförande och inser att vi kanske på vissa håll behöver höja nivån och försöka fundera över vad som är riksdagens och regeringens uppdrag i det här sammanhanget. Vilka åtgärder skulle vi kunna enas om för att se till att verkligen minimera risken för otillåten påverkan, vilket ju är synnerligen allvarligt?

Anf. 11 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M) replik:

Herr talman! Jag ser framför mig att vi kommer att ha en parlamentarisk kommitté. Frågan är bara vad snittet när det gäller frågorna för kommittén ska vara.

Jag tycker att det är självklart att en sådan parlamentarisk kommitté ska ägna sig åt det som är partinära. Om vi tittar på hur de frågorna har hanterats, alltså vilka regler som gäller för finansiering av partier i frågor som har rört exempelvis olika transparensregister för kontakter med omvärlden och så vidare, är det i bred parlamentarisk enighet och med riksdagen som bas. Det tycker jag är självklart.

I vad mån en sådan kommitté även ska ägna sig åt de bredare frågorna eller om det ska tas i särskilda spår genom expertutredning eller annat är det någonting som vi bereder för närvarande. Jag kommer gärna tillbaka till det i diskussionen med riksdagens olika partier.

Anf. 12 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! En av de delar som fanns i den utredning som regeringen har valt att lägga ned var att titta på privatisering av offentligt finansierad verksamhet och vad det leder till när man faktiskt utökar de ytor som är möjliga att mötas på för både korruption, jäv och annan otillbörlig påverkan.

Jag vill ändå fråga statsrådet om han inte ser risken för att korruption och otillåten påverkan faktiskt ökar när man får den typen av ekonomiska intressen och dessutom en begränsad insyn.

Anf. 13 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M) replik:

Herr talman! Den här regeringen kommer inte att väja för några frågor som har betydelse vad gäller korruption och infiltration och inte heller när det gäller samspelet mellan det offentliga och privata intressen.

När det gäller de frågor som i hög grad dominerar debatten om påverkan på de offentliga förvaltningarna och påverkan på partier är det väl ändå i första hand andra problem som är i förgrunden och detta på goda grunder. Grov organiserad brottslighet eller kriminella gäng kopplade till klanstrukturer av olika slag, som i och för sig i hög grad också ägnar sig åt att använda företag som brottsverktyg, har varit mönstret om man tittar på uppmärksammade fall exempelvis i Göteborg, Södertälje, Botkyrka och på andra håll. Det gäller både i fråga om påtryckningar på den offentliga förvaltningen och de, får man nog ändå säga, ganska påtagliga försök till infiltration av politiska partier som vi också sett.

Som sagt var, jag väjer inte för andra frågor exempelvis när det gäller snittet mellan näringsliv och det offentliga, men jag tror att det huvudsakliga problemet som vi behöver tackla är ett annat.

Anf. 14 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Herr talman! Jag begärde replik av två anledningar.

En anledning är att jag är lite orolig för tjänstemannaansvar. Det har vi haft tidigare, och det har ofta inneburit att man pressar ansvar för vad en organisation gör eller inte gör nedåt i hierarkin. Underordnade personer får ta ett ansvar som de kanske inte borde ha på grund av att det inte finns resurser exempelvis att arbeta tillräckligt med en fråga.

Den andra anledningen är att jag såg på en presskonferens att Brå tydligen har fått ett uppdrag av justitieministern att inventera infiltration. Det vore väl kanske ett steg framåt, men jag skulle gärna höra kommentarer till det också. Är det en del i det fortsatta arbetet?

Anf. 15 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M) replik:

Herr talman! Jag vill naturligtvis ta tillfället i akt att stilla Gudrun Nordborgs oro i båda avseendena.

I fråga om tjänstemannaansvar tycker jag för egen del att det är utomordentligt viktigt att komma ihåg att när det gäller den offentliga förvaltningens oberoende, saklighet och objektivitet och medborgarnas tillit till den offentliga förvaltningen handlar det också i väldigt hög grad om en transparens och om goda förutsättningar till ansvarsutkrävande. Hur än detta ansvarsutkrävande ska gå till vinner alla, både medborgarna och den offentliga förvaltningen, på om det är klart och tydligt.

Om jag ska ta en mycket konkret aspekt av det hela när det gäller myndighetsutövning mot enskilda är det väl uppenbart att den som har den offentliga makten i förhållande till enskilda naturligtvis också måste kunna bli föremål för ett ansvarsutkrävande om det går snett på något sätt.

Det är det som den här utredningen är ägnad att rätta upp: tydliga processer för ansvarsutkrävande till gagn för medborgarna och den offentliga förvaltningen.

Anf. 16 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Herr talman! Jag blir tyvärr inte lugnad av justitieministerns besked. Jag uppskattar att det markeras en prioritet för att vi ska känna tillit och att det ska vara transparens. Men då måste vi ju ta bort alla de här hemligstämplingarna och hemlighållandena som regeringen tyvärr levererar nu och som skapar en oro över att vi faktiskt inte vet vad myndigheter och offentliga institutioner gör och hur argumentationen ser ut fram till olika beslut.

Jag välkomnar tillit och transparens, men jag vill inte att vi pressar ansvar nedåt i hierarkierna utan att vi får till stånd en rimlig ansvarsfördelning. Det kan jag se fram emot.

Jag fick inget svar på om det har getts ett uppdrag till Brå.

Anf. 17 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M) replik:

Herr talman! Jag ska göra ett nytt försök att stilla oron.

Det är helt riktigt att Gudrun Nordborg inte fick något svar; tiden rann ut. Nu hugger jag till! Ja, Brå har fått ett uppdrag, och det är väldigt naturligt av det skälet att bakgrunden till den otillbörliga och otillåtna påverkan vi nu talar om som trycker mot den offentliga förvaltningen och mot politiska partier i hög grad har sin upprinnelse i grov organiserad brottslighet. Att just Brå får ett sådant kartläggande uppdrag tycker jag därför är väldigt naturligt. Dessutom är det en mycket kvalificerad myndighet som kommer att kunna ge oss som politiska beslutsfattare ett utomordentligt högkvalificerat underlag i den delen.

När det sedan gäller sekretessfrågor vill jag bara säga: Ja, det är klart att vi ska ha offentlighet som utgångspunkt – offentlighetsprincipen är stark av goda skäl – men det är alltid en avvägning mellan det och information som är integritetskänslig för den enskilde. Det är inte så att alla ut-

betalningar till enskilda från Försäkringskassan är föremål för offentligheten, utan det finns en avvägning i lagstiftningen mellan just offentlighet och personlig integritet. Exakt hur den avvägningen ska se ut i varje enskilt fall är naturligtvis något man måste hantera löpande och med gott omdöme.

Anf. 18 MALIN BJÖRK (C) replik:

Herr talman! Jag välkomnar att det ska tillsättas en parlamentarisk kommitté och att vi ska titta brett på de frågor som handlar om hur offentlig förvaltning och politiska partier utsätts för yttre påverkan och hot. Det är positivt.

Samtidigt har jag, som jag nämnde i mitt anförande, sett insiderfall i banker. Jag har ju jobbat på Ekobrottsmyndigheten. Jag citerar ur EBM:s lägesbild av den ekonomiska brottsligheten häromåret: ”De flesta fallen av korruption och påverkan finns mot nyckelpersoner inom näringslivet.” Det finns till exempel påverkan vid upphandling mot nyckelpersoner hos upphandlande bolag, och i samband med fastighetsaffärer har banktjänstemän och fastighetsmäklare medverkat till penningtvättsbrott.

Detta har jag sett själv, och jag undrar därför lite grann vad justitieministern ser att vi behöver göra när det gäller detta.

Anf. 19 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Malin Björk för en utomordentligt viktig fråga. Jag tycker att det är av stor betydelse att vi pratar om korruption i bred bemärkelse, också när det gäller sådant som i grund och botten inte har med politiskt beslutsfattande att göra utan med andra beslut som sker exempelvis i näringslivet.

Samtidigt är jag nog av den uppfattningen att det privata har kommit mycket längre än det offentliga i korruptionsfrågor just när det gäller såväl lagregleringen som, för den delen, tillsynen. Det gäller inte minst den kommunala nivån och den regionala nivån. Det gäller dessutom flera av de nya fenomen vi nu pratar om, såsom grov organiserad brottslighet som i många fall är tydligt kopplad till olika klanstrukturer som inte drar sig för att på djupet tränga in i våra demokratiska institutioner – inklusive partierna.

Jag säger på intet sätt att de frågor Malin Björk lyfter upp är obetydliga, tvärtom. Men jag tror faktiskt att både kunskapsunderskottet och lagstiftningsunderskottet är ännu mycket större när det gäller det offentliga.

Anf. 20 MALIN BJÖRK (C) replik:

Herr talman! Jag har ytterligare en fråga, och det gäller detta med tjänstemannaansvar. Jag vet att justitieministern och samarbetspartierna vill lyfta in det för att införa ytterligare straffrättsliga regleringar kring detta.

Det fanns en utredning som kom med sitt betänkande förra våren och som kom fram till att eventuella fördelar helt enkelt skulle vara mindre än de nackdelar som finns. Framför allt är det ju så att det krävs en hel del regelverk om man ska straffrättsligt reglera någonting och uppnå en rätts-säkerhetsgaranti för dem som eventuellt skulle kunna begå tjänstefel. Jag vill alltså veta hur justitieministern tänker kring ett sådant regelverk för alla de myndighetsbeslutsfattare man egentligen pratar om i debatten. Vad skulle krävas, och hur tungrovt skulle regelverket eventuellt bli?

Det är dessutom mycket som handlar om hot och våld eller trakasserier mot vissa tjänstemän som inte vågar fatta beslut. Skulle detta inte öka risken för att de inte vågar fatta beslut?

Anf. 21 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M) replik:

Herr talman! Man kan möjligen säga att den utredning som tillsattes av den förra regeringen tillsattes tämligen motvilligt. Det har möjligen också återspeglats lite i tonträffen i direktiven till den utredningen. Det var ju riksdagen som så att säga drev igenom detta, mot en väldigt motsträvig regering.

Det finns andra utredningar som också leder fram till slutsatser – slutsatser som med ett annat uppdrag, inte minst ett tydligt uppdrag att lämna konkreta förslag, möjligtvis hade kunnat se annorlunda ut. I det avseendet bedömer jag alltså att det är utomordentligt viktigt att ta ett nytt grepp och komma fram till skarpa förslag.

Jag vet att det finns farhågor om att ett straffansvar ska leda till en ännu större försiktighet när det gäller att fatta beslut. Jag tror för egen del – och detta ligger bakom Tidöpartiernas linje i den här frågan – att oklarhet och otydlighet i ansvarsfrågor är en mycket allvarligare hämsko både för förvaltningens sätt att fungera och för medborgarnas tillit till förvaltningen än tydlighet. Sedan måste det självklart finnas robusta regelverk kring detta för att det ska fungera på ett rättssäkert sätt.

Anf. 22 JAN RIISE (MP) replik:

Herr talman! Tack för inbjudan till partiövergripande samtal, ministern!

Det är ibland lite otacksamt att vara sist med sitt replikskifte, för man får stryka de frågor som redan har ställts. Men jag tänkte att jag ska försöka ställa någon annan fråga.

Vi har konstaterat att många partier har fått nya medlemmar under senare tid men att vi är långt ifrån de glansdagar vi såg på 60- och 70-talen. Det innebär ju sådana praktiska saker som att det blir färre närvarande vid årsmöten och i praktiken lättare att ta över och kanske bygga upp en dominerande ställning – vilket i förlängningen kan leda till otillbörlig påverkan på en kommun eller region, med bedrägerier, hot vid upphandlingar och allt det andra vi hört om.

Vi som är här ska naturligtvis inte ha någon som helst åsikt om hur partierna gör för att skaffa fler medlemmar, men det kunde ändå vara intressant att höra lite om hur ministern ser på detta i förhållande till det jag nämnde tidigare om ett starkare samhälle och kanske stöd till organisationer, studieförbund, folkhögskolor och andra som visar engagemang i samhället.

Anf. 23 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M) replik:

Herr talman! Man kan ju säga att tillströmningen av nya medlemmar inte nödvändigtvis behöver vara enbart gynnsam; jag har förstått att det exempelvis när det gäller Botkyrkahanteringen har varit så att flera nytillträdde inte får komma till. Men med det sagt är partiernas stora utmaning över lång tid naturligtvis att medlemstillströmningen har försvagats, och det gäller alla politiska partier.

Tittar man på de exempel där kriminella strukturer försöker ta sig in i politiska partier ser man ändå flera exempel som rör inte bara stora partier utan, inte minst på senare tid, även mindre partier med små medlemstal. Dessa är skörare för yttre påverkan och därmed också lite enklare offer, kan vi kalla det, för dem som vill komma åt dem. Det råder alltså ingen som helst tvekan om att detta är en aspekt av partiernas krympande storlek: en ökad sårbarhet gentemot intressen som på olika sätt vill ta sig in och ta över på ett otillbörligt sätt.

Anf. 24 JAN RIISE (MP) replik:

Herr talman! Vi har inom Miljöpartiet också diskuterat detta med anonyma partibidrag och transparens. Jag skulle bara vilja nämna det inför den fortsatta debatten här.

Det förefaller ju som att det kunde vara vettigt att öka transparensen en aning när det gäller både partibidragen och vilka vi inom ramen för vårt riksdagsuppdrag träffar, möter och har utbyte med på andra sätt. Jag tänkte bara höra om ministern har någon tanke på att inkludera den typen av frågor i den kommande partiövergripande diskussionen.

Anf. 25 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M) replik:

Herr talman! Det långa talets korta mening är ja. Båda de frågor Jan Riise tar upp tycker jag utan tvekan ska ligga på bordet när partierna ska resonera om spelreglerna framåt.

Sedan ska vi ha med oss att dessa frågor är grundligt utredda, i närtid och i ett brett parlamentariskt sammanhang, och att de regelverk vi nu har inte har särskilt många år på nacken. Jag tycker dock att det är mycket lämpligt, också utifrån den debatt som har varit under senare tid, att utvärdera hur reglerna har slagit i verkligheten och om det finns utrymme för att förbättra dem på olika sätt.

En fråga som alltid har avvisats tidigare har varit den om transparens eller lobbyistregister. Det finns i och för sig goda skäl för att avvisa det; man har pekat på demokratiska risker även med det, som att man stänger ute eller försvårar kontakten med omvärlden för politiska partier. I ljuset av hur det har sett ut i en del länder på senare tid, inte minst i ett europeiskt perspektiv, tycker jag också att det finns anledning för oss att ånyo diskutera dessa frågor. Det gör vi lämpligast i ett brett parlamentariskt sammanhang.

Anf. 26 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! För ett par veckor sedan hade jag förmånen att vara i Sydafrika på ett studiebesök. Jag hade då möjlighet att på nära håll se vad korruption gör med ett samhälle – med välfärden, med infrastrukturen och med människorna. Det finns många goda skäl för oss att arbeta för att se till att vi inte ens kommer i närheten av detta.

För mig som socialdemokrat är det självklart med öppenhet och transparens, att skattemedel ska gå till det som de är avsedda för och att vi inte ska sälja ut vår gemensamma egendom till underpris utan vårda och sköta den tillsammans.

Jag har två korta kommentarer.

Jag beklagar än en gång att regeringen lade ned den utredning som hade till syfte att göra en översyn av vilka åtgärder som behövs för att motverka otillåten påverkan och korruption, inte minst vid privatisering av offentligt finansierad verksamhet. Den skulle omfatta såväl statlig, kommunal och regional verksamhet som näringslivsverksamhet och ha särskilt fokus på verksamhet som är offentligt finansierad. Man lade ned utredningen och har fortfarande inte någon riktig idé om vad man ska starta i stället. Kan tiden gå? Är inte det att underskatta frågans betydelse? Sverige är ett av de länder i Västeuropa som har privatiserat flest offentliga verksamheter. Detta skapar ökad risk för korruption.

Jag tycker också att det finns all anledning att i denna talarstol uttrycka oro för hur hat och hot drabbar många förtroendevalda. Ibland är tongångarna på sociala medier så grova att man verkligen häpnar. Detta är oroande. Den som säger ifrån, står upp för ett beslut eller för fram sina värderingar får ibland så mycket hat och hot att människor väljer att avstå, avsluta en tjänst eller inte längre engagera sig politiskt. Detta riskerar på sikt att urholka båda demokratin och de politiska partiernas folkliga förankring. (Applåder)

Anf. 27 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! Problematiken med gängkriminaliteten och den organiserade brottsligheten är i mångt och mycket ett importerat problem. Vi kan till exempel än en gång se det i fusket med assistansersättning. Vi kan se det när assistansbolag misstänks ha infiltrerat Försäkringskassan. Vi kan också se det i hur gängkriminella infiltrerar politiska partier för att därigenom till exempel påverka politiska beslut i en kommun. Det kan även handla om att klanledare lovar bort röster mot att få något i gengäld. Det är klart att detta är ett problem.

Jag vill dock också peka på en sak som jag förmodligen är ensam om att peka på här i dag, nämligen hotet från islamismen. Det finns en koppling här som är ganska viktig.

Vi kan i dag se hur skurkstater finansierar församlingar, moskéer och skolor i Sverige för att sprida det islamistiska giftet. Vi kan se hur individer och grupperingar med kopplingar till exempelvis Muslimska brödraskapet infiltrerar politiska partier, inte bara för att öka segregationen och spå på splittringen utan också med målet att få makt och inflytande och på sikt, tror jag, ta kontroll över Sverige och de institutioner vi har här.

Detta är en fråga som naturligtvis förtjänar betydligt mer tid för debatt än vad som finns här i dag. Kortfattat kan jag dock säga att jag tror att det samarbete vi har hittat inom Tidöavtalet är bra. Jag tror att vi har många bra förslag på gång som kan komma att påverka detta. Regeringens omtag i frågan är också någonting som jag tror är väldigt positivt.

Men vi måste också på allvar försöka att förstå hur vi har kunnat skapa ett av världens bästa samhällen. Vad beror det på att ett av världens bästa samhällen är på väg att falla? Det finns ju förklaringar till detta. Om vi inte ser dessa förklaringar – om vi inte förstår detta – är det svårt att åtgärda de problem vi i dag ser med till exempel otillåten påverkan och infiltration. Vi ser hur vårt demokratiska välfärdssamhälle sakta men säkert fallerar.

Anf. 28 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet och riskerar väl därigenom att utsätta mig för ytterligare hot och hat. Jag ifrågasätter dock det som Richard Jomshof förde fram både i sitt inledande anförande och i anförandet nyss. Detta bygger på att det är invandrare som skulle stå för den problematik som vi diskuterar här och i synnerhet att det skulle vara ett islamistiskt gift som kommer in i Sverige.

Jag tror att vi behöver vara vaksamma på oetiska och kriminella aktiviteter oavsett om det är en klassisk svensk eller en invandrare som står för dem. Jag tror också att vi skulle vinna mycket om vi till exempel inte längre hade religiösa friskolor. Då skulle vi strypa en del av oron för illegal finansiering.

Anf. 29 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Herr talman! Det finns många förklaringar till de problem vi ser i dag. En förklaring skulle kunna vara att vi anklagar varandra för saker som helt och hållet saknar bäring. Genom att ställa en fråga till mig i riksdagen utsätter man sig inte för hot. Gudrun Nordborg får ursäkta, men jag tycker faktiskt att det är ett ganska löjligt påstående, minst sagt.

Något som jag försökte att peka på i mina inlägg var att vi måste kunna förstå varför vi i vår del av världen har lyckats skapa några av världens mest demokratiska och jämställda länder. Det är ingen slump att Sverige och Norden sticker ut när man tittar på detta, utan det finns en historisk förklaring till det.

Det är ingen slump att de problem vi ser i dag framför allt finns i vissa förorter och i vissa kommuner och att de, tyvärr, har kopplingar till klaner, organiserad brottslighet och gängkriminalitet. Detta är i mångt och mycket ett importerat problem; det är ett faktum.

Anf. 30 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Herr talman! Jag menade kanske inte att frågan till just Richard Jomshof var problematisk, men att jag tar upp det som jag uppfattar som rasism och antimuslimska tendenser gör att jag riskerar att utsättas för angrepp från personer som i alla fall åsiktsmässigt står nära Richard Jomshof och Sverigedemokraterna.

Jag är inte heller helt enig med Richard Jomshof om historieskrivningen om Sverige. Vi har under århundraden haft väldigt stor glädje av invandrade kompetenser, och det gäller att vi verkligen tar till vara det som är positivt. Vi i Sverige står i dag inför en oerhörd brist på arbetskraft. De invandrade är de som kan rädda den offentliga sektorn, näringsverksamheten och de miljösatningar som vi nu vill göra med kompetent och välvillig arbetskraft.

Anf. 31 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Herr talman! Jag tror tyvärr att alla i denna kammare i viss mån utsätter sig för risk när de sticker ut näsan och har en uppfattning. Jag har själv tagit emot väldigt mycket hat genom åren, även direkta mordhot. Den svansen finns tyvärr överallt, men jag tror inte att det blir bättre av att vi står och misstänkliggör varandra. Jag tror att vi måste vara lite bättre än så.

Än en gång: Vi är många som har annan bakgrund. Jag har också annan bakgrund – jag har mina rötter i Finland. Mina släktingar kom hit för att arbeta i svensk industri.

Jag pratar inte om det; jag säger inte att alla problem finns där. Jag säger bara detta: Om vi ska kunna lösa de problem vi ser i dag och klara de enorma utmaningar vi har måste vi förstå hur vi har lyckats skapa det här samhället. Det finns historiska förklaringar till detta. Det handlar om samhörighet, om att vi ser varandra och om att det finns en gemenskap. Denna gemenskap har man totalt slagit sönder med det mångkulturella samhället. Det är därför vi behöver skapa en ny berättelse där vi enas, oavsett vilken bakgrund vi har. Då måste vi också våga se saker för vad de är.

Anf. 32 GUDRUN NORDBORG (V):

Herr talman! Vad är det som sker? Det som är uppenbart är att det är en väldig förändring i de kriminella aktiviteterna. Tidigare rånade de kriminella banker och värdetransporter. Nu är fokus på att råna välfärdssamhället.

Både i Sverige och övriga Europa märks problem kopplade till arbetsmarknaden, med utnyttjande av utländsk arbetskraft, och ökad kriminalitet kopplad till avfallshantering. Vi har också sett ofattbart fräcka och lönsamma momskaruseller och uppbyggnad av luftbolag som sedan går i konkurs och kan utnyttja lönegarantin till sådana som inte gjort ett enda handtag.

Vi behöver göra mycket. Vi behöver skydda vår offentliga gemensamma sektor och värna offentlighetsprincipen, som ger insyn och kontroll. Vi behöver förändra en del av sekretessreglerna så att de tolv myndigheter som samverkar på denna arena och bekämpar den organiserade brottsligheten, bland andra Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten, kan dela information på ett tidigt stadium och bli mer effektiva.

Korruption, infiltration och otillåten påverkan på företrädare inom myndigheter, företag och banksektor bidrar till ett ökat handlingsutrymme för den organiserade brottsligheten. Förekomsten av sådan brottslighet visar på vikten av att vi också stärker säkerhetsmedvetandet generellt, ger medarbetare stärkt skydd och har kontrollsystem inom såväl myndigheter som näringsliv.

Sverige är nu ordförande i EU, vilket gör att vi måste anstränga oss att vara förebilder. Vi i Vänsterpartiet kommer att göra vad vi kan för att motverka både infiltration och korruption.

Anf. 33 MALIN BJÖRK (C):

Herr talman! Som jag sa inledningsvis spänner ämnet för dagens debatt över ett brett fält som innehåller många dimensioner. Det rör både offentliga och privata aktörer. Det rör infiltration, hot, trakasserier och andra typer av otillbörlig påverkan.

Gudrun Nordborg lyfte fram något som jag också vill understryka behovet av, nämligen en förändring av våra sekretessregler. För att de myndigheter som tillsammans arbetar mot denna typ av brottslighet ska kunna arbeta effektivt måste de kunna dela information på ett betydligt bättre sätt än i dag. Detta behöver ske skyndsamt, för de tolv berörda myndigheterna säger i sin gemensamma rapport att infiltration utgör ett stort hot. Jag ser

därför fram emot att höra vad justitieministern tänker göra på detta område.

Vi behöver även utarbeta kontrollsystem på alla nivåer. När kommuner delar ut bidrag eller arbetar mot denna typ av infiltration måste de ha rutiner. Vi behöver samverka över kommungränser, exempelvis genom SKR, för att hitta effektiva metoder. Södertälje kommun var tidig med att jobba mer strukturerat mot denna typ av brottslighet, och jag tycker att man kan titta på det som exempel.

Det är också viktigt att vi agerar snabbt och tillsammans. Jag tror att vi alla som sitter här är överens om att detta är ett hot mot vår demokrati och att vi måste hitta effektiva åtgärder. Med beslutsamhet och fokus ska vi titta på vad som har effekt och sedan genomföra det.

Anf. 34 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Herr talman! Det vi diskuterar här i dag är inget nytt fenomen. Genom åren har jag tagit del av den myndighetsgemensamma lägesbilden över organiserad brottslighet, och det är ganska deprimerande att de genom åren lyft fram denna problematik utan att något synbart hänt. Tvärtom har problemen förvärrats.

Därför välkomnar jag att justitieministern nu har ambitionen att verkligen ta tag i detta och se om vi kan få till en förändring.

Medan vi diskuterar utvecklas parallella samhällsstrukturer som utmanar rättsstaten och i grunden vår demokrati och vår välfärd. Jag jobbade många år som polis i Malmö och såg ett skuggsamhälle växa fram som vi har svårt att hantera. Man har sin egen rättsskipning, bygger strukturer, infiltrerar och isolerar sig från vårt samhälle i klanstrukturer, vilket gör det svårt för oss att komma åt det.

Därför ser jag fram emot att inte bara polisen utan även myndigheterna och politiken tar sig an detta med samlad kraft. Det kommer att bli en tuff fjant framöver.

(Applåder)

Anf. 35 JAN RIISE (MP):

Herr talman! Det är förstås helt oacceptabelt om politiska inlägg, beslut och engagemang kan misstänkas vara otillbörligt påverkade eller till och med betalda med gåvor eller pengar.

Miljöpartiet har konstaterat att en större öppenhet är en nödvändig pusselbit. Vi ledamöter behöver bli tydligare med vad vi gör här i riksdagen, vilka vi träffar och vad vi representerar. Det gäller även ledamöter inom EU och i regioner och kommuner. Miljöpartiet vill därför införa ett transparensregister och har föreslagit att detta utreds skyndsamt, inte minst mot bakgrund av Qatargate i EU alldeles nyligen. I avvaktan på lagstiftning kan frivilliga lösningar fungera, till exempel Excelfiler. Detta borde inte vara en partipolitisk fråga utan en självklarhet.

Vi känner alla till politikerföraktet och behöver därför lyfta fram att vi också gör bra saker, till exempel att berätta hur vi får våra pengar och vilka vi träffar.

Ett hot mot lokalt politiskt arbete är förstås om grupper tar över i lokalavdelningar eller på annat sätt i syfte att komma åt beslutsfunktioner i kommuner för att utnyttja dem för egen vinning. Det är en känd maffiastrategi, apropå tv-serier.

Prot. 2022/23:74  
14 mars

*Särskild debatt om  
otillbörlig påverkan  
på demokratiska  
institutioner*

Låt mig också nämna att just upphandlingar lyfts fram i både Transparency Internationals korruptionsindex och EU-kommissionens rättsstatsrapport. Här krävs en större motståndskraft som omöjliggör fel sorts övertaganden och överföringar, eller stölder om man så vill, av skattebetalarnas pengar avsedda för barn, brukare i kommunal omsorg och andra angelägna och demokratiskt beslutade insatser.

Anf. 36 MALIN DANIELSSON (L):

Herr talman! Otillbörlig påverkan drabbar inte bara myndigheter. Det drabbar också civilsamhället och ibland till och med politiska partier. Demokratien kan inte tas för given. Den bygger på att vi tar ansvar för den, att vi går och röstar och att människor även fortsättningsvis väljer att lägga sin fritid på att engagera sig politiskt.

Då är den trend med vikande medlemsantal i partierna som vi sett sedan lång tid tillbaka väldigt oroväckande. På 70-talet var mellan 1 och 1 ½ miljon svenskar medlemmar i ett parti. På 90-talet låg det runt en halv miljon, och i dag är det bara cirka 250 000 personer som väljer att vara med och ta ansvar för demokratin genom att engagera sig i ett parti. Detta medlemstapp, vilket knappast kan bero på invandring, skapar en sårbarhet. Politiska partiers lokalföreningar som endast består av ett mindre antal medlemmar har inte bara svårare att tillsätta förtroendeuppdrag utan är också mer sårbara för otillbörlig påverkan.

Herr talman! Här har vi som parti ett stort ansvar för att engagera fler. Men även medborgare i en demokrati har ett ansvar. Demokratien kan inte tas för given. Den bygger på att vi gemensamt är många som tar ansvar och engagerar oss.

Det är mycket välkommet att det nu finns ett uppdrag från regeringen till Brottsförebyggande rådet att även kartlägga och analysera påverkansförsök som riktas mot politiska partier. Men det är lika viktigt att partierna själva, vi själva, rannsakar oss och ser till att genom interna processer förebygga påverkansförsök. Och framför allt behöver vi få fler att vilja ta steget att vara med och påverka framtiden, för det minskar sårbarheten för demokratin.

Anf. 37 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Får jag först upprepa ett tack till Moderaternas riksdagsgrupp för initiativet till den här debatten och även rikta ett tack till alla som har deltagit i debatten. Jag tycker att den på ett väldigt bra sätt har belyst problemens djup och bredd när det gäller riskerna för integriteten för våra demokratiska institutioner, om det så handlar om den offentliga förvaltningen, de politiska partierna eller domstolarna och nämndemännen. Det finns ingen annan uppgift som är mer angelägen från demokratisk utgångspunkt än att värna integriteten för dem som bär vår demokrati.

Jag tycker inte heller att det finns skäl, vilket den här debatten visar, att blunda för kopplingarna till den grova organiserade brottsligheten, klanstrukturer och i vissa fall till och med våldsbejakande politisk extremism.

Jag ser verkligen fram emot att på ett systematiskt sätt nu ta itu med de här frågorna framåt, och att göra det i en bred parlamentarisk förankring.

Protokollet för den 21 februari justerades.

§ 3 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Alireza Akhondi* (C) avsagt sig uppdraget som suppleant i skatteutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Centerpartiets partigrupp anmält Anders Karlsson som suppleant i skatteutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

*suppleant i skatteutskottet*  
Anders Karlsson (C)

§ 5 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 16 mars kl. 14.00*.

§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:  
prot. 2022/23:17 för torsdagen den 23 februari från justitieutskottet,  
prot. 2022/23:36 för tisdagen den 7 mars från finansutskottet och  
prot. 2022/23:31 för torsdagen den 9 mars från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 7 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

*Interpellation 2022/23:250*

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:250 Åtgärder mot svenskfientlighet  
av Pontus Andersson (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 18 april 2023.  
Stockholm den 13 mars 2023  
Justitiedepartementet  
Gunnar Strömmer (M)  
Enligt uppdrag  
*Jenny Kvarnholt*  
Expeditionschef

## § 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:  
Skatteutskottets betänkande  
2022/23:SkU11 Inkomstskatt

Justitieutskottets betänkande  
2022/23:JuU11 Straffrättsliga frågor

Utrikesutskottets betänkanden  
2022/23:UU3 Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer  
2022/23:UU8 Riksrevisionens granskning om Sidas val av samarbetspartner och biståndsform

*Svar på  
interpellationer*

## § 9 Svar på interpellation 2022/23:226 om regemente i Kiruna

Anf. 38 Försvarsminister PÅL JONSON (M):  
Fru talman! Peter Hultqvist har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att återupprätta I 22 i Kiruna.

Inledningsvis vill jag konstatera att Kiruna redan i dag har och även i framtiden kommer att ha en viktig roll i att återuppbygga och vidareutveckla den svenska försvarsförmågan.

Den 12 december 2022 beslutade jag om anvisningar för Försvarsberedningens arbete. Försvarsberedningens arbete ska ske i två etapper.

I den andra etappen ska Försvarsberedningen, med utgångspunkt i arbetet i den första delen, lämna förslag till totalförsvarets fortsatta inriktning och utformning till och med 2030 och i detta sammanhang även behandla perioden till och med 2035. Den inriktning som lades fast i 2020 års försvarsbeslut ska utgöra grunden för förslagen. Den andra etappen ska redovisas i en slutlig rapport senast den 26 april 2024.

Frågor gällande Försvarsmaktens framtida grundorganisation kan, om Försvarsberedningen så önskar, även tas upp i detta sammanhang.

Anf. 39 PETER HULTQVIST (S):  
Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Vi lever nu med en säkerhetsmiljö som är synnerligen ansträngd. Kriget i Ukraina sätter naturligtvis sin prägel på situationen på hela vår kontinent och även i övriga världen. Men

det är också så att Arktis är en region som har ett rätt rejält underliggande spänningsläge.

Dmitrij Rogozin var våren 2015 på besök på Svalbard. Han är rysk politiker, och han intervjuades i den ryska kanalen TV1. Han sa då: I fjol hade vi den historiska återföreningen mellan Sevastopol och Krimhalvön.

Det var alltså hans kommentar med anledning av annekteringen och invasionen av Krim. Han sa också: I år presenterar vi en ny syn på en kraftfull prioritering av Arktis. Fundamentalt sett handlar det om samma sak.

Det är ett rätt kontroversiellt och inriktningsvisande uttalande. Denne Rogozin fanns på EU:s lista över sanktioner. Besöket på Svalbard var minst sagt kontroversiellt. Det var inte något som Norge välkomnade.

Arktis påverkas självklart av det krig som pågår i Ukraina men också av ett eventuellt framtida nytt kallt krig. Man ska komma ihåg att Ryssland har placerat de flesta av sina strategiska kärnvapen som kan skickas upp med ubåtar i det här området. Syftet är att de ska kunna gömmas under isen och utgå från dem som operationsmiljö.

Klimatförändringen blottar naturtillgångar som olja, och Arktis omfattas i dag av åtta arktiska stater: Danmark inklusive Grönland och Färöarna, Finland, Island, Kanada, Norge, Ryssland, Sverige och USA. Man får komma ihåg att 45 procent av Arktis område är ryskt område. Man har också investerat mycket i det här området från rysk sida. Ungefär ett femtiotal utposter från Sovjettiden har renoverats. Det är omfattande satsningar som har skett, även om det nu dragits resurser till Ukraina.

Detta är alltså en miljö där mycket av de ryska intressena i Kolahalvön träffar norra Finland, norra Sverige och norra Norge. Det är ett område som från rysk synpunkt är hett och där man vill ha tydlig kunskap om vilka militära resurser som finns och vad som rör sig i området.

Detta är alltså den strategiska bakgrunden till att vi anser att man bör göra förstärkningar i Kiruna. Kiruna är en kommun och ett område i Norrbotten som är en inkörsport via Narvik när det gäller värdlandsstödet. Det kommer att krävas förberedelsestationer och eventuell förhandslagring. Malmbanan är av central betydelse. Gruvverksamheten är en svensk nationaltillgång.

Detta har uppmärksammats tidigare genom att Sverige, Finland och Norge har ett samarbetsavtal om Nordkalotten. Vi ska ta ett ökat ansvar för det här gemensamt, och detta har vi gjort på många olika sätt med bland annat övningsverksamhet. Men det krävs också planering. Det är utifrån det perspektivet, som jag ska återkomma till senare, som fler stödjepunkter behövs i området. I 22 i Kiruna är en sådan som skulle behöva återupprättas från den regementsgrupp det är i dag, så att vi kan få en starkare och större militär representation i detta strategiska område.

Anf. 40 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tycker att Peter Hultqvist beskriver den strategiska trend vi har sett över tid mycket väl, nämligen att Ryssland stärker sin militära närvaro i Arktisområdet och norra Ryssland. Detta kan ta sig olika uttryck. Vi ser till exempel att man investerar i landningsbanor, återupprättar flygbaser, investerar i olika vapensystem och naturligtvis också i radarkedjor. Ryssland lägger alltså uppenbarligen betydande resurser på att öka sin militära närvaro i Arktis.

Nu ser vi att Ryssland, temporärt åtminstone, är försvagat på grund av kriget i Ukraina, som binder upp mycket markstridskrafter. Samtidigt är värderingen från vår sida att Arktis i allmänhet och Murmanskområdet i synnerhet även fortsättningsvis kommer att vara prioriterat för Ryssland. Man kommer att satsa på att rekonstruera sig där även militärt.

Vårt svar på detta måste naturligtvis bli dels att stärka vår egen nationella försvarsförmåga i norra Sverige, dels att öka det internationella samarbetet, i huvudsak med Norge och Finland men också inom ramen för ett kommande Natomedlemskap.

Kopplat till förstärkningen av närvaron i norr fattade denna kammare ett viktigt beslut den 15 december 2020, nämligen totalförsvarsbeslutet. Det har till exempel inneburit att vi har återupprättat två regementen i Norrland, dels I 21 i Sollefteå, med ett detachement i Östersund, dels K 4 i Arvidsjaur. Vi har fördubblat antalet när det gäller Arméns jägarbataljon eller Norrlands jägarbataljon. Detta är viktiga saker som drar åt rätt håll.

Vid sidan av detta uppdrog Peter Hultqvist i sin tidigare egenskap åt Försvarsmakten att redovisa hur den militära närvaron i norr kan stärkas. Det finns ett antal konkreta förslag som Försvarsmakten har presenterat inom ramen för det och som även berör Kiruna och Kalixfors. Jag kan återkomma till detta, men jag konstaterar att Försvarsmaktens råd är att det bör vara ett detachement och inte ett regemente i Kiruna, kopplat till I 22.

Andra dimensioner i detta är naturligtvis behovet av att stärka det internationella försvarssamarbetet, som sagt i huvudsak mellan Sverige, Finland och Norge. Det har tidigare legat stort fokus på luftstridskrafterna genom cross-border training och ett mycket omfattande samarbete mellan Rovaniemi, Kallax och Bodö. Vi ser också ett starkt framväxande samarbete när det gäller markstridskrafter, vilket vi välkomnar.

Frågan är högt politiskt prioriterad av regeringen. Jag skrev själv på en avsiktsförklaring tillsammans med mina norska och finska kollegor i Oslo den 22 november för att fördjupa försvarssamarbetet i norr. I kombination med detta träffades Sveriges och Norges statsministrar och Finlands president tillsammans med utrikesministrarna och försvarsministrarna på Harpsund för några veckor sedan för att diskutera hur vi kan gå vidare i fördjupningen av samarbetet.

Avslutningsvis, fru talman, är Sverige i år ordförande för det nordiska samarbetet Nordefco, och det ankommer på det svenska ordförandeskapet att ta fram en ny vision för det nordiska försvarssamarbetet, i ljuset av att vi alla förhoppningsvis snart kommer att vara allierade inom ramen för Nato och då får möjlighet att ha en gemensam försvarsplanering.

Inom ramen för detta bedömer jag att utvecklingen i norra delen av Sverige, Finland och Norge kommer att stå i centrum.

Anf. 41 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tror att man framtidsmässigt ska räkna med att vi, framför allt i Arktisområdet och på Kolahalvön, kommer att få se fler ryska soldater, flyg och stridsvagnar och över huvud taget mer militär aktivitet från den staten.

Man har också ambitioner när det gäller Nordostpassagen. I strid med internationell sjölag vill man kontrollera Nordostpassagen, vem som ska få nyttja den och hur det ska ske. Detta tycker jag är värt att notera, för om internationell sjölag inte gäller blir det ju så att man hittar ett system där

länderna bestämmer själva, vilket kommer att bli ett stort ingrepp i rörelsefriheten.

I sydväst i Nordostatlanten försöker man så långt som möjligt, i olika typer av militära operationer, utmana USA. Detta är också något som ska noteras vid bedömningen av hur avsikter och manöver- och operationsmönster ser ut. Min bild är att Ryssland strävar efter att ha en avregleringszon mellan Nordkap och Grönlands nordöstra kust, och bakom den linjen ska kärnvapenubåtarna hållas fria från påverkan. Detta ser man från rysk sida som en sorts skyddsbehov.

Det finns många dimensioner i det manövrerande som pågår. Till detta ska läggas att Kina som icke-Arktisstat ökar sin närvaro i regionen. Ett exempel är att Kina har försökt köpa en nedlagd dansk marinbas på Grönland. Man har också velat öppna en järnmalmgruva på Grönland, man har köpt upp stora landområden på Island med oklara syften och man bedriver forskningsexpeditioner till och från. Allt detta påverkar Sverige och våra närmaste grannländers intressen. Det är alltså både kinesiska och ryska intressen vi ser här.

Jag är medveten om det förslag som lagts fram om detachement. Det var så diskussionen började en gång i tiden när vi skulle ha ett regemente på Gotland, att man skulle starta med ett detachement. Men vi bestämde oss politiskt för att bygga ett regemente i stället därför att det krävs mer militär kraft än vad ett detachement kan åstadkomma. Jag ser det på samma sätt när det gäller Kiruna, mot bakgrund av det jag sa om det viktiga värdlandsstödet och Malmabanans centrala betydelse.

Sedan kommer vi till Nato, som försvarsministern berörde. Här måste vi ha en gemensam planering som kräver långtgående logistisk samordning, som kräver koordinationshubbar och som kräver en massa olika gemensamma styrnings- och koordineringssystem. Med den typen av satsningar och investeringar ökar intresset för detta område från rysk sida. Det innebär också att vi måste ha en ökad militär kraft där. Vi har i dag värnpliktsutbildning på Kalixfors skjutfält, där det har skett och sker vissa investeringar i infrastruktur, och sedan har vi hemvärnsbataljoner i flera kommuner samt en flyggrupp som ligger under Lapplandsjägargruppens domäner.

Tanken är ju att vi ska ha en brigad där uppe som vi ska kunna samordna med brigad i Norge. Vi ska också ha avgörande roller i förhållande till Finland, så det finns all anledning för ministern att inför inkommande försvarsberedning ta sig en funderare på att göra en ordentlig förstärkning med ett regemente i Kiruna.

Anf. 42 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Det stämmer att vi ser en ökad koordinering mellan Kina och Ryssland även på det militära området. De har vid ett par tillfällen även övat i vårt marina närområde.

Vi såg också att Kina och Ryssland den 4 november förra året presenterade vad man kallar ett obegränsat partnerskap, då även Kina yttrade kritik mot Natoutvidgningen. Detta går emot hörnstenen i den europeiska säkerhetsordningen, att alla länder får göra sina egna säkerhetspolitiska vägval. Det finns definitivt en ökad koordinering mellan Kina och Ryssland som också påverkar Arktis.

Prot. 2022/23:74  
14 mars

Svar på  
interpellationer

Beträffande Nato vet Peter Hultqvist också att det sker en översyn av Natos ledningsstrukturer. Detta har i grunden att göra med att man också ser över de regionala planerna liksom de militära styrkemålen och lednings- och lydnadsförhållandena. Detta kan mycket väl påverka norra Europa och Sverige, Finland och Norge, och det kan behövas en ökad koordinering också på divisionsnivå. Det skulle jag absolut inte utesluta.

Kopplat till frågan om detta ska vara ett detachement eller om det ska vara ett eget regemente tillsatte jag en försvarsberedning för ett par månader sedan. Den har ett stort och viktigt uppdrag. Den ska belysa ett antal områden. I den första rapporten ska man titta bland annat på försvarsekonomin och på Sveriges roll inom Nato. Man ska dra slutsatser från Ukrainakriget, och man ska göra en säkerhetspolitisk omvärldsanalys.

I nästa steg förväntar jag mig att Försvarsberedningen kommer att titta på det som heter krigs- och grundorganisationen. Men denna rapport ska inte vara klar förrän den 26 april nästa år. Därför tycker jag att det är alldeles för tidigt att peka ut var enskilda regementen ska ligga. Låt oss börja med behoven i den säkerhetspolitiska analysen. Sedan får vi ta frågor kopplade till krigs- och grundorganisationen och om det ska vara ett detachement eller ett eget regemente. Jag utesluter ingenting.

Jag kan ändå konstatera att man i den utredning som Försvarsmakten har pekat på säger att man nu åter har etablerat fem regementen och att det då är naturligt att Försvarsmakten i första hand växer på befintliga platser. Det andra är naturligtvis att det kräver en hel del kraft och energi att återupprätta regementen. Till exempel behöver ett regemente ha sådana saker som vaktbyggnad, kanslihus, idrottshall, försvarshälsa, utbildningshall, övnings- och vårdhall, serviceförråd, markverkstad, sporthall, drivmedelsanläggningar, yttre anläggningar, skalskydd och så vidare.

Nu utesluter inte jag, Peter Hultqvist, att det kan bli ett regemente eller ett detachement. Men det som jag försöker säga är att jag tycker att det är lite väl tidigt att besluta om detta här och nu. Jag tycker att Försvarsberedningen ska få arbeta i lugn och ro och först göra sin omvärldsanalys och sedan titta på försvarsekonomin och slutligen landa i olika lösningar när det kommer till krigs- och grundorganisationen.

#### Anf. 43 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! När det gäller frågan om regemente eller inte regemente vill jag säga att jag inledningsvis försökte presentera en säkerhetspolitisk bild, som jag uppfattade att försvarsministern i stort sett delar. Detta är naturligtvis någonting som vi kommer att diskutera i Försvarsberedningen också. Jag skulle bli väldigt förvånad om inte det som jag har sagt här blir någon sorts huvudinriktning från beredningens sida. Visst är det tidigt, men man måste också kunna ha uppfattningar om inriktningar även i detta skede.

Jag är glad över att kunna ta upp denna fråga redan nu för att plantera idén hos så många som möjligt om att detta kanske är en rimlig utveckling. Just argumenten om svårigheter kring denna typ av investeringar förekom också i den förra omgången när vi diskuterade etablering av nya regementen och även när det gäller Gotland. Men här handlar det om att vi ska försöka få till stånd någonting som reellt också stärker när det gäller de stora behov som vi har just uppe i den norra delen av Sverige och i Nordkalottenområdet.

Vi har rätt så bra förutsättningar på Kalixfors skjutfält. Där sker det investeringar i övnings- och vårdhall, värmeverk, transformatorstation och drivmedelsanläggning. Det byggs alltså upp en starkare infrastruktur i detta område. Det är väl någonting som indikerar att man ser en framtid för en starkare verksamhet i just Kiruna.

Sedan tycker jag att de argument som jag har gett när det gäller Kirunas strategiska roll verkligen talar för att det måste till något mer än ett detachement i området.

Den yttre säkerhetspolitiken, Kirunas roll när det gäller en reell situation av kris och den uppbyggnad som redan har skett talar för att man också så småningom när tiden är mogen också bör ta ett beslut om ett regemente.

Anf. 44 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar Peter Hultqvist för debatten. Det som Försvarsmakten också nämner i sitt underlag är bland annat de förstärkningar som man föreslår ska ske i norra Sverige. Det handlar om förstärkningar i Boden, Luleå och Arvidsjaur och upp till 400 fler värnpliktiga. Man bedriver redan grundutbildning i Kalixfors. Och förslaget från Försvarsmakten är att man ska gå upp till ett hundratal värnpliktiga där också. Försvarsmakten har alltså tankar på att även förstärka logistikbas och investera i Kalixfors. Sedan kan man naturligtvis diskutera om det ska vara ett regemente eller ett detachement. Det som jag tycker kan vara värt att beakta är att man i så fall säkrar den långsiktiga personalförsörjningen.

Nu har vi många nya organisationsenheter i Sollefteå. Vi har ett detachement i Östersund, och vi har återupprättat K 4. Det är klart att det är många officerare som kommer att behövas på många ställen. Samtidigt vet vi att det i grunden vore ekonomiskt väldigt bra för Norrbotten och bra för Sverige. Det kommer naturligtvis att vara en utmaning att personalförsörja.

Jag noterar att Försvarsmakten trycker på att det är viktigt att man utökar även uttagningen av värnpliktiga i Norrbotten. Det tycker jag låter klokt med tanke på att vi kommer att behöva personalförsörja en allt starkare försvarsmakt där också.

Jag tar med mig vad Peter Hultqvist har sagt. Mitt besked i dag är dock att jag tycker frågan är för tidigt ställd. Jag ser fram emot att ta emot Försvarsberedningens slutgiltiga analys av detta i april nästa år.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## **§ 10 Svar på interpellation 2022/23:230 om kommunklivet som nästa steg i den gröna omställningen**

Anf. 45 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Fredrik Lundh Sammeli har frågat mig hur jag avser att agera för att säkerställa att lägeskommunerna för samhällsomdanande industrietableringar ska ha rimliga förutsättningar att möta de behov som detta skapar i lokalsamhället.

I Norrbotten och Västerbotten pågår en omfattande nyindustrialisering. När nya hållbara industrier etablerar sig i norra Sverige kan denna del av

landet bli ledande i den globala klimatomställningen. Det nya läget har krävt en omorientering av kommuners, regioners och statliga myndigheters sätt att arbeta.

Regeringens samordnare för näringslivets hållbara omställning och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län, Peter Larsson, redovisar i sin rapport från november 2022 de enorma kliv som tagits, den omfattande samhällsomvandling som äger rum samt bland annat hur industrins möjligheter och utmaningar ser ut framöver till exempel när det gäller infrastruktur, bostäder, utbildningsmöjligheter och kompetensförsörjning. Mot denna bakgrund och för att möjliggöra en god överlämning av arbetet har regeringen förlängt samordnarens uppdrag.

Omställningen förväntas leda till en kraftig befolkningstillväxt i de berörda kommunerna. Befolkningstillväxt i sig kan ge positiva effekter för en kommun, men under en övergångsperiod kan det också innebära utmaningar att växa mycket på kort tid. Regeringen avser att främja likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner. I det kommunal-ekonomiska utjämnningssystemet tas höjd för påverkan av kraftig befolkningstillväxt. Utjämnningen kompenserar för sådana strukturella förutsättningar, vilket alltså borde gynna dessa kommuner på längre sikt.

I direktiven till den pågående parlamentariska kommittén med uppdraget att se över utjämnningssystemet lyfts utvecklingen i norra Sverige fram och att flera kommuner och regioner där står inför en genomgripande omställning med en förväntad mycket stor befolkningstillväxt. Kommittén ska genomgående i sitt arbete analysera utjämnningssystemets påverkan på tillväxt och utveckling.

Jag vill också nämna att länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län har fått i uppdrag att erbjuda planeringsstöd åt de kommuner som står inför stora planeringsutmaningar till följd av större industrietableringar, betala ut ekonomiskt stöd för innovativa och hållbara samhällsbyggnadsprojekt i Norrbottens och Västerbottens län samt utveckla metoder och samverkansformer för samråd om projekt som syftar till minskad miljö- och klimatpåverkan.

Det har alltså vidtagits ett antal statliga åtgärder som syftar till att underlätta för de kommuner som omfattas av den pågående utvecklingen i norra Sverige att hantera de utmaningar som situationen medför för dem. Regeringen kommer att följa utvecklingen och därmed bevaka behovet av ytterligare insatser.

Anf. 46 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Klimatet kräver att vi ställer om till ett fossilfritt samhälle. Att genomföra en rättvis omställning innebär att ställa om på ett sådant sätt att man har ett starkt folkligt stöd.

I norra Sverige finns unika möjligheter att göra omställningen till förnybara industriprocesser, och en hållbar transportsektor kan genomföras på ett sådant sätt. I stället för att lägga skulden och ansvaret på varje enskild individ visar hela nyindustrialiseringen att omställningen kan innebära tillväxt, mervärde och fler jobb.

Världens blickar riktar sig nu mot det som sker i norra Sverige. Industrin investerar stora pengar för att ställa om sina processer med grön teknik. Det leder till att landets stora tillväxttopp finns i mitt hemlän Norr-

botten och i andra delar av Norrland. För att investeringarna i fossilfri stålproduktion, batteritillverkning och vätgasproduktion ska komma på plats krävs det att det offentliga hänger med.

Norrbottnen är först ut. Men många kommuner runt om i landet kommer att gå samma väg och i samma riktning framöver när hela den svenska industrin genomgår den för planeten så nödvändiga gröna omställningen. Kommuner som på väldigt kort tid ska möta stora etableringar och ställa om behöver samhällets gemensamma stöd.

Fru talman! Jag uppfattar inte statsrådets svar som ett svar på den fråga jag ställde. Ärligt talat är jag rätt övertygad om att såväl civilministern som hans tjänstemän är väl medvetna om att utjämningssystemet som man här lyfter fram inte är svaret på problemet. Hela det systemet bygger på ett storstadsperspektiv där man har musklerna att ställa om och kan växa och kan leva med att ersättningen kommer några år framåt i tiden och i efterhand.

Det är inte verkligheten för de kommuner jag talar om där den gröna omställningen nu sker. Det handlar om Boden, Skellefteå, Luleå eller Mariestad. Det är inte bara i Norrbotten det sker. Runt om i landet kommer kommuner att vara i ett läge där de ska göra någonting som Kommunsverige tidigare inte har gjort. Varje enskild kommuns förmåga att göra omställningen avgör om den gröna omställningen runt om i landet ska vara möjlig eller om man blir en flaskhals som hindrar den utvecklingen.

Min fråga till statsrådet är om statsrådet avser att agera för att säkerställa att lägeskommunerna för de samhällsomdanande industrietableringarna ska ha rimliga förutsättningar att möta de behov som det skapar i lokalsamhället om inte utjämningssystemet är lösningen. Det är en modell som inte är byggd för den här situationen.

Det är kommuner som här och nu står inför enormt stora utmaningar. De behöver hjälp att dela på riskerna och vårt gemensamma offentliga stöd för att göra omställningen möjlig. Det handlar inte om att i efterhand kunna ha en skatteutjämning som ersätter det som en storstad gör i en tillväxtfas.

Anf. 47 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för möjligheten att få debattera en för landet så avgörande fråga som den gröna omställningen i norr!

Vi var många som gladdes i januari när regeringen presenterade en debattartikel i Dagens industri. Där skrev regeringen att det finns en gyllene möjlighet för norra Sverige att leda den nya industriella revolutionen. Sedan spaltade man upp ett antal punkter som skulle ingå i en strategi för norra Sverige.

En av de punkter som spaltades upp i debattartikeln handlade om samhällsservice. Jag tänkte citera regeringsföreträdarna som skrev under debattartikeln: ”En ökad inflyttningstakt kan på kort sikt utgöra en ansträngning på den kommunala ekonomin eftersom behovet av investeringar i samhällsservice och infrastruktur snabbt kan växa. Att utbyggnationen av samhällsservice i form av skolor, vård och omsorg av högsta klass följer befolkningstillväxten är helt avgörande för en lyckad nyindustrialisering.”

Jag tänker att detta betyder att regeringen har gjort exakt samma ställningstagande som Fredrik Lundh Sammeli. Det offentliga måste hänga med när näringslivet ska expandera. Om det offentliga inte har förmåga att

Prot. 2022/23:74  
14 mars

Svar på  
interpellationer

hänga med kommer näringslivets expansion inte att bli av, och den gröna omställningen kommer att halta eller bli bristfällig.

Det här är vad regeringen säger. Om man tittar på vad regeringen gör så här långt när det gäller förutsättningarna för den gröna omställningen kan man sammanfatta det så här: Regeringen har avvecklat investeringsstödet som skulle leda till bygget av bostäder. Regeringen har skurit hårt i möjligheterna för vuxna att utbilda sig och i arbetsmarknadspolitiken som skulle kunna underlätta kompetensförsörjningen. Regeringen har också försvårat bygget av havsbaserad vindkraft som hade de bästa förutsättningarna att möta ett hastigt ökande energibehov.

Svaret på interpellationen tryggar inte att regeringen har förstått vad det offentliga behöver göra för att underlätta den gröna omställningen. Om man lägger till att regeringsunderlagets största parti har gjort ställningstaganden om att stoppa pilotprojektet Hybrit – och för övrigt har ett antal moderata debattörer i veckan understött exakt samma linje – gör det mig inte trygg. Trots att regeringen säger att det finns en gyllene möjlighet i norra Sverige agerar man i strid med det och slår sig i slang med folk som inte verkar tycka att det är en möjlighet med den gröna omställningen i norra Sverige.

Det behövs fortfarande ett svar på Fredrik Lundh Sammelis fråga. Kommunerna behöver förutsättningar att svara upp mot nyindustrialiseringen. Det är helt avgörande. Hur ska statsrådet göra för att det ska bli av?

Anf. 48 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Till att börja med vill jag säga att det är en fantastisk utveckling som vi ser i Västerbotten, Norrbotten och många kommuner, något som vi bara för några år sedan trodde var helt omöjligt. Det låter som att det är ett stort ok som norra Sverige har och att det är synd om dem som nu har en massa industrietableringar som vill komma till dem och att de ser en stor tillväxt framför sig.

Det som nu delar av Norrbotten och Västerbotten går igenom är en dröm för väldigt många kommuner i Sverige. Jag vill ändå ta avstamp där så att vi inte får utvecklingen att låta alltför negativ. Men den för naturligtvis med sig stora utmaningar.

Det här är inget nytt problem. Det är ett välkänt problem att en väldigt stor tillväxt skapar stora utmaningar. Det vet jag själv som har en bakgrund som kommunpolitiker i Sveriges huvudstad. En snabb och stor tillväxt kan leda till stora utmaningar och inte minst ett stort investeringsbehov. Vi vet också att stagnation skapar väldigt stora utmaningar. I längden är det helt förödande för kommuninvånarnas framtid.

En förutsättning för att industrialiseringen ska lyckas är tillförsel och produktion av el. Norrbotten kommer att behöva den el de själva producerar framöver. Vi har under väldigt lång tid förlitat oss på att norra delen av Sverige ska stå för produktionen av el som sedan ska föras ned till de södra delarna av Sverige. Det är slut med detta.

Norra delarna av Sverige kommer att behöva sin egen elproduktion. Vi kommer att behöva öka elproduktionen i Sverige och inte minst i de södra delarna. Det är ett arbete som regeringen har satt igång på ett mycket aktivt sätt. Vi har under de senaste veckorna sett flera exempel på aktörer som nu sagt sig vilja bygga ny kärnkraft på olika ställen i Sverige. Vi har också sett två beslut som kom ganska nyligen om utbyggnad av havsbaserad

vindkraft. Det är något som är väldigt positivt för att de här industrietableringarna ska kunna vara möjliga.

Sedan har vi utredningen om skatteutjämningskommittén. Man kan raljera och säga att den inte betyder någonting, men en parameter i skatteutjämningsssystemet är just att kompensera för de kostnader en kommun kan få vid en väldigt snabb och omfattande tillväxt som leder till stora och radikalt höjda investeringsbehov i kommunen. Även om inte detta kompenserar fullt ut kompenserar det åtminstone till viss del, och det sitter nu en utredning som håller på att se över hela skatteutjämningsssystemet. Detta är *en* parameter man ska se över, och i utredningsdirektiven nämns just tillväxten i de norra delarna av Sverige.

Vi har också samordningspersonen Peter Larsson, som har fått ett förlängt uppdrag. Jag tycker att detta är ett viktigt uppdrag, och vi får se om det finns några fler insatser som vi kan göra från statligt håll. Men det är såklart också begränsat vad staten kan göra. Vi kan inte gå in och direkt stödja vissa kommuner utifrån olika parametrar på det här sättet, utan det måste vara ett objektiva synsätt som vi utgår ifrån. Skatteutjämningsssystemet är ett exempel på detta. Vi kan inte heller gå in och stödja privata företag, för det kommer att strida mot EU:s statsstödsregler och annat.

Det här berör inte heller bara de enskilda kommuner som har nyetableringar, utan det är viktigt att vi samarbetar och samordnar kommuner emellan så att också kranskommunerna runt nyetableringskommunerna kan skörda frukterna av den stora industrietablering som pågår.

Anf. 49 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! För att göra denna samhällsomställning, som i sig blir en förutsättning för att göra klimatomställningen möjlig utan att det samtidigt urholkar välfärden lokalt eller knäcker kommunerna totalt, menar jag att staten behöver ta ett tredje kliv – kommunklivet.

Vi har som samhälle redan tagit två viktiga steg för att stödja den så viktiga klimatomställningen. Reformerna har varit helt avgörande för att få till den omställning vi nu ser. Industriklivet och Klimatklivet har möjliggjort den gröna omställningen inom såväl industrin som samhället i stort. Det är det vi nu ser hända i Norrbotten och Västerbotten och som förhoppningsvis kommer att sprida sig över hela landet.

Detta medför en samhällsomvandling som behöver ske både snabbt och hållbart. Jag menar att ett kommunkliv skulle behövas för att ge en möjlighet för de här kommunerna att få både statsbidrag för att stärka sitt arbete kring tillstånd och etableringar och statliga kreditgarantier för lån till nödvändiga investeringar. Det är investeringar som är nödvändiga för bygget av hållbara samhällen kopplat till den gröna omställning som nu sker.

Fru talman! Om vi ska lyckas med klimatomställningen behöver en hel samhällsomställning ske. Vi kan redan nu se att det där kostar på enormt mycket för de enskilda kommunerna i Norrbotten. Det är inget ok att bära den gröna omställningen; vi gör det med glädje. Men det är viktigt att se att vi inte kan riskera Sveriges gröna omställning och Sveriges potential på området genom att göra omställningen till en kommunal fråga. Väldigt många kommuner som är i läge att kunna bli värds-kaps- eller lägeskommuner för investeringarna har inte de muskler som krävs.

Prot. 2022/23:74  
14 mars

Svar på  
interpellationer

Som land har vi varit duktiga på att möta nedgångar, varsel och uppsägningar. Vi har batterier av åtgärder i sådana lägen att sätta in från statligt håll. Nu handlar det om att vända på perspektiven. Den gröna omställningen inom industrin möjliggörs av den politik vi har drivit med industrikliv och klimatkliv under socialdemokratisk regering. Men det krävs nu också stora investeringar för att ta detta vidare. Det behövs ett riskavlyft, för både takten, omfattningen och risken är för stora för enskilda kommuner att matcha.

Jag tänker att Kommuninvest är en bra modell för en del av kommunernas utmaningar i vardagen. Här behövs någon form av statsgarantier, och här har Riksgälden en roll att spela. Vi har skapat gröna krediter för industrin och för att göra det här möjligt, och nu behövs också gröna krediter för kommunerna. Det kommunala utjämnningssystemet kompenserar i efterhand, och det är bra att det har den modellen för att möta en del av utmaningarna för växande kommuner. Men behovet som vi ser i norr och som inte är specifikt för de enskilda kommunerna utan som kommer att beröra väldigt många andra kommuner kräver insatser här och nu – inte om flera år.

Därför är min fråga: Är statsrådet beredd att agera för att stödja kommunerna i den gröna omställningen?

Anf. 50 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Inledningsvis: Jag håller med statsrådet om slutsatsen att det är en fantastisk utveckling som vi ser i norra Sverige. Så är det absolut. Jag håller också med de regeringsföreträdare som skrev på Dagens industris debattsida att detta innebär en ansträngning för den kommunala ekonomin.

Man behöver investera i skolor, vägar, förskolor och va-nät. Det är många tunga investeringar att bära för lägeskommunen. Vårdpersonal, lärare, vaktmästare – ja, ni vet – ska anställas. Om detta ska bli bra måste regeringen agera. Som jag nämnde har vi hittills sett fina ord från regeringen i en debattartikel. Nu behövs handling.

Min fråga kvarstår: Hur ska statsrådet agera för att underlätta för kommuner som har det tufft med investeringarna? Blir det något kommunkliv, eller stannar det vid ord?

Anf. 51 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! I och med att jag är minister med ansvar för kommuners och regioners ekonomi, bland annat, åker jag runt och träffar kommuner och regioner. Nu under våren träffar jag också samtliga länsstyrelser runt om i Sverige. Jag får då anledning att samtala med olika kommunföreträdare från både stora och små kommuner, från tillväxtkommuner till avfolkningskommuner, för att höra om deras utmaningar.

De utmaningar som här nämns handlar om bland annat ett stort investeringstryck på vvs och ombyggnation av skolor och äldreboenden. Det är kommuner som ofta har ett gammalt bestånd och som behöver antingen investera i nya byggnader eller renovera befintliga byggnader. Det här är ett problem för betydligt många fler kommuner än de som omfattas av ny-industrialiseringen i norra Sverige.

När det gäller de särskilda investeringsmedel som nu föreslås här i talarstolen vet jag inte riktigt hur förslagen ser ut i detalj. Det är gränsdrag-

ningar som blir väldigt adekvata att göra. Ska man ge investeringsstöd till kommuner som nu har stora behov medan andra kommuner som under lång tid har tagit hand om sina fastigheter och anläggningar straffas genom att man inte ger dem investeringsstöd? Det blir väldigt många sådana stora avvägningar.

Vi har skatteutjämningsystem som kompenserar för strukturella brister. Jag tror att det snarare är det vi behöver bygga vidare på i så fall.

Den viktigaste frågan är återigen att öka produktionen av el – utsläppsfri el. Det är exempelvis kärnkraft, vindkraft, solkraft och annan elproduktion. Det jobbar den här regeringen fullt febrilt med.

Den förra regeringen med Socialdemokraterna och Miljöpartiet bidrog till att lägga ned kärnkraftverk i Sverige och därmed minska vår robusthet och vår förberedelse för en nyindustrialisering av den gröna industrin i Norrbotten. Det var ett fatalt misstag.

Jag är stolt över att den här regeringen trots att den har suttit så kort tid vid makten – bara några månader – har tagit flera steg framåt för att kunna bana väg för ny kärnkraft. Den har också hunnit godkänna flera nya vindkraftsetableringar.

I grunden är det kommunerna som har ett ansvar för sin egen ekonomi och sina egna investeringar. Detta vet man om. Det är inget nytt.

De kommunföreträdare jag träffat från de kommuner vi pratar om och som står för den nyindustriella gröna revolutionen i norra Sverige tycker som sagt att detta är ett fantastiskt arbete. De ser framtiden an med stor tillförsikt. De har utmaningar, men problemen möter jag framför allt i kommuner som ser minskad befolkning, som ser att arbetsplatser lämnar deras kommun och som ser en kommun dit färre flyttar och där allt fler väljer att inte bo kvar.

För att sammanfatta kan jag säga att det är väldigt bra att den här debatten förs. Regeringen gör en del insatser för att kommunerna i norra Sverige ska klara av de utmaningar som industrialiseringen och den stora tillväxten leder till. Vi har en sonderingsman för norra Sverige, Peter Larsson, som har fått ett förlängt uppdrag för att se om staten behöver göra något i fråga om samordning för att stödja de här kommunerna. Länsstyrelsen har fått uppdrag kring detta i sina regleringsbrev för att se om också den kan få en viktig roll i detta.

Regeringen gör alltså en hel del. Men vi ska se med tillförsikt på de här kommunerna för den fantastiska, ljusa framtid som jag är övertygad om att de går till mötes.

Anf. 52 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Mycket av det som görs är bra. Jag är glad att den nya regeringen tar vid mycket av det arbete som vi socialdemokrater gjorde under våra regeringsår. Men mer behöver göras.

Man kan lätt i debatten få bilden att detta är ett specifikt Norrlandsproblem och en utmaning för några få kommuner. Visst, de är först ut på banan. Men det jag har velat lyfta med denna interpellationsdebatt är att detta inte är ett specifikt problem för Luleå, Boden och Skellefteå utan en generell fråga för alla de kommuner som på kort tid ska klara av att växa för att hysa någon av framtidens industrier, som inte får bli flaskhalsar i den gröna omställningen och som alla blir en tydlig illustration av hur vår

svenska uppdelning av samhället med kommun, region och stat äventyrar svensk utveckling.

Detta är ett läge som behöver en nationell lösning. Det behövs en modell med riskavlyft. Det behövs gröna krediter för kommunerna. Jag hoppas att statsrådet tar med sig detta. Vilken dag som helst löser vi ett program på någon av orterna, om statsrådet behöver mer förståelse för utmaningarna och möjligheterna. Detta är någonting som präglar vår tid och som kommer att vara helt avgörande för Sveriges konkurrenskraft – men också för vår möjlighet som människor, här och nu, att ta ansvar för vår planet.

Anf. 53 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag vill återigen tacka för debatten, som jag gjorde i förra inlägget. Detta är en viktig fråga, och det är en fantastisk utveckling vi ser i de norra delarna av Sverige. Som jag också sa i ett tidigare inlägg är det en utveckling som vi inte trodde var möjlig för bara några år sedan. Det är helt fantastiskt. Många är nog tagna på sängen av den tillväxtkraft som nu finns i de norra delarna av Sverige.

Detta kan också vara svaret på många av de klimatutmaningar vi står inför med elektrifieringen och industrialiseringen som ska leda oss till ett mer klimatvänligt samhälle. Det är helt fantastiskt!

Därmed är detta naturligtvis inte heller bara en kommunal eller regional angelägenhet utan också ett statligt ansvar. Det är också därför staten tar ett engagemang genom att ge länsstyrelsen olika uppdrag. Länsstyrelsen är ändå statens röst på den regionala nivån, så det spelar roll vad vi ger länsstyrelsen för uppgifter. Sönderingsmannen Peter Larsson har fått ett förlängt uppdrag. Han är ändå statens representant i detta arbete.

Sedan tror jag att vi behöver jobba vidare med tillståndprocesserna. Det är också någonting regeringen gör på olika nivåer. Ett annat problem dessa kommuner har är nämligen att de inte kan växa så fort som de skulle kunna, det vill säga att nyetableringar är svåra att få till på grund av att tillståndprocesser tar lång tid. Det har vi inte lyft upp hittills i debatten, men det är jätteviktigt att jobba med.

Jag tar gärna till mig av nya goda idéer. Det har framförts en del idéer här som vi kanske får anledning att återkomma till. Vi får väl se. Men grundfrågan är elproduktion. Utan el kommer vi inte att klara denna utveckling, och då gör vi klokt i att ha en politik där vi inte lägger ned fullt fungerande kärnkraftverk, exempelvis, utan satsar på nytt vad gäller både kärnkraft, vindkraft och solkraft.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## **§ 11 Svar på interpellation 2022/23:234 om modersmålsundervisning och Tidöavtalet**

Anf. 54 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Linus Sköld har frågat mig hur jag avser att agera för att stärka elevers rätt till språkutveckling på sitt modersmål och hur jag avser att agera för att stärka kvaliteten i och trygga elevers tillgång till moders-

målsundervisning. Linus Sköld har också frågat mig om jag avser att till-sätta en utredning i akt och mening att avveckla modersmålsundervis-ningen i den svenska skolan.

I språklagen framgår att den som har ett annat modersmål än svenska, något av minoritetsspråken eller som använder teckenspråk ska ges möj-lighet att utveckla och använda detta språk samt att detta är en skyldighet för det allmänna. I skollagen framgår att en elev med en vårdnadshavare som har ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsunder-visning i detta språk om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hem-met och om eleven har grundläggande kunskaper i språket om eleven går i grundskolan och goda kunskaper om det är en elev i gymnasieskolan.

Kursplanen i modersmål i grundskolan framhåller att tillgången till sitt modersmål underlättar språkutveckling och lärande. Samtidigt finns få stu-dier av svensk modersmålsundervisning, och det finns därför behov av mer kunskap inom området.

Modersmålsundervisningen omfattar många elever och ett stort antal språk, och det finns många olika sätt att organisera den medan förutsätt-ningarna för undervisningen varierar. Det är därför viktigt för regeringen att säkerställa att undervisningen i modersmål verkligen bidrar till elevernas språkutveckling.

Tidöavtalet innehåller inga förslag om att avveckla modersmålsunder-visningen. Däremot framgår att en översyn av modersmålsundervisningen ska göras och att en utredning ska tillsättas med uppgift att se över mo-dersmålsundervisningen i syfte att den inte negativt ska påverka integra-tion eller elevens kunskapsutveckling i svenska språket. De nationella mi-noritetsspråkens särställning i lagen ska beaktas. Frågan bereds just nu inom Regeringskansliet.

#### Anf. 55 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Språket är en förutsättning för allt lärande. Den som har ett rikt språk har rika möjligheter att lyckas i skolan. Det krävs språklig färdighet för att benämna saker i sin omgivning, abstrahera och reflektera, vinna nya insikter och visa för andra vad man kan. Den som har orden har möjligheten. Den som saknar dem är hopplöst efter. Därför är språkutveck-ling otroligt viktigt för elevers kunskapsresultat.

Den som invandrar till Sverige under skolgången har det såklart svårt inledningsvis. Undervisningsspråket måste erövrats, och det är en relativt långsam process. Därför är det stor skillnad mellan nyinvandrade elevers kunskapsresultat och svenskfödda elevers kunskapsresultat. Men det är med invandrade elever som det är med svenskfödda elever: Familjebak-grunden slår igenom. För elever som gått fyra år eller längre i den svenska skolan har den utländska bakgrunden inte längre någon signifikant bety-delse för resultaten. I stället märks familjens socioekonomi.

Elever med föräldrar som har lång utbildning presterar i genomsnitt bättre, oavsett om de är svenskfödda eller har invandrat under skoltiden. En stor del av orsaken är språket. Den som har ett rikt modersmål har lät-tare att tillägna sig ett rikt andraspråk. För att låna tidigare statssekreterare Erik Nilssons allegori: Den som har ett språkligt kapital kan med relativ enkelhet växla det till olika språkliga valutor.

Att bygga det språkliga kapitalet är mödosamt och det viktigaste. Det finns alltså goda skäl att se till att elever som har ett annat modersmål får

fortsätta utvecklas i det. Det ger eleven möjlighet att tillägna sig ämnesinnehåll på sitt modersmål, trots att hon ännu inte har tillräckligt bra skolsvenska. All forskning talar dessutom för att det stöder språkinläringen i andraspråket, i vårt fall svenska.

Språk är också intimt förknippat med vår identitet. Att veta vem jag är och var jag kommer från är en bra grund för god självkänsla. Den som har god självkänsla har bättre förutsättningar att känna sig trygg i olika livssituationer. Och den som känner sig trygg har större möjligheter att lyckas i skolan eller i livet. Det finns alltså goda skäl att understödja elevers språkutveckling i modersmålet som ett led i att stödja deras förståelse av sig själva och utveckling av den egna identiteten.

Att se till att elever i den svenska skolan får möjlighet att utvecklas i sitt modersmål är alltså en bra idé för elevers identitetsskapande, lärande och utveckling i både ämnesinnehåll och andraspråksinläring.

I sitt svar här i dag säger ministern att Tidöavtalet inte innehåller några förslag om att avveckla modersmålsundervisningen. Men att ge en utredning i uppdrag att se över modersmålsundervisningen i syfte att den inte negativt ska påverka integration eller kunskapsutveckling i svenska språket bygger på ett antagande om att modersmålsundervisningen i dag inverkar negativt på elevers andraspråksinläring.

Därför har jag två mycket enkla frågor till ministern. Hon kan egentligen svara bara ja eller nej på dem. Menar ministern att modersmålsundervisningen i dag motverkar integration? Menar ministern att modersmålsundervisningen i dag inverkar negativt på elevers kunskapsutveckling i svenska språket? Ja eller nej?

Anf. 56 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! Låt mig först och främst tacka ministern för det svar hon nyss gav på Linus Skölds interpellation. Jag vill även tacka Linus Sköld för att han lyft upp denna viktiga fråga och för att han med interpellationen tydliggör behovet av att utreda modersmålsundervisningen närmare. Även om det kanske inte var Linus Skölds syfte har frågeställningen i sig bidragit till många nya tänkbara ingångar för en kommande utredning.

Låt oss sätta frågan i en historisk kontext. När modersmålsundervisning infördes på 70-talet var det främsta syftet att underlätta återvandringen till det gamla landet. Eleverna skulle enligt propositionen ges reella förutsättningar att bibehålla det egna språket, att utöva kulturell egenverksamhet och att upprätthålla kontakt med ursprungslandet.

Då, 1975, hade cirka 5 procent av befolkningen utländsk bakgrund. I dag är 20 procent av befolkningen födda utomlands, och fler än så har utländsk bakgrund. Av dagens skolelever är 300 000 berättigade till modersmålsundervisning. Det är närmare en tredjedel av alla elever. Det är helt annorlunda mot hur det var i mitten av 70-talet.

Dessutom kostar modersmålsundervisningen mycket pengar. Även om man inte kan få en exakt siffra har man uppskattat det till 1,5 miljarder baserat på att det av 300 000 berättigade är 180 000 som följer modersmålsundervisningen. Om alla som är berättigade skulle utnyttja möjligheten skulle det kosta 2 miljarder. Det är mer än vi satsar på lärarfortbildning.

Dessutom ligger dagens modersmålsundervisning inte heller i linje med den utveckling vi ser i andra delar i samhället, som skärpta krav på kunskaper i svenska språket, skärpt asyl- och invandringspolitik, ökade

krav för medborgarskap och så vidare. Att i det läget hålla fast vid en 70-talskonstruktion som värnar multikulturalism snarare än integration känns märkligt.

Trots detta har vi inte haft en seriös politisk granskning av modersmålsundervisningen och dess effekter, utan verksamheten har bara byggts ut och fått fortsätta verka.

Sverigedemokraterna har inga synpunkter på att människor lär sig sitt modersmål. Men det är rimligt att fråga sig om det ska ske genom en skattefinansierad form i skolans regi eller om det i likhet med vad som gäller i de flesta andra länder är något som föräldrarna eller familjen i övrigt ska ombesörja. I grunden handlar det om huruvida den lagstadgade skyldigheten att anordna modersmålsundervisning snarare kan ha en negativ inverkan på kunskapsutvecklingen i svenska språket.

Vi anser också att modersmålsundervisningen måste ställas i relation till ökad undervisning i svenska språket som alternativ. Detta ser vi fram emot att få belyst.

Anf. 57 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! En utredning av modersmålsundervisningen behövs. Det ska enligt Tidöavtalet vara en förutsättningslös utredning. Men en förutsättningslös utredning måste kunna landa i det den kommer fram till, även att modersmålsundervisningen ska avvecklas. Annars är den inte förutsättningslös.

Tyvärr kommer utredningen inte att kunna vila på någon vetenskaplig grund, vad jag kan se. I går läste jag återigen en massa rapporter om vad man har forskat på när det gäller modersmålsundervisning. Tvärt emot vad många säger finns det ingen riktig vetenskaplig grund när det gäller effekterna av modersmålsundervisning. Det finns en allmän uppfattning, en diskurs, om att det är jättebra och främjar svenska språket och möjligtvis integrationen. Men det finns faktiskt ingen forskning på området som verkligen visar det. Det är någon allmän välvilja som ligger bakom.

Det är bra med modersmålsundervisning ur vissa synvinklar. Det är inte fel. Det är absolut jättebra att elever, barn, lär sig sitt modersmål. Men vi måste fråga oss vad som är statens och kommunernas uppgifter och vad de mäktar med. I utanförskapsområdena har vi redan i dag stora problem. Vi har också problem med språkkunskaperna, vilket ger effekter på betygen.

I går tittade jag som sagt på olika rapporter. Jag ska klargöra vad jag hittade. I en rapport, *Modersmålsundervisningen – en forskningsöversikt* av Veli Tuomela, står det på sidan 40: ”Jag har inte kunnat finna en enda studie som jämför utvecklingen av modersmålskunskaper hos elever i svensk klass som å ena sidan deltar i modersmålsundervisning, och å andra sidan ej deltar i denna undervisning.” Om man ska göra en riktig forskningsundersökning måste man göra på det viset.

Jag kommer från Botkyrka, en kommun med väldigt hög andel invandrare och personer med utländsk bakgrund. När jag går på Ica hör jag att de flesta barn där pratar sitt modersmål flytande. De lär sig det i hemmet. Samtidigt kanske många av dem pratar stapplande svenska. Det är svenskundervisning som behövs. Modersmålet lär sig barn i den åldern per automatik i och med att det pratas i hemmet.

Prot. 2022/23:74  
14 mars

Svar på  
interpellationer

Är det då värt de pengar det kostar för en timmes undervisning i veckan? Det får utredningen visa. Min fråga till statsrådet är vad hon anser om detta. Om man byter ut hemspråksundervisningen mot till exempel svenskundervisning, som ligger närmast till hands, skulle det kanske få bättre effekt när det gäller skolgång och svenskkunskaper och i förlängningen betyg.

Anf. 58 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! För de flesta av oss går ord att sätta in i ett sammanhang. När vi hör ord som ”arg”, ”ledsen”, ”glad” och ”kärlek” förstår vi inte bara deras sanna betydelse utan känner också vad de innebär. Vi kan förstå hur man mår och vilka ansiktsuttryck orden skulle gestaltas av. Tack vare den förståelsen går dessa uttryck att förstå även på andra språk. När vi hör orden ”angry”, ”sad”, ”happy” eller ”love” på engelska är det inte bara ordens verkliga mening vi förstår, utan vi har också möjlighet att sätta in dem i ett sammanhang.

Dock kan man inte ta för givet att alla barn alltid har denna förståelse. Låt mig ge ett exempel. Innan jag 2014 blev riksdagsledamot jobbade jag som lärare i min hemkommun Hässleholm. I en av klasserna hade jag en elev som talade flytande svenska. Faktum var att de flesta av oss många gånger glömde att den här eleven talade ett annat språk hemma.

Det ändrades när vi från skolans sida på grund av upprepade incidenter var tvungna att kalla elevens föräldrar till ett samtal där det visade sig behövas tolk eftersom varken mamman eller pappan hade tillräckliga kunskaper i svenska. Det var först under det samtalet som jag förstod att eleven inte hade förmågan att uttrycka känslor, vare sig på svenska eller på sitt hemspråk. Orden fanns där rent språkligt, men eleven kunde inte sätta in dem i ett sammanhang eller förstå innebörden av dem.

Modersmålsundervisningen i Sverige tjänar ett mycket högre syfte än att bara ge barn och unga verktyg till att kommunicera rent språkligt. Undervisningen har stor betydelse för såväl individen som skolan och samhället.

Fru talman! Genom Nationellt centrum för svenska som andraspråk går det att ta del av forskning som visar att den som enbart talar ett språk hemma inte automatiskt utvecklar färdigheter i språket, tillägnar sig kulturen eller skaffar sig förståelse av modersmålet. Dessutom visar forskningen att läsfärdigheter utvecklas i modersmålsundervisningen trots modersmålsämnets begränsade undervisningstid, vilket indikerar att ytterligare lärande skulle möjliggöras med ett utökat utrymme för ämnet.

Även Institutet för språk och folkminnen pekar tydligt på forskning som visar vilken stor betydelse modersmålsundervisning har för utvecklingen av ett barns identitet, begreppsutveckling och språk. Därmed visar man också att även om barn till exempel kan beskriva vad de ser i ett rum eller konkreta händelser, kan de ha svårt att förklara abstrakta företeelser eller upplevelser utanför vardagen.

Av statsrådets svar förstår jag att regeringen bland annat menar att det finns för få studier av den svenska modersmålsundervisningen och att det finns behov av mer kunskap. Må så vara, fru talman, men det finns faktiskt internationell forskning som tydligt visar hur viktig modersmålsundervisningen är för övriga utbildningsresultat. Det borde vara tillräckligt.

Mot bakgrund av detta vill jag ställa följande frågor till statsrådet: Hur ser statsrådet på modersmålsundervisningen i allmänhet? Om utredningen visar på ett större behov av modersmålsundervisning, är då regeringen beredd att titta på det?

Prot. 2022/23:74  
14 mars

Svar på  
interpellationer

Anf. 59 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Det här är en stor och viktig diskussion, och jag tycker att det är bra att den kan föras i den här kammaren. Tanken med utredningen är att få en del svar på de frågor som ställs här.

Det finns många internationella studier, vilket flera talare lyft fram här i dag, som visar att undervisning i modersmål kan vara bra och stärka kunskaperna i även det språk som talas i landet där undersökningarna är gjorda. Men det finns ganska få studier av hur det fungerar med svenska. Sverige har ett system för modersmålsundervisning som skiljer sig från många andra länders. Därför är det viktigt att se detta även ur det perspektivet.

Det är också intressant, som Anna Wallentheim tog upp, att den här frågan inte enbart berör själva modersmålet utan även svenskundervisningen och möjligheterna att lära sig det svenska språket på ett bra sätt.

Jag ser fram emot utredningen. Jag tror att den kommer att vara väldigt viktig i det här sammanhanget, och jag ser också fram emot att den här diskussionen får fortsätta, bland annat här i kammaren.

Anf. 60 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag ställde två ja- eller nejfrågor till Lotta Edholm, som hon ignorerade. Menar Lotta Edholm att modersmålsundervisningen i dag inverkar negativt på elevers kunskapsutveckling i svenska språket? Det hade varit intressant att få veta vad ministern anser om den saken.

Jag skulle välkomna en översyn av modersmålsundervisningen om den syftade till att säkerställa kvalitet, likvärdighet, lärarförsörjning och läro-medelstillgång. Men det är ju inte det Sverigedemokraterna vill. Det är ju inte det den här paragrafen betyder.

I budgetdebatten i den här kammaren i december sa Fredrik Malm följande: ”I grund och botten är min och Liberalernas uppfattning att det är bättre ju fler språk människor lär sig.” Han sa också att ”om vi har barn och ungdomar som uppfyller de krav som finns i dag för att ges modersmålsundervisning, vilket betyder att man ska ha en viss kännedom om språket från början, är det självklart att de ska kunna ha det” – det var ordagrant vad Fredrik Malm sa här i december 2022.

Jag tolkar det som att Liberalerna står upp för att rätten till modersmålsundervisning ska vara oförändrad. På Liberalernas landsmöte 2021 behandlades dessutom motioner om modersmålsundervisning. Den ena förordade att modersmålsundervisning ska bli en prioriterad fråga i partiets integrationspolitik. Den andra hade den motsatta linjen, som är ganska lik Patrick Reslows och Robert Stenkvis, nämligen att avskaffa modersmålsundervisningen. Liberalernas partistyrelse ställde sig då bakom den första linjen och argumenterade starkt för att avslå yrkandet om att avskaffa modersmålsundervisningen.

Samtidigt i höstas skrev Sverigedemokraterna – som vi även hört i kammaren i dag – i sin kommittémotion hur de tolkar skrivningen i Tidöavtalet, nämligen: ”I Tidöavtalet fastslås att en utredning ska tillsättas med uppgift att se över modersmålsundervisningen i syfte att den inte negativt ska påverka integration eller elevens kunskapsutveckling i svenska språket. – – Regeringen borde i sitt arbete för en bättre skola överväga en uppdatering av läroplanen där modersmålsundervisning, de nationella minoritetsspråken undantagna, utmönstras.”

Det är den sverigedemokratiska uttolkningen av vad som skulle behöva göras. Dessutom har Sverigedemokraterna i kommuner där de fick makten förra mandatperioden gjort vad de kunnat för att gå händelserna i förväg. I Bromölla, Sölvesborg och Hörby har man minimerat modersmålsundervisningen med alla tillgängliga medel. Sverigedemokraterna är ideologiskt övertygade om att modersmålsundervisning, precis som människor från andra länder, är av ondo. Det är Sverigedemokraternas uppfattning.

Det är alltså väldigt tydligt att regeringsunderlagets minsta parti, som bemannar Utbildningsdepartementet, och regeringsunderlagets största parti, som ofta verkar vara det som egentligen bestämmer, har diametralt motsatta uppfattningar om vad skrivningen i Tidöavtalet betyder.

Frågan är nu vad ministern kommer att göra. Kommer ministern att säkra elevers rätt till lärande på modersmålet, eftersom det enligt hennes parti är en prioriterad fråga för integrationen, eller ska hon avskaffa modersmålsundervisningen för att SD ska låta henne sitta kvar?

Anf. 61 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! Det ska tillsättas en utredning. Jag är säker på att Linus Sköld själv vet om att ministern inte kan svara direkt på hans frågor.

Det är dock alltid lika intressant att lyssna till Linus Sköld och hans rapsodiska summeringar av vad andra partier tycker och tänker. Men det viktigaste här är ändå att göra klart för honom att vi har en ny regering och att det inte är hans parti som styr. Vi vill se ett paradigmskifte, något som är väldigt tydligt i Tidöavtalet. Det sker bland annat genom en utredning som exempelvis ska belysa problemen med modersmålsundervisning men även fördelar, om sådana skulle finnas.

Sverigedemokraterna och regeringspartierna är överens om att se över modersmålsundervisningen. Det tycker vi är bra, och det är jättebra att vi kommit så långt. Vi kan ha olika ingångar, men i grund och botten handlar det om att för en gångs skull och med opartiska ögon titta på detta för att se hur det påverkar inhämtandet av svensk kunskaper, som är det absolut viktigaste för svensk skola.

Man hänvisar ofta till forskning, men precis som min kollega Robert Stenkvist sa är forskningen väldigt bristfällig. Man har inte de referensgrupper som krävs för en vetenskaplig grund. Så länge man inte har två grupper med exakt samma bakgrund och exakt samma socioekonomiska förutsättningar där den ena gruppen har följt modersmålsundervisningen och den andra inte har det kan man inte påstå att forskningen är vetenskaplig.

I stället handlar debatten om att försvara rådande system. För oss sverigedemokrater finns det inga heliga kor. Det finns all anledning att se över hur modersmålsundervisningen påverkar både integrationen och kunskapsutvecklingen i svenska språket. En sådan översyn måste såklart även

innehålla kritisk granskning av omfattning, åldersgrupper, resultat, alternativa lösningar samt kostnadseffektivitet. Vi ser därför fram emot den kommande utredningen.

Prot. 2022/23:74  
14 mars

---

*Svar på  
interpellationer*

Anf. 62 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Låt mig säga det återigen: Jag har inte sett den forskning som det hänvisas till och hela tiden talas om. Jag har letat överallt efter den.

Man gjorde en undersökning i Danmark för rätt många år sedan. Slutsatsen blev att man lade ned modersmålsundervisningen där.

Det hänvisas till att de elever som går på modersmålsundervisningen har högre meritvärden. Jag tog fasta på det och tänkte att det kanske fanns någon vetenskaplig grund för modersmålsundervisningen där. Låt mig därför läsa ur Skolverkets rapport nummer 321 och sidan 19 där det står om högre meritvärde för dem som deltagit i modersmålsundervisningen: ”Ser man till undervisningens omfattning handlar det dock inte om mycket mer än en lektion per vecka. I detta perspektiv ter sig det markant högre genomsnittliga meritvärdet för elever som deltagit i modersmålsundervisningen i det närmaste som märkligt. — — — Det höga meritvärdet för denna grupp elever skulle kunna handla om ... motivation.”

Jag tror faktiskt att det är detta som det högre meritvärdet handlar om.

När jag började skolan en gång i tiden för 25–30 år sedan – det är väl ännu mer – var det på modet att tala om ryggmärgsreflexen, fru talman. Pojkar kunde inte sitta stilla vid en viss ålder på grund av en ryggmärgsreflex. Det var väldigt stort. Man skulle bygga ett stort center i Småland för det. Efter några år blev en forskare fram och sa att det inte fanns någon vetenskaplig grund för allt detta, varpå hela saken dog ut. Jag undrar om inte det här med modersmålsundervisning är en liknande företeelse.

Anf. 63 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. I både själva interpellationssvaret och nu här i debatten saknar jag dock statsrådet svar på om hon är beredd att stärka elevernas rätt till språkutveckling på modersmålet. Jag hoppas att så är fallet och att statsrådet i så fall är beredd att förtydliga det i sitt nästa inlägg.

Fru talman! Som lärare, mamma och skåning skapar diskussionen en känsla av olust i mig, detta då Sverigedemokraterna tydligen har en helt annan syn på modersmålsundervisningen än vad jag har och då de i dag är med och styr många skånska kommuner. Men de har ju också ingångar till regeringen och Regeringskansliet.

Ledamoten Stenkvist sa att han inte hittat någon forskning. Då kan jag hänvisa honom till Nationellt centrum för svenska som andraspråk eller Institutet för språk och folkminnen, som ganska lätt kan hänvisa honom till den forskning som finns.

Att regeringspartierna tillsammans med Sverigedemokraterna genom Tidöavtalet valt att låta tillsätta en utredning med uppgift att se över modersmålsundervisningen i syfte att den inte negativt ska påverka integrationen eller elevers kunskapsutveckling i svenska språket är för mig en ingång som snarare handlar om att underminera modersmålsundervisningen än att stärka den.

I min hemkommun Hässleholm och i flera andra skånska kommuner har Sverigedemokraterna försökt att driva frågan om en ny policy för modersmålsundervisningen. Det är en policy som inte vare sig stärker individen eller har samhällets bästa i fokus. Det handlar snarare om att minimera modersmålsundervisningen och att försvåra barns tillgång till den.

Min slutfråga till statsrådet blir därför: Kan statsrådet i dag lova att regeringen inte har som utgångspunkt för den kommande utredningen att vare sig minska eller försämra modersmålsundervisningen i Sverige?

Anf. 64 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Det är många frågor i diskussionen som jag inte kan svara på. Det beror på att utredningen inte ens är tillsatt och att den ännu inte har fått några direktiv. Linus Sköld är naturligtvis väl medveten om att man som statsråd inte kan svara på frågor där vi inte ens har kommit fram till slutsatserna om hur direktiven till utredningen ska se ut.

Jag ber därför att få återkomma – naturligtvis först när direktiven har skrivits och sedan när den förutsättningslösa utredningen har tillsatts.

Anf. 65 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag frågade inte vad utredningen skulle innehålla eller ens hur direktiven skulle se ut. Jag frågade om ministern menade att modersmålsundervisningen i dag inverkar negativt på elevers kunskapsutveckling i svenska språket. Hon vägrar kategoriskt att svara på frågan. Jag noterar det.

Robert Stenkvist har letat överallt efter vetenskaplig grund för modersmålsundervisningen. Jag ska sätta honom på rätt spår. Börja söka hos Skolverket eller i den senaste av statens offentliga utredningar om detta från 2019! Han kan även söka i medierna. Då kommer han att hitta referenser i dessa dokument och kunna söka sig vidare. Det kommer att bli kanonbra. Jag lovar att han kommer att hitta det.

Låt mig göra en kort sammanfattning. Språkutveckling på modersmålet stöder språkutvecklingen i andraspråket. Att utvecklas i sitt modersmål stärker den egna identiteten. Flerspråkighet är en tillgång för samhället och individen. Det finns alltså goda motiv för en högkvalitativ modersmålsundervisning i den svenska skolan.

En översyn i syfte att stärka kvaliteten hade jag backat alla dagar i veckan. En översyn för att stärka likvärdigheten hade jag gärna sett. Jag hade gärna sett en reformering av reglerna för att säkerställa att huvudmän inte kan agera på ideologiska grunder för att avveckla modersmålsundervisningen för elever som skulle vara betjänta av den. Men en översyn av modersmålsundervisningen för att säkerställa att den inte inverkar negativt på integration och kunskaper i svenska språket är inget annat än en eftergift för Sverigedemokraternas bild av modersmålsundervisningen. Den ska enligt deras mening utmönstras.

Vad Lotta Edholm nu kommer att göra är fortfarande höljt i dunkel. Kommer hon att säkerställa elevers tillgång till en kvalitativ modersmålsundervisning eller kommer hon att vika ned sig för SD:s krav på att utmönstra den?

(Applåder)

Anf. 66 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Linus Sköld anser att det här är höljt i dunkel. Ja, det kan man väl säga att det i någon mån är eftersom direktiven inte är skrivna och utredningen inte är tillsatt. Det är faktiskt det normala i Sverige att man inte svarar på frågor av den karaktären när man ännu inte vet hur direktiven kommer att se ut.

Med det sagt vill jag tacka för diskussionen. Jag gissar att vi så småningom kommer att återkomma till den.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2022/23:74

14 mars

Svar på  
interpellationer

## **§ 12 Svar på interpellation 2022/23:76 om förebyggande åtgärder mot organiserad brottslighet**

Anf. 67 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Gustaf Lantz har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra att unga personer tar steget in i kriminella gäng.

Jag vill inledningsvis understryka att det brottsförebyggande arbetet är av allra största vikt för regeringen. Socialtjänsten har en central roll i arbetet med att förebygga och förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet.

Den nuvarande socialtjänstlagen bygger i stora delar på 1980 års socialtjänstlag. Samhället har sedan dess förändrats. Det gäller även samhällsutmaningarna vi ser i dag som inte fanns på samma sätt då, till exempel avseende segregation, otrygghet i utsatta områden och gängkriminalitet. Nya utmaningar kräver nya lösningar, och för att möjliggöra det behöver socialtjänstlagen reformeras.

Betänkandet *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag* (SOU 2020:47) bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Betänkandet innehåller viktiga förslag om hur socialtjänsten ska kunna åstadkomma ett perspektivskifte från reaktiv myndighetsutövning till mer förebyggande arbete och tidiga insatser. Där finns också förslag om att socialtjänstens verksamhet ska utgå från bästa tillgängliga kunskap om vad som faktiskt fungerar.

Vårdnadshavare vars barn riskerar att begå brott, eller som redan har inlett en brottslig bana, behöver vara delaktiga för att bryta en sådan utveckling. Att stärka föräldraförmågan och föräldraansvaret är därför en viktig prioritering för regeringen. I budgetpropositionen för 2023 avsattes därför totalt 400 miljoner kronor årligen för att förstärka och öka tillgången till föräldraskapsstöd. Regeringen avser också att se över olika möjligheter att förstärka föräldraansvaret och att påverka föräldrar som inte tar sitt föräldraansvar.

Alla barn och unga som behöver en placering enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga ska också få det. För vissa unga kan en placering på ett särskilt ungdomshem vara en möjlig väg att förhindra kriminalitet. I budgetpropositionen för 2023 föreslog regeringen därför en förlängning av subventionen av kommunernas kostnader för placering vid Statens institutionsstyrelse, Sis.

Regeringen avser också att vidta åtgärder för att inrätta en krissocialjour som ska ge stöd till socialtjänsten i arbetet med att motverka ungdomskriminalitet.

För ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete krävs en nära samverkan mellan exempelvis socialtjänst, skola och polis. Det har återkommande lyfts fram att regelverket avseende sekretess behöver ses över för att förbättra förutsättningarna för myndigheternas samverkan. Det pågår för närvarande utredningar om detta. Det pågår också en utredning avseende en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder enligt dansk förlaga. Syftet är att åstadkomma tydligare åtgärder från samhället när barn och unga har hamnat i en kriminell bana samt att möjliggöra tidigare och samordnade insatser för att förebygga fortsatt kriminalitet.

Anf. 68 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag uppskattar verkligen statsrådets engagemang i de här frågorna. Jag tror inte att någon som har suttit i socialutskottet eller som nu ser den här debatten har missat det stora hjärta som statsrådet har i de här angelägna frågorna.

Det är bra att regeringen nu fullföljer initiativ från den socialdemokratiska regeringen. Det är också bra med de tillskott i budgeten som regeringen gör och som Socialdemokraterna stöder och matchar i sin budgetmotion.

Men samtidigt får statsrådets svar mig att tänka på några vänner till familjen som skulle ut och semestra på en tandemcykel. Efter första stoppet trampade mannen iväg igen. Han trampade på och trampade på. Efter två mil tittade han bakåt och såg att sadeln bakom var tom.

Jag tror att statsrådets stora problem är att hon inte har regeringen bakom sig i de här frågorna. Hon trampar på, men regeringen står kvar. KristerSSon och Svantesson väljer bort det förebyggande arbetet varje gång det verkligen gäller.

Nu senast prioriterades en skattesänkning för dem med högst inkomster. Prislappen landade någonstans runt 10 miljarder i uteblivna skatteintäkter. Det blev 1 400 kronor i skattesänkning till oss riksdagsledamöter, men inget till dem som tjänar under 30 000 kronor. Det är djupt orättvist i de tider vi befinner oss i.

Trots allt blev det några smulor kvar till det brottsförebyggande arbete som socialtjänsterna ska göra ute i landet. Det blev 10 miljoner för kommunerna att dela på. Vi socialdemokrater avsatte en halv miljard extra i vårt budgetförslag. Skalan är alltså 1:50. Skillnaden mellan de här satsningarna är densamma som om man ställer Johan Pehrson med ett uppfällt paraply bredvid Uppsala domkyrka och jämför längden – det är samma proportion.

En enskild person i Sydsverige skulle tre gånger om ha kunnat betala det som Uppsala får del av som kommun för att stärka socialtjänsten om han eller hon hade efterskönt elstödet från regeringen.

Detta är en fjuttsatsning på socialtjänsten i ett allvarligt läge, när det finns unga som skjuter unga, barn som är skyttar, förbipasserande som träffas och nu också anhöriga som skjuts. När unga står på kö för att komma in i gängen behöver vi satsa betydligt mer. För varje krona vi lägger på fler poliser ska minst en krona läggas på det förebyggande arbetet. Det kan vårt parti lova och matcha i våra budgetmotioner. Men det kan inte reger-

ingen göra i sin skarpa budget, för viljan finns inte hos regeringen i dess helhet.

Min kompletterande fråga blir: Vad tänker socialtjänstministern att Uppsala ska kunna göra för de cirka 250 000 kronor som nu tillförs socialtjänsten – finns det någonting reellt man skulle kunna göra för att unga inte ska ta steget in i gängen?

Prot. 2022/23:74  
14 mars

Svar på  
interpellationer

Anf. 69 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag är väldigt glad att ledamoten uttrycker sig i så varma ordalag. Det uppskattar jag oerhört mycket. Jag är också väldigt glad att ledamoten är så duktig på längdenheter. Tyvärr är han lite mindre duktig på historien bakom hur det brottsförebyggande arbetet har sett ut, inte minst i socialutskottet under de senaste fem åren. Men jag ska gladeligen upplysa ledamoten om detta.

Tidöavtalet styr det arbete som regeringen utför. Jag kan upplysa ledamoten om att det finns inte mindre än 22 punkter i Tidöavtalet som behandlar just förebyggande arbete. Det är en av regeringens mest prioriterade åtgärder, för vi är väldigt väl medvetna om att vi måste jobba i båda ändar.

Det finns en oerhört allvarlig och eskalerande gängkriminalitet, vilket ledamoten tar upp på ett tydligt sätt i sin interpellation. Vi kommer aldrig att komma till rätta med denna kriminalitet om vi inte stoppar rekryteringen i den andra ändan. Vi vet att det tyvärr är alldeles för vanligt att unga människor – så unga som tio år – rekryteras direkt in i dessa kriminella nätverk.

Jag önskar också att ledamoten hade pratat lite grann med sina kollegor, som försökte ha interpellationsdebatter med mig för några veckor sedan. De tog också upp dessa 10 miljoner och beskrev hur det socialdemokratiska partiet hade funderat och funderat hur de ska räcka till 290 kommuner. Man hade verkligen suttit på sin kammare och funderat. Jag beskrev då och beskriver nu att jag faktiskt trodde att det var ganska självklart. Det står också väldigt tydligt i budgeten att detta är tänkt att bygga upp en förebyggande insats som i en central insats ska nå ut till alla våra socialtjänster.

Socialtjänsterna har under lång tid bett om mer stöd och hjälp för att kunna arbeta förebyggande, fru talman. En sak som de har bett om är en ny socialtjänstlag som inte är skriven för och fungerar i ett samhälle som inte riktigt såg ut som samhället gör i dag, och den socialtjänstlagen är vi på väg att skriva fram. Utredningen om detta kom 2020, och det är ju ett par år sedan, för att uttrycka sig milt – men den tidigare regeringen förmådde inte skriva fram lagen.

Jag ska kanske vara försiktig med att beskriva vad som kan ha varit problemen för den tidigare ministern och den tidigare regeringen, men det kan möjligtvis ha viss koppling till att utredaren fick i direktiv att det inte fick vara kostnadsdrivande. Som ledamoten och var och en förstår ger det vissa begränsningar när man behöver bygga ut en socialtjänst så att den fungerar med de utmaningar som finns i dag.

Mot den bakgrunden blir Socialdemokraternas och ledamotens budgetsatsningar i opposition lite märkliga. Man förmådde ju inte göra de satsningarna eller hade inte den insikten i regeringsställning, och den varade ändå i åtta års tid. Men det är också så att man skickar väldigt tydliga

signaler om vad man anser behöver göras och vilka insatser som behövs om man lägger ett direktiv till en utredare att något inte får vara kostnadsdrivande.

Med all respekt: Att föreslå stora satsningar när man sitter i opposition men inte klara att göra satsningarna när man sitter i regeringsställning innebär ändå en viss brist på trovärdighet.

Anf. 70 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Vi kan gärna diskutera vad som borde ha gjorts och vad som har gjorts historiskt. Vi kan diskutera de stora satsningar på välfärden som den förra regeringen gjorde, men det jag tror att väljarna är intresserade av är framtiden. Vi lägger nu fram budgetförslag, och regeringen lägger fram sin budget – som blir verklighet. Där finns inte det förebyggande arbetet med.

Här har man möjlighet att faktiskt avsätta pengar i denna viktiga fråga som är helt avgörande för Sveriges framtid. Jag tror att väljarna vill se en handlingskraftig regering. Statsrådet låter som en god socialdemokrat när hon pratar om hur viktigt det är att satsa både på poliser, lagföring av dem som begår brotten och vettiga straff och på att stoppa rekryteringen. Det är samma sak som vi hör från polisen. Nu har man ju ett ypperligt tillfälle att, här i vår tid och just nu, avstå en kraftig skattesänkning för dem med absolut högst inkomster och i stället se till att stärka socialtjänsten, som gör jobbet längst ut.

Det hade kunnat göra stor skillnad om den socialdemokratiska budgeten varit den som blev verklighet ute i kommunerna; en halv miljard hade varit väldigt värdefullt i det arbetet. Nu blir det tyvärr inte så.

Fru talman! Det är dessutom tyvärr värre än så. Det är inte bara de speciella satsningarna på socialtjänsten som har avgörande betydelse för om vi ska kunna rusta ungdomar till ett självständigt och bra liv bortanför gängen, utan det handlar också om hur välfärden fungerar i övrigt. Det handlar om skolan, det handlar om bup och det handlar om arbetsmarknaden.

Tittar vi på den budget som regeringen har lagt fram ser vi att man skär ned på just dessa saker. Man lägger 6 miljarder kronor på kommunerna, vilket är långt ifrån det SKR har krävt. I den socialdemokratiska budgetpropositionen avsattes 12 miljarder kronor, alltså det dubbla.

Jag tycker att allt detta sammantaget gör att man ska känna oro inför framtiden. Om vi ska kunna vända detta måste samhället vara starkt i bägge delar, som statsrådet sa. Vi måste ha en stark polis, bra lagar och bra verktyg för polisen att utreda brott, men vi måste också ha en kraftfull socialtjänst. Och nu har regeringen faktiskt missat en ypperlig möjlighet att stärka socialtjänsten. Man har missat en ypperlig chans att ge kommunerna mer pengar för att de generellt ska klara de utmaningar som kommer i en kärv tid.

Vi riskerar faktiskt både uppsägningar och nedskärningar i den kommunala sektorn. Den kommunala sektorn är för många ungdomar ett ställe där det kan ges god hjälp och gott stöd i lägen där man kanske inte har några skyddsfaktorer i den egna familjen.

Mycket är vi som sagt överens om, till exempel detta med att hjälpa familjerna. Jag ser verkligen fram emot att få se de satsningarna. I Uppsala har jag själv sett vad familjestöd kan betyda; det är en fantastisk verksam-

het som i kombination med en stark skola och bra satsningar på socialtjänsten kan göra stor skillnad. Men jag tror att helheten behövs – hela samhällets kraft – om vi ska kunna ta oss an den här utmaningen. (forts.)

Prot. 2022/23:74  
14 mars

Svar på  
interpellationer

### Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

### Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

### § 12 (forts.) Svar på interpellation 2022/23:76 om förebyggande åtgärder mot organiserad brottslighet

Anf. 71 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Det är tungt att återuppta debatten i skenet av att vi precis har fått reda på att en älskad före detta kollega, Barbro Westerholm, tragiskt har gått bort. Jag vet dock att hon inte för allt i världen skulle ha velat stoppa debatten, utan vi ska naturligtvis fullgöra vår uppgift här i kammaren. Dessa frågor – hur vi ska arbeta förebyggande och hur vi ska arbeta för att stötta våra barn – låg henne också väldigt varmt om hjärtat.

Med det sagt går jag nu över till att redogöra lite grann för regeringens syn på det arbete som nu ligger framför oss.

Vi vet från forskning att det inte finns något bättre brottsförebyggande arbete som vi kan göra än att stötta de befintliga familjerna. Att stötta föräldrarna i att vara just föräldrar och kunna sätta gränser är en av de prioriterade delarna i vårt arbete. Detta är också anledningen till att vi avsätter 400 miljoner i budgeten för att se till att det finns ett förebyggande arbete som riktar sig till föräldrar i alla Sveriges kommuner. Sammanlagt finns det cirka 1,2 miljarder i regeringens budget när det handlar om förebyggande insatser.

Att stötta föräldrar är en väldigt viktig fråga. Det handlar om många olika saker. Det handlar om olika program – Komet är ett exempel. Det handlar också om att redan så tidigt som på MVC och BVC bygga upp fungerande relationer. Familjecentraler är någonting som vi väldigt gärna vill se i fler delar av Sverige. Jag har själv erfarenhet av att vara med och starta en sådan. Det handlar om möjligheten att tillsammans arbeta förebyggande i samarbete mellan till exempel socialtjänst, utbildningsförvaltning och hälso- och sjukvård. Där är den öppna förskolan hjärtat, eller kärnan, i verksamheten. Den fungerar också som en lågtröskelverksamhet gentemot familjer.

Det här är viktiga delar, men vi behöver göra mycket mer. Den socialtjänstlag som jag talade om i mitt förra inlägg är en viktig del i detta. Den innebär att socialtjänsten får möjlighet att vara ett starkare nav i detta

arbete. Sekretessen lyfts gång på gång fram under de resor jag gör runt om i landet. Det betyder att vi behöver en annan sekretesslagstiftning för att kunna arbeta förebyggande med socialtjänsten med koppling till skolan, polisen och den viktiga hälso- och sjukvården.

Det finns ju en rad tragiska fall som visar på behovet av denna lagstiftning. Jag kan bara beklaga att detta inte har åtgärdats trots att behovet har varit så stort under så lång tid och trots att det har framförts under så lång tid. Jag kan dock försäkra att det står väldigt högt upp på regeringens agenda att se till att både sekretesslagstiftning och olika slags stöd införs. Det är väldigt viktigt att förändra socialtjänstlagen så att man får de proaktiva verktygen från den reaktiva socialtjänst vi vill arbeta oss bort från.

Anf. 72 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! Jag vill börja med att förtydliga för alla här i kammaren att jag verkligen vill att socialtjänstministern ska lyckas med sitt uppdrag. Detta handlar inte om partipolitiska poäng, utan det handlar om vår gemensamma framtid.

Nu har vi en situation i Sverige med en våldsspiral som har eskalerat kraftigt den senaste tiden. Då skulle vi behöva en riktig kraftansträngning ute i kommunerna för att få socialtjänsten att verkligen ta nya grepp, men i och med den budget som Sverige nu har, som regeringen har lagt fram, har det börjat dåligt. Det är tydligt att socialtjänstministern inte har fått de resurser som hon borde ha fått. 10 miljarder har gått till att sänka skatterna för dem med högst inkomster. 10 miljarder har gått till att förstärka socialtjänsten i kommunerna. En enskild persons elstöd skulle kunna betala regeringens satsning på Uppsalas socialsekreterare tre gånger om. Jag menar att detta är en helt orimlig prioritering i det läge som vi befinner oss i.

Socialdemokraterna lägger i sin skuggbudget en halv miljard. Jag sa före pausen att relationen är ungefär som att Johan Pehrson skulle stå och hålla upp ett paraply utanför Uppsala domkyrka. Paraplytoppen ska då jämföras med kyrktornets högsta punkt – så stor är skillnaden i realiteten mellan satsningen från Socialdemokraterna och satsningen från regeringen.

Jag vill avsluta med att tacka för en väldigt bra debatt och, som sagt, önska lycka till med de viktiga uppgifter som socialtjänstministern har.

Anf. 73 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för interpellationen.

Jag vill återigen understryka att jag tänker föregå med gott exempel när det gäller det som jag många gånger saknade från den tidigare socialdemokratiska regeringen. Jag tänker, som jag har sagt när jag har träffat socialutskottet, bjuda in riksdagens samtliga partier för att vi gemensamt ska kunna gå vidare med denna viktiga lagstiftning.

Det är viktigt att vi visar alla delar av Sverige att man inte ska vara rädd för att det ska ske några stora förändringar vid ett eventuellt regeringskifte när det gäller det brottsförebyggande arbetet. Det är viktigt att kunna visa på politisk handlingskraft och på att vi är eniga både när det gäller att stötta den viktiga socialtjänsten och när det gäller att få allt det andra på plats. Just samarbetet är någonting som jag vill understryka.

Detta är inte en fråga om elstöd, så jag avhåller mig från att kommentera ledamotens tydligen väldigt bristfälliga kunskaper om vad flaskhalsavgifter är och varifrån dessa pengar kommer. Detta är ju en tillbakabetalning av någonting som människor redan har betalat in, och argumentet att pengarna skulle föras över till socialtjänsten har knappast någon bärighet.

Vi lägger 1,2 miljarder i den budget som vi har lagt fram för i år, och vi kommer naturligtvis att förstärka vissa delar allteftersom vi lägger fram viktiga lagförslag. I Tidöavtalet finns det inte mindre än 22 punkter som pekar på de brottsförebyggande och förebyggande insatserna. En del i detta är 24-timmarsgarantin. Det handlar också om betydelsen av att kunna inrätta en krissocialjour, vilket är något som efterfrågas.

Vi kommer att fortsätta arbeta med att bygga upp ekonomiska resurser, men framför allt kommer vi – till skillnad från den tidigare regeringen – att lägga fram de förslag som behövs för att detta ska kunna få en kraftfull betydelse.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

### § 13 Svar på interpellation 2022/23:229 om brister inom Sis verksamhet

Anf. 74 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Gustaf Lantz har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att komma till rätta med platsbristen och missförhållandena inom Sis verksamhet.

Det är mycket bekymmersamt att barn och unga inte får den vård och behandling de har rätt till. Det är angeläget att barn och unga som bedöms behöva ungdomsvård, sluten ungdomsvård och missbruksvård ges den möjligheten och att de får det skydd och stöd som behövs mot våld, hot om våld, sexuella övergrepp och droger.

Statens institutionsstyrelse, Sis, befinner sig i en ansträngd situation med platsbrist för de ungdomar som placeras enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Myndigheten har de senaste åren fått flera stora ekonomiska tillskott för att möjliggöra kvalitets- och kapacitetsförbättringar i myndighetens verksamhet.

Sis har en skyldighet att ta emot de ungdomar och klienter som kommunerna beslutar ska placeras inom Sis. Myndigheten har inte någon utskrivningsrätt. Enligt Sis är många av de ungdomar som för närvarande vårdas inom Sis färdigbehandlade och bör gå vidare till andra sociala insatser, men kommunerna har i många fall svårigheter att hitta andra lämpliga placeringar. Kommunerna har alltså en möjlighet att påverka tillgången på platser inom Sis genom att se till att de ungdomar som är färdigbehandlade erbjuds placering i öppnare former.

Enligt Tidöavtalet ska ansvaret för de tyngst kriminella unga personerna flyttas från kommunerna till kriminalvården. Särskilda ungdomsfängelser ska inrättas med Kriminalvården som huvudman. De nya särskilda ungdomsfängelserna ska ersätta de avdelningar på särskilda ungdomshem som Sis i dag ansvarar för och där domar på sluten ungdomsvård verkställs.

Det är en svår avvägning för Sis att anvisa plats så snart som möjligt samtidigt som platsen bör vara anpassad för den unges behov. Sis har nyligen beslutat att tillfälligt göra ett uppehåll i en del av de kvalitets-satsningar som Sis genomfört de senaste åren, bland annat mindre gruppstorlekar på flera flickavdelningar. Jag avser att följa upp att satsningarna återupptas så fort platssituationen tillåter. Det är mycket angeläget att fortsätta den särskilda satsningen på flickors vård.

Jag välkomnar Inspektionen för vård och omsorgs, Ivos, redovisning av regeringsuppdraget om förstärkt granskning av Sis särskilda ungdomshem som vårdar flickor. Det är mycket allvarliga uppgifter, och jag reagerar starkt på de brister och missförhållanden som redovisas.

I myndighetens regleringsbrev för 2023 har Sis fått ett nytt mål och en rad återrapporteringskrav som tar sikte på att åtgärda de kvalitetsbrister som har uppmärksamats. Sis har sedan tidigare fått i uppdrag att utveckla sitt våldsförebyggande arbete, som har särskilt fokus på de barn och unga som löper hög risk att bli föremål för fysiska ingripanden från medarbetare.

Sis har gjort flera satsningar för att bättre möta flickors behov. Flera flickavdelningar har fått förstärkt bemanning och mindre gruppstorlekar, vilket både skapat en bättre vårdmiljö och minskat antalet avskiljningar.

Regeringen har även gett Statens beredning för medicinsk och social utvärdering i uppdrag att genomföra en förstudie i syfte att utvärdera alternativa metoder till tvångsåtgärder inom Sis verksamhet, den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården. Uppdraget syftar till att stärka rättssäkerheten och vårdkvaliteten för barn och unga som vårdas med tvång och minska antalet avskiljningar.

Kvaliteten i verksamheten ska givetvis upprätthållas även under den ansträngda situation som nu råder. Jag kommer att förstärka och förtäta dialogen med Sis för att följa hur myndigheten arbetar med sitt uppdrag och säkerställa att utvecklingen går åt rätt håll och att myndigheten har det stöd som den behöver.

Anf. 75 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag läste för en tid sedan i Svenska Dagbladet ett reportage om Alexander Ojanne, trygghetsborgarråd i Stockholm. Han larmade och var orolig och beskrev hur Stockholm beslutar om placering av personer som har ett visst beteende i gängmiljö. Stockholm har gjort bedömningen att dessa personer måste vara inlåsta. De måste bort från gator och torg, för annars riskerar andra människor bli utsatta för deras ofta våldsamma brottslighet, en otäck brottslighet som sätter spår för resten av livet. Men dessa personer kan inte placeras, för ingen kan ta emot dem. Sis har fullt; det är platsbrist.

Om samhället bedömer att en person ska vara inlåst är det en central uppgift för staten att verkställa detta. Det handlar i slutändan om förtroendet för hela staten och det gemensamma. Det handlar också om att de personer som ska ges vård också ska få vård och en chans att lämna en kriminell bana. Det handlar också om att de som har självskadebeteenden och som har råkat illa ut i livet tas om hand.

Därför kände jag mig upprörd och uppgiven för en stund när jag läste reportaget.

Statsrådet företräder ett parti som gick till val på att bekämpa brottsligheten och få ordning och reda. Jag tror att väljarna förväntar sig att de som samhället har fångat upp och sagt ska vårdas också får den tänkta vården. Därför är det viktigt att man gör en ordentlig satsning på Sis och löser dessa problem i grunden. Det är akut.

Vi har också diskuterat de problem som finns inom Sis. På flera hem har man inte hållit sig till lagstiftningen vid till exempel avskiljning.

Om vi på allvar ska komma till rätta med detta är det viktigt att vi också uppmärksammar arbetsmiljön. Vi socialdemokrater har nyligen i utskottet väckt en följdmotion om att inte tillåta ensamarbete inom Sis. Bland de mest komplexa barn och ungdomar vi har bör man som anställd ha en kollega nära till hands. Men framför allt handlar det om dem som är i behov av vård som sker bakom låsta dörrar. De ska vara trygga med att veta att det finns minst två personal i vården.

Hur ställer sig socialtjänstministern till förslaget i vår motion?

Anf. 76 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för en angelägen interpellation.

Detta område bekymrar mig mycket och har bekymrat mig under lång tid. Det var också den första generaldirektör jag kallade till socialutskottet under min första tid där 2017 eftersom jag såg att det fanns omfattande problem.

Det var en ganska stor del av vårt oppositionsarbete att få den tidigare regeringen att förflytta sig och göra insatser när det gäller Sis. Men det är många regeringar bakåt i tiden som inte har lagt det engagemang och den kraft på Sis de borde ha gjort. Det innebär att det är ett gemensamt ansvar för en ledamot som inte minst är företrädare för ett tidigare regeringsparti och för mig att ta detta vidare på ett ansvarsfullt och kraftfullt sätt.

Jag vill också säga att det inte är acceptabelt att barn och ungdomar får vänta på sin vård. Precis som ledamoten underströk har man rätt till vård och behandling, och man ska få vård och behandling av hög kvalitet. Därför är det oerhört angeläget att de pauser som nu har gjorts till exempel när det gäller särskilda satsningar på flickor varar så kort tid som möjligt, för vi vet att de har spelat en stor roll. Där finns också kopplingar till att man arbetar två och två och aldrig har ett ensamarbete.

Jag följer Sis verksamhet väldigt noga, och ett av problemen är liksom i så många andra välfärdsyrken att man har svårigheter med att rekrytera personal till Sis verksamhet. Det gör att detta blir ännu mer komplicerat. Men det är viktigt att kvaliteten i verksamheten upprätthålls, även under den akuta situation som vi just nu ser.

Vi har någonting i Sverige som kommunerna ofta understryker, nämligen kommunalt självstyre. Det innebär att en stor del av behandlingskedjan när det gäller barn och unga som är på glid av olika orsaker är kommunernas ansvar. Detta säger jag inte för att på något sätt skjuta bort statens ansvar, men det blir ett problem när inte hela behandlingskedjan hanteras på vägen till Sis, som ju ska vara den sista delen i en behandlingskedja för dessa utsatta barn och ungdomar.

I dag är situationen att de ungdomar som är färdiga att skrivas ut från Sis är ungefär lika många som de som står på kö på väg in till Sis. Det innebär också att kommunerna har ett ansvar i att kunna ta emot. Men när jag möter kommunerna och diskuterar med dem förstår jag deras bekymmer. De är oroliga för att de inte är tillräckligt väl förberedda och pekar på oron över att en nyutskrivnen ung man som har vistats i kriminella miljöer ska sugas upp igen i kriminell verksamhet på direkten eller åtminstone på väldigt kort tid.

Detta betyder – det blir min slutsats – att vi måste hitta nya former. Detta måste vi göra mellan kommun och stat, för det kommer aldrig att fungera om man skyller på varandra, utan vi måste se de här barnen och ungdomarna. I dag placeras så unga som åttaåringar på Sis för att kommunerna inte hittar former för att möta dessa unga. Så kan vi inte ha det.

Anf. 77 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! Jag har också träffat kommunala företrädare som är lite brydda över det svar som statsrådet har gett. För de ser att när barn eller ungdomar måste placeras akut för att det finns överhängande risk för att barnet skadar sig själv eller andra så finns det inga akutplatser. Det statsrådet redogör för är platser vid utskrivning. Är det inte lite att blanda äpplen och päron? Akutplatserna är en annan typ, en som måste till direkt, och sedan finns det de platser där man behandlas. Det är vad jag har hört från kommuner. Det vore bra med ett klargörande i den delen.

Det kan också vara så att man gör olika bedömningar. Statsrådet är själv inne på att det måste till ett samspel. Det kan väl kanske också bli bättre, det vill säga att om kommunen faktiskt inte gör bedömningen att det finns en bättre insats än den som Sis kan ge är detta något man måste ta in i ekvationen och se att det kanske är så att Sis måste kunna erbjuda bättre behandling.

Det finns en enorm potential här. Till exempel går det inte att frikoppla diskussionen om Sis-hemmen från diskussionen om ungdomspsykiatri, bup. Vad händer med en vårdkontakt när en person från till exempel Uppsala plötsligt placeras i Boden, när man ska ta över vården och vården ska ske inom den slutna formen av Sis-hem?

Jag tror att det finns anledning att överväga hur man ska underlätta en kontinuerlig behandling. Både i den förra diskussionen och den här interpellationsdebatten har jag uppfattat det som att statsrådet är intresserad av att ha en fortsatt dialog. Det här är svåra frågor, och det ska man ha respekt för. Men det är också väldigt viktiga frågor, för inom Sis finns nycklarna till att de ungdomar som har råkat värst ut i vårt samhälle kan få en chans, kan må bättre och kan komma tillbaka till bra liv, men också risken att personer kan drabbas av ett vårdmisslyckande. Det kan vara ett misslyckande med personer som finns i en gängkriminell miljö och som kommunen beslutar att tvångsomhänderta och placera i en sluten miljö, men som när vi inte har platser hamnar i öppna HVB-hem där de går som de vill. Det är djupt tragiskt, och det är nog också väldigt provocerande för dem som råkar ut för gängbrottsligheten att samhället är så tandlöst i handling. I tanken finns en idé om vård i sluten miljö, men sedan blir det inte så för att man inte har resurserna.

Jag tror, avslutningsvis, att det är väldigt viktigt att vi tar ett helt nytt grepp, att vi är inriktade på framtid i den här diskussionen. Vi måste tala

minst lika mycket om de här ungdomarna som om Kriminalvårdens uppdrag: Oavsett vem som i framtiden kommer att behandla dem måste vi ha en lösning, och den måste finnas här och nu, och vi måste adressera de här frågorna för de är så pass viktiga. Jag hoppas på att kunna få några klargörande svar här och att vi kan fortsätta diskussionen även när den här interpellationsdebatten är slut.

Prot. 2022/23:74  
14 mars

Svar på  
interpellationer

Anf. 78 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Tack, ledamoten, för vad jag uppfattar som ett helhjärtat engagemang i att försöka vara konstruktiv framåt.

Jag tror också att vi har en situation som vi måste lösa här och nu, och jag kan försäkra ledamoten om att det pågår ett arbete med att skyndsamt få fram dessa platser. För oavsett hur kommunernas beredskap ser ut när det gäller att ta emot de ungdomar som nu är utskrivningsklara måste vi få fram fler platser. Jag vet att det pågår ett hektiskt arbete med att lösa detta. Vi vet också att den resa som Sis är ute på nu innebär att vi får fler platser om några månader. Detta är alltså långsiktiga platser som fortfarande inte löser situationen här och nu.

Men det är klart att det finns ett visst antal platser på Sis, och när färdigbehandlade ungdomar skrivs ut därifrån är Sis en myndighet som har lärt sig att vara flexibel och som kan ställa om. Det innebär också att när ungdomar skrivs ut blir det platser över som man kan fylla.

Jag har rest runt och besökt jag vet inte hur många Sis-hem. Om ledamoten inte har gjort det kan jag rekommendera det, för det ger en väldigt insikt. När jag började att resa runt 2017 var det skrämmande att se de lokaler jag möttes av. En del av dem är som gamla sommarstugor från 50-talet. Nu är det lätt att säga att det inte är lokalerna som är det viktigaste utan innehållet, och det är jag den första att hålla med om, men lokalerna säkerställer ändå att man kan göra en differentiering mellan tjejer som skär sig, som skadar sig själva, och de fall där vi har svåra problem med droger och de där vi har kriminella ungdomar. Dessa behov är väldigt olika, och det fungerar sällan att placera dem tillsammans. Till detta har väldigt många av våra unga NPF-diagnoser, vilket visar på ett annat misslyckande i vårt samhälle.

Där är inte minst skolverksamheten inom Sis något som jag vill lyfta fram som en positiv del. Inte sällan har dessa barn och unga misslyckats i skolan, och inom Sis möter man ibland ungdomar som tyvärr inte kan vare sig läsa eller skriva och som behöver mycket stöd och hjälp för att lyckas i livet utanför. Detta är otroligt viktigt.

När det gäller exemplet med Uppsala och Boden är det en av de delar som jag förtvivlat under flera år har lyft upp till den tidigare regeringen, nämligen att vi behöver se över hur vi kan arbeta på ett samlat sätt i Sverige. Detta är en fråga där olika regioner väljer att svara Sis på olika sätt när det gäller den viktiga psykiatrin. Det föranleder diskussioner som vi behöver ha i närtid om hur vi på ett bättre sätt ska kunna tillhandahålla denna viktiga vård och en behandling av hög kvalitet. Sis har ett uppdrag att göra detta men är beroende av den regionala hälso- och sjukvården.

Sammantaget finns det många saker som vi behöver göra, men jag kan försäkra ledamoten att det är en resa som har börjat med full kraft.

Anf. 79 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! Jag tackar återigen statsrådet för svaret. Där fanns en passus om att regeringen har satsat på att rabattera Sis-platserna för kommunerna. Situationen är nu så pass allvarlig att det kanske finns anledning att titta på om det inte vore lämpligare att fokusera resurserna på att Sis ska ha platser till dem som vill placera.

Enligt Alexander Ojanne är det stora problemet inte först och främst kommunens kostnad för placeringen utan att kommunen förvägras att placera i Sis. Nu har vi en extrem situation med en extrem våldsspiral, och vi har många unga i gängmiljöer som är en fara både för andra och för sig själva. Att samhället inte kan erbjuda dem plats är vårt gemensamma ansvar.

Jag måste gratulera statsrådet till valvinsten, men med denna vinst kommer också ansvaret i regeringsställning. Jag hjälper gärna till med goda råd, men i slutändan är det regeringen som ansvarar för att det fungerar.

Som jag började mitt anförande med att säga är detta en central uppgift för staten. Oavsett vad man anser att staten ska pyssla med eller inte tror jag inte att det finns någon väljare som inte tycker att det är regeringens ansvar att se till att de som samhället utifrån lagparagrafer har bedömt ska vara inlåsta också ska bli det och att de ska få den vård som de förtjänar – den bästa möjliga vården.

Avslutningsvis: Tack för en bra interpellationsdebatt! Jag önskar all lycka med det arbete som måste till för att lösa situationen.  
(Applåder)

Anf. 80 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Stort tack, ledamoten, för debatten! Om det är något jag kan försäkra är det att jag, oavsett om jag är i opposition eller i regeringsställning, tar ett stort ansvar för att föra utvecklingen framåt i fråga om Sis. Så är det.

När det gäller de rabatterade platserna är det möjligt att Stockholm tycker att priserna inte är ett stort problem. Jag reser dock runt i landet och kan försäkra ledamoten att för små kommuner kan ett fåtal placeringar kullkasta en hel ekonomi och en hel budgetsituation. Detta är viktigt, men med det sagt kan vi se att den rabattering som både den tidigare och den nuvarande regeringen har haft inte helt och hållet har fått de effekter som vi skulle önska.

Det finns tendenser att man inte tar ansvar för alla delar i vårdkedjan, och därför behöver vi titta på alternativ som är mer balanserade och placementsneutrala, för att få ett mer rimligt utfall. Bara misstanken att man på grund av rabatterade Sis-platser väljer att inte hantera hela behandlingskedjan, där till exempel HVB är en viktig del, är naturligtvis väldigt olycklig.

Det är mycket som behövs, och många saker är på väg att ramla på plats. Jag är bekymrad över rekryteringssituationen, men vi följer Sis väldigt noga och kommer också att fortsätta att stötta Sis på deras resa. Men vi kommer också att återkomma med fler förslag, och jag hoppas att det blir i närtid.

Anf. 81 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Sofia Skönnbrink har ställt flera frågor till mig om produktion och import av hormonet PMSG.

Djurskydd är en fråga som jag och regeringen prioriterar. Vi har en stark djurskyddslagstiftning i Sverige som på flera områden ställer högre krav än andra länders lagstiftning.

Regeringen vill höja djurskyddsnivån inom EU och globalt. Den 9 februari i år beslutade regeringen om kommittédirektiven för stärkt konkurrenskraft för livsmedelsproducenter och ett starkt djurskydd (dir. 2023:19). En särskild utredare ska bland annat föreslå åtgärder för att höja djurskyddsnivån inom EU och globalt och analysera hur det påverkar konkurrenskraften för svenska livsmedelsproducenter. Det övergripande syftet med utredningen är att hitta lösningar för att, med bibehållna högt ställda djurskyddskrav, stärka konkurrenskraften för svensk livsmedelsproduktion.

Som jag tidigare har uttryckt håller jag med om att framställningen av hormonet PMSG är problematisk och inte förenlig med vad vi i Sverige anser är ett gott djurskydd. Det finns dock olika sätt att påverka andra länder i en mer djurskyddsvänlig riktning. Det är inte alltid givet att lagstiftning och förbud är den mest effektiva vägen. Man ska till exempel inte underskatta marknadens kraft. I Sverige har grisbranschen hittat andra lösningar för brunstsynkronisering och använder inte PMSG.

Europaparlamentets resolution är något som står för just Europaparlamentets ståndpunkt i frågan. Regeringens forum för att primärt påverka EU:s regler är i första hand Europeiska unionens råd. Det handlar till exempel om att delta aktivt i rådets förhandlingar om lagstiftningsförslag från Europeiska kommissionen. På djurskyddsområdet kommer det att ske under den kommande översynen av hela EU:s djurskyddslagstiftning. I lagstiftningsprocessen deltar också Europaparlamentet.

Anf. 82 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

Innan vi ger oss in i debatten på riktigt är det bra att ge lite mer bakgrund i den fråga som jag har valt att lyfta upp till ministern här i kväll.

PMSG är en typ av hormon som finns i häststons blod under dräktighet. Av hormonet framställs ett preparat som är mycket eftertraktat inom köttindustrin eftersom det används för att effektivisera uppfödningen, framför allt inom grisnäringen, som ministern sa. Det används systematiskt för att göra gyltorna könsmogna snabbare och för att få suggorna att brunsta samtidigt och därmed föda sina kulningar inom samma smala tidsspann.

Herr talman! I Sverige används inte längre preparatet, men det är desto vanligare i andra EU-länder, såsom Danmark och Tyskland. Man kanske undrar vad problemet med PMSG egentligen är, men det handlar om den plågsamma och mycket stressande hantering som de dräktiga stona tvingas utstå för att blodet ska kunna samlas in och hormonet utvinns.

EU har tidigare förbjudit import av PMSG från Sydamerika på grund av ett flertal djurskyddsskandaler som är kopplade just till dessa blod-

*Svar på  
interpellationer*

gårdar, som de kallas. Men trots detta sker nu i stället import från Island där utvinning av stoblod har blivit en mycket lukrativ verksamhet.

Herr talman! Tidigare var försäljningen av stoblod en bisyssla på isländska hästgårdar. Men på grund av den stora lönsamheten har det nu blivit den huvudsakliga verksamheten. Faktum är att Island är den största producenten av PMSG till Europa. Det leder till att tusentals islandshästston varje år tappas på litervis med blod. Under en period på åtta till tio veckor utsätts digivande och dräktiga islandshästston för den stressfyllda procedur som blodtappningen innebär.

Fritt betande ston som inte är vana vid att hanteras fångas in och binds upp med tvång för att blodet ska kunna samlas in och för att man ska få fram detta hormon. Risken för skador är stor. Och vid hantering av dessa djur har man kunnat se på flera av dessa gårdar att denna hantering har varit väldigt våldsam. En gång i veckan tappas stona på omkring fem liter blod, vilket är en alldeles för stor mängd jämfört med de internationella rekommendationer som finns. Det är därför inte ovanligt att dessa ingrepp leder till blodbrist med efterföljande komplikationer. Särskilt allvarligt blir det eftersom tiden för återhämtning mellan dessa tappningar är så pass kort och att stona då antingen är dräktiga eller digivande, vilket i sig innebär en stor fysisk påfrestning.

Herr talman! Det som är positivt är att det finns en bred majoritet i EU-parlamentet som vill förbjuda importen och användningen av PMSG i Europa. Men tyvärr verkar det inte finnas någon särskilt hög ambition från regeringens sida att arbeta för ett förbud. I stället har landsbygdsministern uttryckt att vi ska avvakta EU-kommissionens förslag till ny djurskyddslagstiftning som kommer under hösten.

Jag ställer mig frågande till hur EU:s reviderade djurskyddslagstiftning ska kunna förbättra situationen för hästarna på Island. Jag skulle därför vilja ha svar på frågan om ministern anser att det är etiskt försvarbart att utsätta dräktiga islandshästston för denna typ av behandling eller vad det annars är som gör att regeringen inte på ett tydligare sätt kan ställa sig bakom EU-parlamentets beslut gällande att import av PMSG ska förbjudas.

(Applåder)

Anf. 83 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Sverige har en stark djurskyddslagstiftning som vi ska vara mycket stolta över. Jag anser, precis som jag sa i mitt svar, att den väg som bland annat grisbranschen har tagit när det gäller användningen av detta hormon bör man också ta i resten av EU och globalt.

I Sverige har man framgångsrikt utnyttjat avel för att lösa det som PMSG har använts till, precis som ledamoten är inne på – för att synkronisera brunst och så vidare.

Vi arbetar aktivt för att inkludera djurskyddsaspekter i så stor omfattning som möjligt i de förhandlingar om handelsavtal som vi har med tredjeländer. Man ska, som sagt, inte underskatta att det också har effekt. I Sverige har, som sagt, grisbranschen hittat andra lösningar, och det borde fler göra.

På många områden har Sverige varit ett föregångsland för djurskyddsfrågor och djurvälfrågor. Regeringen vill höja djurskyddsnivån inom EU och globalt. Den utredning som jag nämnde förut ska bland annat före-

slå åtgärder för att höja djurskyddsnivån inom EU och globalt. Mig veterligen klarar sig många branscher väldigt bra utan detta hormon. Och förhoppningsvis tar fler efter, förhoppningsvis också snabbare än med den ganska omfattande process som EU-lagstiftning är.

Men precis som ledamoten var inne på är det inget tvivel om min åsikt i denna fråga. Däremot är det inte lika lätt som det kan låta, att man bara skriker om förbud hela tiden.

Eftersom EU-kommissionen håller på att arbeta med en ny djurskyddslagstiftning hoppas vi naturligtvis att vi ska kunna vara en aktiv del även i detta arbete och ta oss an det när det kommer.

Jag tror inte att vi åsiktsmässigt står särskilt långt ifrån varandra i själva sakfrågan. Och jag vill redan nu passa på att tacka för en mycket intressant interpellation.

Anf. 84 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Herr talman! Jag hör vad ministern säger, men jag är inte helt nöjd med svaret. Enligt mig är det faktiskt orimligt att ni i regeringsställning inte på ett tydligare sätt kan stå bakom denna majoritet. Och då menar jag att man står upp för den på ett tydligare sätt vad gäller att förbjuda importen och användningen av PMSG i Europa, särskilt nu när vi vet hur mycket lidande och stress som det faktiskt innebär för de hästar som blir utsatta för behandlingen. Då har vi inte ens börjat prata om de sugor som tvingas in i en onormal reproduktionstakt i de länder där preparatet används.

Jag har full förståelse för att det svenska ordförandeskapet i EU begränsar regeringens handlingsutrymme eftersom det medför ett ansvar att inta en medlande roll. Det har ministern också tidigare uttryckt i svaret på min skriftliga fråga på samma tema. Däremot finns det andra sätt som man kan driva på viktiga frågor och få upp dem på dagordningen, bland annat genom kontakt med andra länder som är av samma åsikt.

Herr talman! Jag vet inte om landsbygdsministern själv har kollat på den uppmärksammade film som var en anledning till att detta beslut blev fattat i EU-parlamentet. Om ministern hade gjort det hoppas jag att detta hade varit en högre prioriterad fråga för regeringen. Den typ av bilder och information som man får ta del av i denna film sätter verkligen sina spår, i alla fall hos mig. På min näthinna finns fortfarande bilder kvar av livrädda hästar som med uppspärrade ögon tvingas in i trånga fixeringsspiltor och som i full panik gör sitt yttersta för att bryta sig loss från denna fixering och fly från den situation som de befinner sig i.

Men om vi ska bortse från djurskyddsaspekterna för en stund finns det även andra parametrar som är problematiska när det kommer till användningen av PMSG.

Herr talman! Sedan den högerkonservativa regeringen tillträdde har det varit tydligt att en ökad konkurrenskraft, som ministern precis nämnde, för svenska livsmedelsproducenter är något som är viktigt för landsbygdsministern att uppnå. Det tycker även vi socialdemokrater. Sedan tror jag inte att vi är riktigt överens om vägen dit och hur vi ska uppnå det. Ett tydligt exempel tycker jag ändå blir frågan om just PMSG, eftersom det enligt mig och oss socialdemokrater hade varit ett viktigt steg att förbjuda detta hormon i Europa som en del i arbetet för att uppnå ökad konkurrenskraft för svenska lantbrukare.

Som det ser ut just nu finns det flera europeiska länder som befinner sig på samma marknad som Sverige och som använder detta hormon i sin produktion. Det innebär med andra ord att dessa länder med hjälp av preparatet kan föda upp fler djur på kortare tid och för en billigare peng än vad man kan göra i Sverige. Därför förvånar det mig att landsbygdsministern inte verkar tycka att frågan är högre prioriterad.

Därför vill jag fråga landsbygdsministern om det svala intresset beror på att regeringen anser att PMSG ska få fortsätta att användas hos djuruppfödare runt om i Europa. I så fall, är tanken att det återigen ska bli tillåtet att använda det även i Sverige? Annars anser jag att regeringen motarbetar sitt eget mål om att utjämna konkurrensförutsättningarna.

Anf. 85 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Mitt intresse blir varken svalare eller varmare oavsett hur många gånger som ledamoten hävdar att jag har ett svalt intresse för just denna fråga. Det har jag inte.

På tal om intresse kan man konstatera att detta hormon har använts sedan någon gång på 1980-talet. Om jag inte missminner mig satt ledamotens parti i regeringsställning under åtta år. Ledamoten får gärna redogöra för alla fantastiska insatser mot detta hormon som skedde då.

Det som vi har gjort är att vi har tillsatt en utredning som har som mål att stärka konkurrenskraften för svenska bönder. Som ledamoten mycket riktigt påpekar kan det enligt vissa vara en konkurrensfördel, enligt andra inte, att använda denna metod. Men det är just detta som denna utredning sätter fingret på, också ur ett EU-perspektiv. Hur ska vi få EU att ta än mer efter Sverige vad gäller våra högt ställda djurskyddskrav? Så intresset finns. Sedan förstår jag den politiska dimensionen att man vill uppmärksamma detta. Jag tycker att det är bra. Det kan leda till att fler tar efter.

Men det handlar inte om att vi som ordförandeland nu skulle gå in och styra processen när vi har ett pågående arbete i EU-kommissionen om ny djurskyddslagstiftning, som vi verkligen hoppas jättemycket på.

Sverige ska vara aktivt och en bidragande del i arbetet. Vi kommer att vara ett gott exempel för många andra länder och andra medlemsstater när vi ska diskutera de här frågorna. Det är vägen framåt. Jag hoppas mycket på det.

Dessutom har vi utredningen som ännu mer ska belysa hur vi ska ta denna fråga och andra djurskyddsfrågor framåt i en europeisk kontext.

Anf. 86 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Herr talman! Tack, ministern, för också det svaret!

Anledningen till att frågan lyfts fram här i dag och inte har blivit uppmärksammas förut är att det inte precis har varit någonting som man har pratat högt om framför allt på Island. Det var väldigt få islänningar som visste om att det förekom över huvud taget innan det blev uppmärksammat av djurrättsorganisationen i Tyskland.

Ett starkt djurskydd och en god djurvelfärd är väldigt viktigt. Det är någonting som vi socialdemokrater värderar väldigt högt. Vi drev igenom den förstärkta djurskyddslagen 2018. Vi kommer att fortsätta att arbeta för att våra djur ska ha det så bra som möjligt.

Att säga att vi inte gjorde någonting i regeringsställning kanske var att raljera lite. Den uppdaterade djurskyddslagstiftningen har varit väldigt viktig för att bland annat värna djurs naturliga beteenden.

Som ministern sa är det redan förbjudet att använda PMSG i Sverige. Vi ska inte nöja oss där utan fortsätta att driva och stå upp för ett starkt djurskydd även i EU. Det är inte bara för djurens bästa utan även för svenska lantbrukares bästa.

Så länge vi tillåter import av PMSG kommer dräktiga ston på Island att fortsätta att tappas på blod samtidigt som ojämlika konkurrensvillkor upprätthålls i EU:

Herr talman! Det finns fortfarande frågor som jag inte anser att ministern har svarat på och som jag gärna skulle vilja höra vad ministern har att säga om.

Det gäller den etiska frågan och om ministern anser att det är etiskt försvarbart att utsätta de dräktiga och digivande islandshäststona för den här typen av behandling. Det gäller särskilt eftersom det inte finns någon medicinsk nytta med framställningen.

Om ministern inte avser att verka för ett förbud, hur kommer ministern i så fall att arbeta för att användandet av PMSG i Europa inte ska påverka svenska lantbrukare negativt ur konkurrenssynpunkt?

Anf. 87 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Jag ser naturligtvis allvarligt på all produktion som innebär att djur lider. Sverige är ett föregångsland när det gäller djurskydd. Här har vi en stor uppgift. Vi ska arbeta för att djurskyddsnivån höjs inom hela EU och globalt.

Förhoppningsvis kan även påverkan på konsumenter och organisationer leda till förändring. Den kan möjligtvis ske innan EU-lagstiftningen är på plats. Det vore det allra bästa.

Det har som jag förstått visat sig även i den här frågan att man kommit en bra bit på vägen i Sverige men även på andra håll runt om i Europa. Det gäller inte minst efter att det har uppmärksamats av djurskyddsorganisationer. De har mycket riktigt producerat den här filmen.

Den isländska regeringen har agerat genom att utreda frågan. Man inför vissa skärpningar, men det är inte nog. Man har också avisat att verksamheten åter ska utvärderas inom något år.

Slutligen hoppas jag att det stämmer att det arbetas på flera håll på flera olika fronter med att få fram alternativ till detta. Det är något som Sverige kan vara ett föregångsland i inte minst genom vår grisuppfödning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## § 15 Svar på interpellation 2022/23:233 om jämställda löner

Anf. 88 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Sanne Lennström har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag kommer att vidta för att vända utvecklingen och verka för jämställda löner.

Låt mig börja med att konstatera att det stämmer att löneskillnaden mellan kvinnor och män ökade 2021. I nuläget vet vi ännu inte om den marginella ökningen i löneskillnader 2021, som för övrigt var under Socialdemokraternas regeringstid, har fortsatt eller var ett tillfälligt hack i den nedåtgående kurvan under 2000-talet. Det kan till exempel handla om tillfälliga förändringar på arbetsmarknaden och uppskjutna lönerevisioner till följd av coronapandemin.

Löneskillnaderna mellan kvinnor och män har trendmässigt minskat under två decennier. Det beror delvis på en minskad könssegregering på arbetsmarknaden och att kvinnor i allt större utsträckning har blivit chefer. Det beror också på att kvinnors löner i genomsnitt har ökat mer än mäns löner. Under de senaste sju åren har relativlönerna generellt sett ökat mer i välfärdsyrken, som inom vård- och utbildningssektorn, än vad de har inom typiska yrken inom tillverkningsindustrin.

Enligt Medlingsinstitutet är den huvudsakliga förklaringen till löneskillnaden mellan kvinnor och män att de arbetar i olika yrken och sektorer. Av SCB:s statistik framgår att enbart fyra av de 30 vanligaste yrkena har en jämn könsfördelning. Denna könsfördelning på arbetsmarknaden kan främst förklaras av att kvinnor och män i hög grad väljer olika utbildning. För att motverka könssegregation på arbetsmarknaden har Jämställdhetsmyndigheten haft i uppdrag att genomföra en sammanställning av befintlig forskning och kunskap om könsskillnader i utbildningsval. Myndighetens rapport visar att könsbundna utbildningsval och den könssegregering det för med sig är problematisk på flera nivåer i samhället. Individens möjligheter att utforska och utveckla olika intressen och färdigheter begränsas. Även utifrån ett samhällsperspektiv är det ett problem när rekryteringsunderlaget på arbetsmarknaden begränsas.

Kvinnor har lägre löneinkomster än män. Förutom att män generellt sett har högre lön än kvinnor påverkas de samlade löneinkomsterna även av att det är betydligt vanligare att kvinnor arbetar deltid och är föräldralediga samt att de tar större ansvar för hem- och omsorgsarbete.

Låt mig tydliggöra att frågan om ekonomisk jämställdhet är prioriterad av regeringen. Ett verktyg för att synliggöra osakliga löneskillnader är arbetet med lönekartläggning. I diskrimineringslagen finns bestämmelser med bland annat krav på alla arbetsgivare att årligen göra en lönekartläggning i syfte att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i lön mellan kvinnor och män. Diskrimineringsombudsmannen har tillsyn över att diskrimineringslagen följs.

Ett pågående regeringsuppdrag på detta område är att Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att göra en analys av den könssegregerade arbetsmarknaden och ta fram förslag för att motverka könsbundna studie- och yrkesval. I uppdraget ska Jämställdhetsmyndigheten inhämta kunskap och erfarenheter från Arbetsförmedlingen, Myndigheten för yrkeshögskolan, Statens skolverk, Socialstyrelsen, Universitetskanslersämbetet samt Sveriges Kommuner och Regioner. Uppdraget ska redovisas senast den 28 april.

Vidare har Medlingsinstitutet fått i uppdrag att göra jämställdhetsanalyser av löner och andra inkomster som påverkar individers disponibla inkomster över livet. Myndigheten ska även lämna förslag på hur jämställdhetsanalyser av löneinkomster och andra inkomster kan göras regelbundet. Senast i juni 2023 ska uppdraget slutredovisas.

Herr talman! När jag ställde interpellationen var det mot bakgrund av att det var ett seminarium här i riksdagen som hette Lön hela dagen. Statsrådet medverkade också i seminariet.

Seminariet presenterade en rapport som visade hur länge kvinnor jobbar under en arbetsdag och får lön. Det visade sig att kvinnor numera jobbar gratis efter klockan 16.12, vilket var en minut mer enligt rapporten. Mannen får däremot betalt hela arbetsdagen fram till 17.00. Det gäller trots att kvinnor är mer högtbildade än vad män är i dag.

Ministern nämner i sitt svar till mig att löneskillnaderna har minskat över tid, vilket ju är sant och såklart också positivt. Men gränsen för när vi tror oss ha uppnått jämställda löner är en gräns som ständigt flyttas. Just nu går den vid 2043, enligt just Lön hela dagen.

Nu kommer alltså indikationer på att kampen om jämställda löner inte bara går väldigt långsamt utan till och med backar eller stagnerar för första gången på 15 år. Precis som statsrådet nämner finns det olika typer av lönegap som vi kan diskutera här i dag. Men jag hoppas att vi ändå kan vara överens om att dessa lönegap existerar och att vi tillsammans vill göra vad vi kan för att sluta dessa gap. Därför är jag också väldigt tacksam för att statsrådet deltar i debatten här i dag.

Statsrådet är minister i en högerkonservativ regering men tillhör också partiet Liberalerna. Liberala kvinnor är en medlemsorganisation i kampanjen Lön hela dagen. Kampanjen tar inte bara fram statistik, utan man ser också över vilka konkreta åtgärder som skulle kunna skapa mer jämställda löner och vända lönetrenden för kvinnor.

Nummer ett på listan av åtgärder är en jämställd föräldraförsäkring. Statsrådet kanske minns att det under Lön hela dagen-seminariet fanns en panel med arbetsmarknadens parter som samstämmigt svarade på frågan: Vad skulle man kunna göra för att ändra utvecklingen av kvinnors löner? Vad skulle man kunna göra som gav mest boost till att förändra denna negativa trend? Alla svarade samma sak: Man måste skapa ett mer jämställt uttag ur föräldraförsäkringen.

Jag noterar att det här är något som statsrådet tar upp i förbifarten i sitt svar till mig. Hon säger: Förutom att män generellt sett har högre lön än kvinnor påverkas de samlade löneinkomsterna även av att det är betydligt vanligare att kvinnor arbetar deltid och är föräldralediga samt att de tar större ansvar för hem- och omsorgsarbetet.

Det här tycker jag förtjänar en lite större del av dagens debatt. Regeringen säger att man vill ha mer jämställda löner. Man vill också ha ett mer jämställt uttag. Det har bland andra statsrådet Tenje framfört i den här kammaren. Detta är en fråga som Tenje också sa handlar om kvinnors egenmakt, rent av.

Även arbetsmarknadens parter säger, exempelvis under paneldebatten, att vi behöver ett mer jämställt uttag. Det står också statsrådet Brandbergs Liberala kvinnor bakom.

Därför vill jag fråga statsrådet: Hur avser jämställdhetsministern att uppnå ett mer jämställt uttag ur vår föräldraförsäkring i syfte att skapa mer jämställda löner?

Anf. 90 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman och statsrådet! Det låter bra att det är ett prioriterat mål för regeringen att öka den ekonomiska jämställdheten. Det är vi överens om; så bör det vara. Men frågan är vad statsrådet och regeringen egentligen gör. Än så länge har vi inte sett så mycket av den varan. Det vi ser är i stället en utveckling som går i motsatt riktning.

Herr talman! Arbetare i kvinnoyrken i välfärden har lägre löner än man har i jämförbara manligt dominerade yrken. Arbetare i kvinnoyrken i välfärden har sämre villkor än man har i jämförbara manligt dominerade yrken. Och inte nog med att deras löner är lägre och deras villkor sämre; de har dessutom alltför få kollegor som kan utföra jobbet som de som välfärden är till för behöver.

Herr talman! Hela 42 procent av Kommunals medlemmar som arbetar inom äldreomsorgen anser att deras arbetsplats är underbemannad – 42 procent! Och 49 procent av de kommunalare som arbetar inom förskolan säger att deras arbetsplats är underbemannad. Det är nästan hälften.

Så här ser verkligheten ut. Det är hög tid att agera, statsrådet, om regeringen menar allvar med att ekonomisk jämställdhet är prioriterad. För, herr talman, när bristen på kollegor blir för stor leder det till risker i arbetet. När bristen på kollegor blir för stor riskerar det att leda till att brukarna inte får den omsorg eller det stöd som de har rätt till. Och när bristen på kollegor blir för stor leder det till stress och psykisk ohälsa hos alla dem som springer, springer och springer fortare och fortare och prioriterar ned sina egna behov men ändå upplever att de inte räcker till.

Herr talman! Så här kan vi inte ha det. Det är redan svårt för kommunerna att hitta personal, men med ännu större press och ingen större ljusning på avtalssidan kommer det inte att bli lättare att hitta folk till välfärden. Läget i kvinnodominerade välfärdsyrken är akut.

För att arbetsgivarna inom välfärden ska ha möjlighet att förbättra villkoren och till exempel kunna erbjuda alla som jobbar där, framför allt kvinnor, heltidstjänster så att de kan öka sin inkomst och vi kan sluta inkomstgapet mellan män och kvinnor behöver regeringen satsa på högre statsbidrag till kommunerna nu när kostnaderna skenar.

Min fråga till statsrådet är: Vad tänker statsrådet göra för att lönerna inom kvinnodominerade välfärdsyrken ska vara i paritet med jämförbara manligt dominerade yrken?

Anf. 91 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Tack, interpellanten, för att vi får möjlighet att i kväll debattera de här viktiga frågorna! Tack också till statsrådet – både för svaret och för att vi får ha den här debatten!

Vi hade en snarlik interpellationsdebatt i december, om jag inte minns helt fel – som en inledning på mandatperioden, kan jag tänka mig. Jag har även lyssnat på svaret på den här interpellationen. Det är fortfarande lite samma sak. Även i december konstaterade statsrådet att ekonomisk jämställdhet var viktigt för regeringen. Både nu och i december hörde jag statsrådet konstatera en rad saker – en rad anledningar till att vi har den brist på ekonomisk jämställdhet som vi har. Det handlar om vad som är orsakerna till den: deltiderna, familjepolitiken när det kommer till det ojämna uttaget av föräldradagar och en rad andra saker. Det nämns ingenting om pensioner, och jag skulle kunna fortsätta på det spåret.

Vidare konstaterar statsrådet att man behöver mer fakta och inhämtande av fler analyser för att kunna komma med förslag. Jag tycker att vi har det. Jag tycker också att interpellanten var tydlig med det, delvis från seminariet, delvis från sådant som har kommit fram av andra anledningar.

Vad har då hänt sedan december, eller sedan regeringen tillträdde och tydligt gick ut med denna ambition? Det är en rad saker. Bland annat tog regeringen som det första man gjorde bort den feministiska utrikespolitiken. Jag tänker att i den värld vi i dag lever behöver vi kanske inte mindre av den feministiska utrikespolitiken. Men det är en tydlig signal från regeringen att man inte ska ha en feministisk utrikespolitik.

Sedan går vi vidare till dess att regeringen kommer fram till en budget och lägger fram den. Och vad ser vi där? När SKR är tydliga med vad man måste ha för att behålla samma kvalitet i kommuner och regioner i välfärden får man en tredjedel av regeringen i budgeten. Det saknas två tredjedelar av pengarna. Vad händer då? Det blir ett ganska stort hål och ett minus. Vilka kommer det här att slå emot? Det kommer inte att bli färre delade turer och deltider. Det är ju heltidsarbete som många av våra välfärdskvinnor behöver. Det blir det inte med de här icke-pengarna, de pengar som den här budgeten saknar.

Vilka kan vi då se var vinnarna på regeringens budget? Jo, det var männen. Männen drog vinstlotten i den här budgeten, inte kvinnorna. Ekonomisk jämställdhetspolitik och ekonomisk självständighet saknas.

Min fråga är den som vi var inne på, nämligen när det kommer ett jämnare uttag av föräldradagar. Jag vet att statsrådet var tydlig i interpellationsdebatten i december med att detta förändrar normer. Var är idéerna och förslagen på politik? Var finns utredningarna som kan leda till någonting på det här området? Jag saknar det. Kanske kan jag få svar på det i dag.

(Applåder)

Anf. 92 JIM SVENSK LARM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka jämställdhetsministern för svaret. Det gläder mig att regeringen säger att detta är en prioriterad fråga, men jag blir lite oroad över bristen på konkreta åtgärder från regeringen.

I en interpellationsdebatt den 6 december diskuterades, som ledamoten Sofia Amloh tog upp, den löneskillnad som finns på arbetsmarknaden mellan kvinnor och män. Statsrådet förklarade då att regeringen bara suttit i sju veckor men att den var positiv till att använda verktyg för att förskjuta normer. Då kunde vi inte få några konkreta exempel på vilka verktyg regeringen ville använda för att ändra på normerna. Nu har regeringen fått fundera i ungefär fem månader, men svaren från regeringen ekar fortfarande tomt. Verktygslådan ser fortfarande oanvänd ut.

Statsrådet lyfter vikten av lönekartläggningar, men i övrigt lyfter hon inga idéer om hur vi ska minska den löneklyfta som finns. I regeringens nyhet på internationella kvinnodagen om de ojämställda lönerna säger regeringen: Det kommer regeringen noggrant att bevaka framöver. Det låter nästan lite komiskt när man bara bevakar och bevakar.

Vi ser nu hur kostnaderna ökar för många familjer när maten blir dyrare och hyrorna höjs. Bara en debatt i dag kommer tyvärr inte att hjälpa någon familj att klara räkningarna den här månaden, men vi kan ta ett ansvar för

att förbättra för kvinnor i framtiden, för våra barn och barnbarn, så att löneklyftan förhoppningsvis försvinner helt.

För en vecka sedan var mitt sociala medier-flöde fyllt av engagerade människor. Exempel på exempel togs upp. Ofrivillig deltid, ökad stress, ojämn fördelning av makt och obetalt hemarbete var bara några av de exempel som lyftes. Jag hoppas, herr talman, att alla vi här i kammaren är medvetna om hur jämställdheten ser ut i Sverige i dag – att kvinnor har lägre löner och sämre villkor, jobbar deltid större utsträckning och tar större ansvar i hemmet och i det obetalda hemarbetet.

För att komma till rätta med det här är det viktigt att vi är medvetna om hur det ser ut, att frågan diskuteras och att vi vill göra något åt det. Därför blir jag orolig när jag läser i en undersökning som presenterades i förra veckan att mer än var fjärde man anser att vi redan har lika löner i Sverige. Det gör mig irriterad att vi inte har en samsyn på att detta är någonting vi behöver arbeta på. Vi vet ju att löneskillnaderna ökade nu senast.

Detta är inget som får försvinna i en notis eller för att internationella kvinnodagen har passerat. Detta är någonting vi måste diskutera varje dag för att komma till rätta med problemen och minska klyftorna, eller helst ta bort dem.

Ungefär 48 minuter per arbetsdag arbetar kvinnor gratis, sett till den senaste statistiken. Men sedan kommer nästa del av statistiken, som jag tycker missas i den här diskussionen. Vi jämför ju löner utifrån att alla jobbar heltid, men så är inte verkligheten. Bland arbetare med tillsvidareanställning arbetar bara 44 procent av kvinnorna heltid, enligt LO. För tjänstemannayrkena är motsvarande siffra 69 procent. Det blir då väldigt skevt att jämföra med heltid. Skulle en kvinna i ett arbetaryrke få heltid skulle det ge en högre lön med 5 100 kronor. Det är viktigt att vi pratar utifrån verkligheten och inte osynliggör detta.

Regeringen säger att de ojämslällda lönerna är prioriterade och ska bevakas noggrant. Varför säger regeringen ingenting om vikten av en jämslälld föräldraförsäkring? Som statsrådet nämnde i sina inlägg den 6 december har en reformerad föräldraförsäkring skjutit på normer. Vad är nästa steg för att förflytta normer och göra föräldraförsäkringen mer jämslälld?

(Applåder)

Anf. 93 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag tackar ledamöterna för en viktig debatt om en viktig fråga.

Löneskillnader är viktiga att prata om. Jag brukar dock föredra att prata om livsinkomster. Alla ekonomiska skillnader mellan män och kvinnor måste ses i det perspektivet. Där är såklart löneskillnader en otroligt viktig del, och där blir också frågan om exempelvis deltid någonting som man väger in på ett bättre sätt när man pratar om livsinkomster.

När det gäller lönerna finns det olika saker man måste titta på. Till exempel har vi detta att män och kvinnor i hög utsträckning fortfarande jobbar inom olika sektorer, där de typiskt kvinnodominerade yrkena inte är lika välbetalda som de mansdominerade yrkena. Så ska det naturligtvis inte vara.

Som ledamöterna säkert känner till styrs lönesättningen i Sverige av parterna. Från regeringens sida har vi dock verktyg i form av att göra kartläggningar, genom bland annat Medlingsinstitutet, för att synliggöra detta så att parterna verkligen kan motverka de skillnader som finns.

Vidare har vi detta att män och kvinnor arbetar olika mycket. Kvinnor tar ut mer av föräldraledigheten, kvinnor arbetar mer deltid och kvinnor är också betydligt mer sjukskrivna än män.

Utifrån detta är jag väldigt glad att jag inte bara är jämställdhetsminister utan också biträdande arbetsmarknadsminister. Det här med deltid och sjukskrivningar är en väldigt viktig fråga för mig i den rollen. Där har jag Arbetsmiljöverket som en av mina myndigheter. Jag kommer såklart att arbeta hårt under denna mandatperiod för att vi ska få en bättre arbetsmiljö så att vi får färre sjukskrivningar från arbetet, någonting som jag ser som en otroligt viktig jämställdhetsåtgärd.

En tredje fråga vi måste titta på när vi tittar på löneskillnader är såklart diskriminering. I de fall det förekommer ren diskriminering, att någon får lägre lön för samma arbete enbart på grund av kön, är det såklart otroligt viktigt att vidta åtgärder mot detta. Diskrimineringsombudsmannen är den myndighet som har tillsyn över det här, och jag kommer även att arbeta för att Diskrimineringsombudsmannen ska få så bra verktyg som möjligt för att följa upp detta.

Jag kan notera att ledamöterna säger saker som varför har det inte hänt någonting, att det går för långsamt och att det är hög tid för regeringen att agera. Då vill jag påminna ledamöterna om att de har suttit vid makten i åtta år. Jag har varit statsråd i knappt fem månader. Ny lagstiftning och nya åtgärder tar tid. Under åtta år ska man såklart ha hunnit åtgärda en hel del av de saker som man tycker är problematiska, men när det gäller lagstiftningsarbete och sådana åtgärder tar det tid. Detta är dock någonting som jag kommer att arbeta med både i rollen som jämställdhetsminister och som biträdande arbetsmarknadsminister.

Jag tar jättegärna fler debatter i denna fråga så att jag kontinuerligt kan redogöra för vilka åtgärder regeringen vidtar inom det här området.

Anf. 94 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! Jag får tacka för de svar som ministern hittills har givit oss. Jag är fullt medveten om att föräldraförsäkringen inte naturligt tillhör endast jämställdhetsministerns portfölj utan även statsrådet Tenjes portfölj. Men eftersom en jämställd föräldraförsäkring kanske är ett av de absolut viktigaste verktyg regeringen har för att skapa jämställda löner, vilket är dagens debattämne, vill jag ändå fortsätta på det spåret. Jag upplevde nämligen att vi inte fick något riktigt svar där.

I Sverige är vi stolta över vår föräldraförsäkring. Pappor tar ut många fler pappadagar eller föräldraförsäkringsdagar jämfört med i många andra länder. Men det finns väldigt mycket kvar att göra innan man kan räkna uttaget som jämställt. Kvinnor tar ut ungefär 70 procent av dagarna, och männen tar ut ungefär 30 procent av dagarna. Det är en ökning. Det går i rätt riktning. Men vi ser också att en tredjedel av alla barn har en pappa som inte tar ut några föräldraförsäkringsdagar.

Jag skulle kunna ägna hela debatten åt att prata om alla fördelar med en jämställd föräldraförsäkring och att dela lika på barnets tid med sina föräldrar. Men eftersom debatten handlar om jämställda löner ska vi hoppa

direkt till konsekvenserna av att vi inte har ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen.

Både jag och statsrådet vet mycket väl att lönekonsekvenserna för kvinnor blir stora med den ordning vi har i dag. Löneskillnaderna sticker iväg allra mest när ett barn har kommit till världen. Kvinnan är hemma med barnet större delen av tiden. Hon får därefter sämre karriär och sämre lön, arbetar oftare deltid och vabbar mer. Vi har hört många av konsekvenserna tidigare under den här debatten.

Allt detta får stora konsekvenser för vilken summa som landar på kvinnans lönekonto senare. I slutänden påverkar det också kvinnans inkomster även efter att hon har slutat jobba. Kvinnor har 30 procent lägre pension än män. Det är också betydligt fler kvinnor som är fattigpensionärer i dagens Sverige.

Vi har sett högerregeringar försöka genomföra reformer på det familjeekonomiska området förut, utan framgång. Vårdnadsbidraget blev en integrationsfälla. Den så kallade jämställdhetsbonusen var det få som kände till och ännu färre som faktiskt använde. Det som har gett effekt är faktiskt reformer som S-regeringar har genomfört. Att exempelvis börja reservera dagar i föräldraförsäkringen har man sett en tydlig effekt av.

Med lön kommer också frihet. Och med ökad lön följer ännu mer frihet. Därför fortsätter jag enträget debatten om föräldraförsäkringen och dess påverkan på kvinnors löner.

Jag vill fråga statsrådet: Hur kan vi göra om föräldraförsäkringen för att skapa ett mer jämställt uttag, vilket i slutänden också kan leda till mer jämställda löner? Det är den fråga jag verkligen skulle vilja få svar på här i dag.

(Applåder)

Anf. 95 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Jag och Socialdemokraterna håller med om mycket av det statsrådet sa i sitt senaste inlägg och hur statsrådet beskriver att det ser ut. Men jag saknade svar på våra frågor. Men statsrådet får ju fler chanser.

Statsrådet talade klokt om livsinkomst. Det är jätteviktigt, kanske egentligen ännu viktigare än att prata om löneskillnader, även om de också är viktiga.

Precis som statsrådet säger förhandlas lönerna av parterna. Men en stor andel av de arbetarkvinnor som jobbar deltid har kommuner som arbetsgivare. För att de ska kunna erbjudas heltid och arbetsvillkor och en arbetsmiljö som gör att de orkar arbeta heltid måste kommunerna få kostnadstäckning nu när inflationen rusar och kostnaderna ökar. Annars kommer arbetarkvinnorna i stället att få färre kollegor, sämre villkor och varken erbjudas heltid eller orka jobba heltid. Det är en fråga om jämställdhet.

Jag förväntar mig att statsrådet i förhandlingarna om vårpropositionen ser till att påverka regeringen så att det kommer rejäla tillskott till kommunerna för att förbättra arbetarkvinnornas tjänstgöringsgrad och arbetsvillkor, så att de orkar arbeta heltid. Det är viktigt.

Politik handlar om prioriteringar. Vi har hittills sett att den högerkonservativa regeringen prioriterar skattesänkningar för de rikaste, som statsrådet och mig själv. Jag anser att vi inte behöver det. Regeringen borde i stället prioritera mer pengar till välfärden så att arbetarkvinnorna kan få

rimliga arbetsvillkor, öka sin livsinkomst och sedan få en pension som de kan leva på.

Jag frågar för andra gången: Vad tänker statsrådet göra för att lönerna inom kvinnodominerade välfärdsyrken ska vara i paritet med jämförbara manligt dominerade yrken?

(Applåder)

Anf. 96 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Jag håller helt med statsrådet om den beskrivning av livsinkomster som ges i svaret. Jag håller helt med om hela den beskrivning som precis gavs. Det gjordes i svaret, och det har gjorts tidigare. Det är inte den bilden vi saknar. Den är vi helt överens om och kommer antagligen att fortsätta vara det.

Jag är bara högst nyfiken. Jag behöver inte få ett helt program med punkter än över vad som behöver göras. Jag efterfrågar förslag, idéer, intentioner, på vilka områden och ungefär vad regeringen tänker ge sig på. Är det familjepolitiken? Är det på Arbetsmarknadsdepartementet det kommer att hända saker när det gäller att utjämna den ekonomiska ojämställdheten? Ska det tillsättas fler utredningar som ska titta på något särskilt? Vilka är direktiven?

Jag behöver inte få konkreta, färdiga förslag av statsrådet. Jag kan dock tycka att man borde ha några punkter klara över vad man vill genomföra när man tar makten och ska styra. Men vi kan vänta fler månader på att det ska komma någonting från regeringen.

I stället söker regeringen konflikt med Socialdemokraterna, vilket man gjorde i en debattartikel häromveckan. Det är synd. Det är kanske inte just konflikt utan samarbete man ska söka med Socialdemokraterna.

Jag har gjort det i talarstolen förut och tänker fortsätta att stå här och räcka ut en hand till statsrådet och säga att vår hand finns. Det avslutar jag med att göra även i dag.

(Applåder)

Anf. 97 JIM SVENSK LARM (S):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för inlägget. Det är ett ämne som berör och är viktigt att diskutera. Tyvärr fick vi inte jättemycket svar på våra frågor. Men statsrådet lyfte bland annat fram att arbetsmarknaden är könssegregerad. Vi har mansdominerade och kvinnodominerade arbetsplatser. Det kan vara en förklaring till löneskillnader.

I går släpptes en rapport om hur sexuella trakasserier på jobbet ökar den ekonomiska ojämlikheten. Jag vet inte om statsrådet har hunnit läsa den än. Men i rapporten pekar man bland annat på att kvinnor undviker arbetsplatser där majoriteten av kollegorna är män, till följd av större risk för sexuella trakasserier. Man pekar också på att kvinnor ofta lämnar de arbetsplatserna och går till mer lågbetalda arbetsplatser med färre manliga kollegor. Det medför att kvinnor går ned i lön för att inte bli utsatta för sexuella trakasserier.

Det är viktigt att arbeta förebyggande mot detta, för att få bättre arbetsmiljö men också en mer jämställd arbetsmarknad. Det handlar om att flytta normer.

Då kommer vi tillbaka till det vi pratade om tidigare. Att flytta normer är viktigt. Därför vill jag vill åter komma in på föräldraförsäkringen. Den svenska föräldraförsäkringen är något vi ska vara stolta över. Den ger oss möjlighet att vara med våra barn och att vara aktiva i föräldraskapet under en tid som aldrig kommer tillbaka. Därför är det viktigt att hela tiden sträva efter att göra föräldraförsäkringen mer jämställd. Det gäller såväl den vanliga föräldraledigheten som vabbandet. Vi ser att kvinnor även här tar ett större ansvar för barnen och är hemma när de är sjuka.

Att flytta normer är som sagt viktigt, och att flytta mot ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen är ett viktigt uppdrag. Varför inte flytta mot mer reserverade dagar eller månader i föräldraförsäkringen?

(Applåder)

Anf. 98 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Som liberal pratar jag gärna om föräldraförsäkringen, för det är en fråga som ligger mitt parti nära. Vi har också varit med och förskjutit normer genom den föräldraförsäkring som finns i dag. Jag tror att de månader som ofta lite slarvigt kallas ”pappamånader” har varit väldigt viktiga för att förskjuta normer, eftersom det till stor del är just det detta handlar om. Jag tror att det var ledamoten Sofia Amloh som pratade om att det finns många skäl till detta.

Jag tyckte att Jim Svensk Larm var inne på en bra punkt när han sa att frågan faktiskt inte bara handlar om löneskillnader utan också om att få till en mer balanserad familjepolitik – för barnens skull och även för pappornas skull, så att de knyter bättre kontakt med sina barn. Det är en separat debatt, men jag tror att det är viktigt när man pratar om de här frågorna att inte kalla detta en åtgärd för kvinnornas skull, för då tror jag att det kommer att ta längre tid att förskjuta normerna. Jag tror att man måste prata om detta för att det är så man får ett bättre samhälle, bättre balanserade familjer och såklart minskade löneskillnader.

Herr talman! Vi har en tid nu med många parallella kriser. En av dem var förstås pandemin som vi fortfarande lever i spåren av och som började under det socialdemokratiska styret. Under pandemiåren ökade löneskillnaderna mellan män och kvinnor efter att ha minskat under en längre tid.

Jag kommer inte att stå här och säga att det är Socialdemokraternas politik som har gjort att löneskillnaderna ökat, för detta har naturligtvis en rimlig förklaring i pandemitider. Nu är det dessutom krig, lågkonjunktur och stora ekonomiska problem. Det gör att de här frågorna blir viktigare än någonsin att följa, kartlägga och mildra de negativa effekterna av. Det kommer jag att göra, men det kommer såklart att vara större utmaningar utifrån det läge vi befinner oss i.

Jag kommer att titta på de yrken där kvinnor har sämre arbetsmiljö och sämre löner än vad män har och se vad man kan göra för att mildra de negativa effekterna. Det gäller till exempel självklart hur det ser ut i kommunerna. När det gäller föräldraförsäkringen är det som sagt en väldigt viktig fråga att prata om. Regeringen har också aviserat att vi kommer att fortsätta titta på hur man kan förbättra den, till exempel genom att titta på de så kallade dubbeldagarna och om det kan göras förändringar där. Men jag kommer inte att nöja mig med det.

Jag tycker att utvecklingen har gått för långsamt, sedan redan innan pandemin. Under de åtta år som Socialdemokraterna styrde tyckte jag att

utvecklingen gick för långsamt. Kvinnor och män borde ha betydligt mer jämställda löner än vad man har i dag. Nu när jag har tagit över ministerposten kommer jag att göra allt i min makt för att utvecklingen ska gå så snabbt som möjligt i rätt riktning, trots de utmaningar som finns i omvärlden.

Prot. 2022/23:74  
14 mars

Svar på  
interpellationer

Anf. 99 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! Det gläder mig att statsrådet nämner att hon värderar en jämställd föräldraförsäkring och tycker att frågan om jämställda löner är väldigt viktig, för det är precis som statsrådet säger stora fördelar för alla inblandade med ett jämställt uttag. Men statsrådet reglerar ju tillsammans med Kristdemokraterna och med stöd av Sverigedemokraterna, och i valet var dessa partier tydliga med att man vill avskaffa de reserverade månaderna för respektive förälder. Det har också sedan dess kommit ett work-life-balance-direktiv från EU som säger att man ska ha minst två månader, så det går inte att avskaffa alla tre reserverade månader.

I budgeten anger regeringen också att man vill göra föräldraförsäkringen mer flexibel. Jag hade tänkt fråga vad den flexibiliteten innebär, men statsrådet kom ju att nämna de så kallade dubbeldagarna och att regeringen vill utöka antalet sådana. Det är ett förslag som vi socialdemokrater ser emot att diskutera. Hur många ska dessa dubbeldagar vara? Hur kommer utformningen att vara?

Jag blir förstas nyfiken på hur regeringen ska gå vidare i de frågorna mot bakgrund av vad Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna sa i valrörelsen. Är det någon mer flexibilitet man kommer att titta på än dubbeldagarna? Kommer man att titta på de reserverade månaderna? Jag vill diskutera frågan ytterligare hur föräldraförsäkringen kan användas för att skapa mer jämställda löner.

Anf. 100 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Under en valrörelse agerar alla partier var för sig och pratar om vilka vägar de vill gå. När man sedan bildar regering handlar det såklart om att diskutera. Jag kan inte ta ansvar för vad Kristdemokraterna sa under valrörelsen. Jag kan säga att det i nuläget inte finns något förslag på regeringens bord om att avskaffa de reserverade månader som finns i dag. Överenskommelsen som finns är att regeringen kommer att fortsätta titta på föräldraförsäkringen, och innan vi är klara med de diskussionerna har jag inga möjligheter att stå här och ge några löften. Regeringspartierna kommer att diskutera frågan och återkomma så fort som möjligt om hur vi avser att gå framåt.

Det här är en viktig fråga, inte minst nu. Det är viktigt att så snabbt som möjligt dämpa de negativa effekter som de parallella kriserna som pågår tyvärr får på jämställdheten. Det fick Socialdemokraterna också uppleva under sin regeringstid.

Avslutningsvis vill jag bara tacka för debatten. Det här är som jag sa inledningsvis en mycket viktig fråga. Det handlar i slutändan om livsinkomsten, och där är löneskillnaderna en otroligt viktig del. Tack så jättemycket för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

**§ 16 Svar på interpellation 2022/23:236 om transport av farligt gods**

Anf. 101 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Thomas Morell har frågat försvarsministern vilka åtgärder som avses vidtas för att påskynda nödvändiga åtgärder när det gäller övervakningen av och insatser för att stoppa de farliga transporterna av begagnade litiumjonbatterier. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regler för transport av farligt gods återfinns i lagen och förordningen om transport av farligt gods samt i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter på området. I föreskriften MSBFS 2022:3 om transport av farligt gods på väg anges bland annat hur litiumjonbatterier ska klassificeras, förpackas, märkas och dokumenteras. Det är avsändarens skyldighet att försäkra sig om att det farliga godset är rätt klassificerat och tillåtet för transport, att endast godkända och lämpliga förpackningar och tankar används samt att godset är rätt märkt och etiketterat. Den som inte följer dessa bestämmelser kan bland annat dömas för brott mot lagen om transport av farligt gods till böter eller fängelse.

MSB är så kallad transportmyndighet för transport av farligt gods på väg och järnväg. I det uppdraget ingår att skapa förutsättningar för säkra transporter av farligt gods på land. MSB utfärdar också föreskrifter inom området. Även andra myndigheter har ansvar i samband med transport av farligt gods. Polismyndigheten, Transportstyrelsen, Kustbevakningen och Strålsäkerhetsmyndigheten är alla tillsynsmyndigheter och ska se till att bestämmelserna om transport av farligt gods efterlevs.

Med en åldrande flotta av eldrivna fordon kommer mängden transporter av begagnade litiumjonbatterier sannolikt att öka eftersom de är handelsvara som går att fortsatt använda för andra ändamål. Dessa transporter av gamla litiumjonbatterier har uppmärksammats av berörda myndigheter på senare tid, inte bara i Sverige utan även i andra länder som till exempel Norge. Det arbetas även internationellt inom EU med att ta fram fler lämpliga bestämmelser för dessa batterier så att de kan transporteras och återanvändas på ett säkert sätt.

Jag kan konstatera att det finns lagstiftning som reglerar området och att utpekade myndigheter getts i uppdrag att bedriva tillsyn över att regelverket följs. MSB vidtar även särskilda åtgärder på området genom att informera berörda tillsynsmyndigheter och branschorganisationer om risken för olyckor och krav på säkerhet i hanteringen av litiumjonbatterier. Vidare avser MSB att diskutera frågan med sin motsvarighet i Norge, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att detta är ett relativt nytt men känt problem som hanteras av ansvariga myndigheter. Jag avser att fortsatt följa frågan och är beredd att överväga ytterligare åtgärder vid behov.

Anf. 102 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen eller föremål som kan orsaka skador på människor, miljö eller egendom. Vi ser ofta sådana transporter ute på vägen; det sitter en orange skylt på bilarna. En del skyltar talar om vilket ämne som finns ombord. Etiketter anger om ämnena är frätande, explosiva eller vad det nu kan vara.

Dessa transporter lyder under ett ganska komplicerat regelverk för att vi inte ska råka ut för allvarliga olyckor eller att de ska påverka människor eller miljö. För att minimera riskerna är det oerhört viktigt att transporterna följer regelverket. Om det är en transport med farligt gods som går helt dold – det finns inga tecken på bilen att det är en transport med farligt gods – kan räddningstjänsten vidta fel åtgärder i händelse av en olycka, och då förvärras läget dramatiskt.

Låt mig ta ett exempel. När jag jobbade som regionchef på Sveriges Åkeriföretag var det ett företag i Skaraborg som beställde en transport med 22 500 kilo av ett ämne som var självantändande. Det räckte med lite vatten för att man skulle få en eld som närmast kan liknas vid en explosion. Denna transport gick helt omärkt hela vägen upp från Göteborg. Om fordonet hade råkat ut för en trafikolycka hade räddningstjänsten kunnat vidta fel åtgärder i sitt räddningsarbete. Då hade man fått ett mycket värre läge än innan.

Nu larmar Kustbevakningen om att de ser transporter som går med begagnade litiumjonbatterier från bilar. Batterierna kan vara uttjänta, det vill säga att de rent naturligt har tappat sin kapacitet efter en tids användning. Men det kan också handlade om batterier som skadats i samband med att fordon har varit utsatta för en olycka. Vi vet att det då kan uppstå termisk rusning i batterierna.

Ett av de exempel som Kustbevakningen tog upp handlade om en transport som hade batterier med en vikt på 900 kilo. Man förstår vilken effekt det skulle få om de antänts. Dessutom var de inte lastsäkrade. Var och en som jobbat med lastsäkring vet vilken enorm kraft som uppstår i händelse av en olycka om material ligger helt löst på flaket. Då kan det verkligen bli fråga om termisk rusning.

MSB skriver följande om skadade batterier: ”Med allvarligt skadade batterier menas batterier som är skadade eller defekta och som är benägna att snabbt falla isär, reagera farligt, alstra lågor eller generera farlig värmeutveckling eller avge giftiga, frätande eller brandfarliga gaser.”

Kustbevakningen larmar som sagt om att de ser transporter med batterier som av någon anledning är uttjänta eller skadade. Det är en allvarlig situation. Jag har jobbat med frågorna under mitt yrkesverksamma liv. Det här kan ställa till med en fullskalig katastrof om det exempelvis sker på en färja.

Myndigheterna måste vara mer på tårna än vad de varit tidigare. Nu är det en myndighet som larmar, och då är det läge för regeringen att agera.

Anf. 103 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Jag tackar Thomas Morell för en väldigt viktig och relevant frågeställning och för inlägget. Jag instämmer i stora delar med vad Thomas Morell anför.

Det här är frågor att ta på mycket stort allvar. Efter att ha varit i kontakt med den föreskriftsgivande myndigheten MSB är min bild att man gör det. Man har haft utbildningar eller information för bland annat Kustbevakningen, och man avser att ha en fortsatt dialog med polisen om bevakningen av detta.

Man kommer också att ta kontakt med sin norska motsvarighet. Enligt den information som jag har handlar det här nämligen ofta om flödesströmmar som kommer från Norge, där man har en åldrande elbilsflotta på

grund av en tidigare uttullning av elbilar. Det gör att man har fler begagnade batterier att hantera, och de transporteras ofta genom Sverige eftersom det fortfarande finns ett relativt stort värde i batterierna. Det är då viktigt att märkningen sker korrekt redan från start.

De föreskrifter som finns i dag är det som heter MSBFS 2020:9. Där listas hur litiumjonbatterier ska klassificeras, förpackas, märkas och dokumenteras vid transport på väg. Man delar in batterierna i tre kategorier: nya batterier, begagnade batterier som transporteras till återvinning och skadade batterier. De ska märkas på erforderligt sätt just för att man ska kunna få information om vilket slags gods som transporteras.

Jag håller helt med om att det är en fråga att ta på yttersta allvar. Det är en fråga vars aktualitet kommer att öka med tiden, eftersom vi inte kommer att se färre utan snarare fler transporter av detta slag som en konsekvens av att vi använder sådana batterier på fler områden i samhället. Därmed kommer mängden begagnade batterier att öka.

Jag konstaterar att arbetet måste bedrivas effektivt och ändamålsenligt av berörda myndigheter, framför allt MSB som föreskriftsmyndighet samt Kustbevakningen och Polismyndigheten.

Anf. 104 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Farligt gods är som sagt en benämning på ämnen som kan vara skadliga för människor, miljö, djur och så vidare. Farligt gods är egentligen inte farligt om man bara hanterar det på rätt sätt, men det förutsätter att transporten sker enligt föreskrifterna, att den är etiketterad, förpackad och lastsäkrad. Fordonet måste vara märkt så att man ser vad det är fråga om för transport och så att räddningstjänsten kan vidta rätt åtgärder. Föraren måste dessutom ha relevant utbildning och kunna hantera det här och alla transportdokument som givetvis måste finnas med.

Transporter sker dock i fordon som inte är märkta. De passerar som vilken annan lastbil som helst – lätt eller tung spelar ingen roll. Man vet inte vad som finns på flaket, och det är då situationen förvärras. Då kan de även lastas på båtar. Om en sådan bil kommer upp på en båt och har ett skadat batteri som får en termisk rusning under tiden som fartyget stävar ute på havet får man en situation som inte går att hantera.

Det är det här som är det farliga i situationen. Farligt gods är inte farligt så länge man gör rätt. Men de som ägnar sig åt just dessa transporter har alldeles uppenbart inte koll på vad regelverket kräver och kan inte vidta de åtgärder som behövs.

Vi hade besök av trafikpolisen i utskottet för ett par veckor sedan. Vi diskuterade kontroller på väg. Jag frågade: Hur ser det ut med statistiken – uppfyller ni kraven? Ja, det gjorde de. Vi pratade bland annat om farligt gods. Man hade gjort de kontroller som det åvilar Polismyndigheten att göra. Men det gällde de bilar med orange skylt som de stoppade. De bilarna är ju egentligen inte intressanta. Visst kan det finnas brister där också, men merparten av de här transporterna följer regelverket. Det kan finnas några mindre anmärkningar som polisen gör, men i det stora hela följer de regelverket. Det är lite självmarkerande med den orange skylten.

Det som var intressant i resonemanget gällde de transporter som inte följer regelverket. Jag frågade polisen: Hur många är de, och hur många har polisen rapporterat? Det är de som utgör den stora faran. Då fick vi till svar att det inte fanns någon statistik på det. Vi vet alltså inte hur många

det är som flyger under radarn med sådana här transporter. Då ringer varningsklockorna i alla fall hos mig. Det handlar inte bara om batterier, utan det kan vara många andra ämnen också. När man inte har grepp om hur många transporter som sker utan att regelverket följs lurar olyckan bokstavligt talat runt hörnet.

Jag tycker nog att regeringen behöver lyfta upp frågan ett snäpp till. Vi har en myndighet som larmar om situationer där fordon ska köra på båtar men regelverket inte följs. Man skyltar inte som man ska, man lastsäkrar inte och förarna har inte utbildning att hantera farligt gods. Alla dessa fel i samband med de här transporterna kan leda till att det inträffar olyckor som drabbar oskyldiga människor oerhört hårt. När det sker en termisk rusning i ett sådant här batteri avges en giftig gas som är dödande. Man behöver inte ens andas in den; det räcker med att den träffar huden. Så farligt är detta.

Anf. 105 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Jag tackar Thomas Morell för inlägget. Thomas Morell har naturligtvis helt rätt i att den största delen av det här problemet är de transporter som sker regelvidrigt. Det är väl det som är pudelns kärna i den här diskussionen. Om man företar den här typen av transporter av farligt gods på ett sätt som inte är förenligt med regelverket, det vill säga bryter mot regelverket, måste vi naturligtvis beivra det. Det är här de oseriösa aktörerna finns. Men att beivra brott och överträdelser mot den här regleringen är inte primärt en uppgift för MSB som föreskriftsmyndighet, utan det är en uppgift för de rättsvårdande myndigheterna som de naturligtvis måste ta på mycket stort allvar, som så många andra uppgifter.

Frågan om statistik över hur många omärkta transporter som sker ska ställas till Polismyndigheten. Det är bara de som kan göra ett estimat, möjligen tillsammans med Kustbevakningen, av hur frekvent förekommande det är att man träffar på det här. Skulle det visa sig att detta är ett stort dolt problem kanske man får fundera över vilka åtgärder man behöver vidta för att intensifiera arbetet gentemot det.

Frågan om att hantera transporter som sker regelvidrigt och beivra dessa är en fråga för våra rättsvårdande myndigheter snarare än för MSB. Med det inte sagt att det här inte är ett problem, snarare tvärtom. Jag kommer för all del också att ta kontakt med den myndighet som sorterar under mig, nämligen Kustbevakningen, för att få deras bild av hur det här problemet ser ut och vilka upptäckter man gör vid till exempel kontroller i hamn.

Anf. 106 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Nu har vi landat i det som är det egentliga problemet, nämligen kontrollerna på väg. Kustbevakningen, en myndighet som sorterar under statsrådet, larmar om den här situationen, som de ser är ökande. Men när man ställer frågan till polisen har de inte ens statistik på hur många det är som flyger under radarn och inte utför transporter enligt regelverket. Här har vi alltså två olika myndigheter som upplever verkligheten på två olika sätt, vilket man kan tycka är lite förbryllande, för bilarna finns ju ändå där ute på vägen.

Jag ska citera ur den artikel jag nämner i min interpellation. Jonna Ström, inspektör på Kustbevakningen, säger om en lastbil: ”Den var lastad med tre litiumjonbatterier från Norge med en sammanlagd vikt på cirka 900 kilo vilket gjorde transporten med god marginal till en fullvärdig ADR-transport” – det vill säga en transport med farligt gods. ”Trots detta saknades allt som krävs enligt ADR-regelverket varför den bilen stoppades för fortsatt färd.”

Jag tycker att Kustbevakningen gör ett alldeles utomordentligt arbete. Regeringen behöver lyssna på Kustbevakningen och skapa sig en bild av hur stort problemet är och varför polisen inte signalerar samma sak. Transporterna har ju trots allt kommit på väg till hamnen. Eftersom Kustbevakningen larmar om ett ökande problem som utsätter människor för stor fara finns det anledning att ta en rejäl diskussion med Kustbevakningen, lyfta den här frågan och se till att polisen gör kontroller på väg, så att vi får stopp på den här marknaden. De som utför de här transporterna följer inte regelverket på något sätt.

Anf. 107 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Jag delar i stort bedömningen. Från min sida blir det naturligtvis aktuellt att ha en fortsatt dialog med den myndighet som sorterar under mig för att ta del av deras erfarenheter. Sedan kan vi försöka bilda oss en bredare uppfattning om hur stort problemet är. Oavsett det behöver vi ha ögonen på denna fråga, som jag sa i mitt interpellationssvar. Till följd av det teknikskifte som vi befinner oss i, bland annat i transportsektorn, kommer förekomsten av den här typen av transporter att öka. I takt med att den totala transportvolymen ökar kommer sannolikt också antalet oseriösa aktörer att öka. Det är naturligtvis en fråga som man måste hålla under mycket stor uppsikt. Precis som interpellanten säger finns en extremt stor nedsida i riskerna med att hantera den här typen av material på ett felaktigt sätt, till exempel ombord på passagerarfärjor.

Jag tackar interpellanten för en viktig interpellation. Vi kommer att fortsätta hålla ögonen på denna fråga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## **§ 17 Svar på interpellationerna 2022/23:223 och 224 om Sveriges klimathandlingsplan**

Anf. 108 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Elin Söderberg har frågat mig om Sverigedemokraterna kommer att delta i samordningen av klimathandlingsplanen och, om inte, i vilket skede jag avser att bjuda in andra partier för att förhandla och därigenom bygga stöd för klimathandlingsplanen i riksdagen.

Jytte Guteland har frågat mig vilka initiativ jag har tagit för att förhandla klimathandlingsplanen så att den både kan klara klimatmålen och kan få stöd i Sveriges riksdag samt när riksdagen kan få se en tidsplan för arbetet med Sveriges klimathandlingsplan och förankringen i riksdagen.

Jag vill börja med att tacka för intresset för regeringens klimatpolitiska handlingsplan.

Vi har inlett arbetet med att ta fram en ny handlingsplan, och i denna kommer vi att redogöra mer i detalj för regeringens klimatpolitik för mandatperioden. Men redan nu har vi inlett arbetet med att skapa långsiktiga förutsättningar för att nå hela vägen till noll. Vi ska nå nettonollutsläpp senast 2045 för att därefter uppnå negativa utsläpp. Genom att nå Sveriges nationella mål har vi goda förutsättningar att även klara de åtaganden som Sverige har inom ramen för EU.

Tidöavtalet beskriver hur Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna i ett samarbetsprojekt kommer att utarbeta och genomföra politiska reformer för att trygga energiförsörjningen och åstadkomma en effektiv klimatomställning. Handlingsplanen kommer att beredas i enlighet med de beredningsrutiner som finns i Regeringskansliet. Regeringens klimatpolitiska handlingsplan kommer att aviseras för riksdagen i propositionsförteckningen, i enlighet med ordinarie rutin.

Anf. 109 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Jag måste säga att jag är besviken över statsrådets svar. Romina Pourmokhtari varken bekräftar eller förnekar att Sverigedemokraterna kommer att delta i samordningen av regeringens klimatpolitiska handlingsplan.

Statsrådet förtydligar att klimat- och energipolitiken är en del av Tidöavtalet. Det skulle ju innebära att Sverigedemokraterna ska ta del i samordningen av klimathandlingsplanen – Sverigedemokraterna, som flera gånger har sagt att man vill skrota de klimatomål vi har i Sverige.

Frågan jag ställde till statsrådet och som hon har en konstitutionell skyldighet att besvara är på vilket sätt Sverigedemokraterna kommer att delta i processen att ta fram den klimatpolitiska handlingsplan som regeringen enligt klimatlagen har en skyldighet att ta fram varje mandatperiod.

Ministern hänvisar till Regeringskansliets beredningsrutiner. Det är rutiner som rör hur beredningen mellan flera departement ska ske så att regeringen kan tala med en röst. Huruvida Sverigedemokraterna deltar i samordningen av klimathandlingsplanen berör avtalet mellan regeringspartierna och samarbetspartiet Sverigedemokraterna.

Detta säger alltså ingenting om hur regeringens beslut ska förankras i riksdagen. Sverigedemokraterna har inga egna departement och borde således inte vara en del av Regeringskansliets beredningsprocesser, men samtidigt är man en del av regeringens samordningskansli.

Jag måste säga att jag blir djupt upprörd över statsrådets ovilja att tydligt svara på den här frågan, särskilt eftersom vi har fått olika besked, i olika medier och vid flera olika tillfällen, från Romina Pourmokhtari och bland annat Liberalernas partiledare. Jag vill därför ställa samma fråga igen. Kommer den klimatpolitiska handlingsplanen att samordnas med Sverigedemokraternas samordningskansli innan den går till regeringssammanträde för beslut?

Anf. 110 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag tackar klimatministern, som har svarat på våra interpellationer och befinner sig här i kammaren i kväll för att debattera dem.

Jag har frågat klimatministern vilka initiativ hon har tagit för att förankra Sveriges klimathandlingsplan, och jag kan konstatera att jag efter att ha läst det skriftliga och hört det muntliga interpellationssvaret inte är mycket klokare än innan svaret gavs till riksdagen.

Vi interpellanter – särskilt jag i min interpellation, vill jag väl peka på – beskriver den rävsax som klimatministern befinner sig i. Man behöver knappast vara hjärnforskare för att förstå att det är en väldigt obekväm situation klimatministern nu befinner sig i.

Å ena sidan pekar regeringen ut klimathandlingsplanen som viktig. Vi har vid flera tillfällen hört ministern uttala att klimathandlingsplanen och dess roll är viktig. På ett sätt kan man se det som att klimathandlingsplanen har varit ett slags safe place to go för statsrådet i klimatdebatterna – det har ofta kritiserats hur regeringen hanterar klimatpolitiken, och då har svaret varit: Det där reder vi ut i och med klimathandlingsplanen.

Å andra sidan har vi en situation där det verkar råda ett väldigt svårt förankringsläge i Sveriges riksdag när det gäller klimathandlingsplanen. En stark proposition från regeringens sida, med lagförslag eller tankar om lagar som utvecklas, finns det med ett så klimatskeptiskt parti som det regeringen lutar sig på – Sverigedemokraterna – inte så mycket möjlighet att förankra i Sveriges riksdag.

Det är alltså onekligen en obekväm situation som ministern befinner sig i, och därför är det viktigt att reda ut hur detta ska gå framåt, fru talman. Hur ska vi klara av det? Enligt klimatlagen ska klimathandlingsplanen nämligen vara klar senast till hösten 2023, och vi har ännu inte sett några försök till förhandlingar eller beskrivningar av hur det ska gå till att få en majoritet i riksdagen.

Statsrådet har dock i intervjuer beskrivit att man naturligtvis ska få igenom detta i riksdagen men att man behöver få till en dialog med många partier. Detta sa hon i en intervju i Svenska Dagbladet. Sedan ska handlingsplanen röstas igenom, sade hon till Anna-Caren Säterberg i samband med en interpellationsdebatt i den här kammaren. Det är tydliga besked om att det ska röstas i riksdagen och att det ska göras i samarbete med flera partier.

Samtidigt får vi nu höra i medierna att regeringen eventuellt avser att låta bli att hantera en besvärlig proposition och i stället vill gå den enkla vägen och presentera en skrivelse. Det är någonting som florerar i medierna nu. Det skulle möjligen vara ett bekvämt sätt för regeringen att hantera frågan, men å andra sidan skulle det vara ett betydligt mindre ambitiöst sätt. Det skulle också innebära otydligare besked till det näringsliv och samhälle som vill veta hur Sverige ska klara av sina klimatmål.

Det finns därför flera frågor som riksdagen har rätt att få svar på, anser jag och mitt parti. Det är viktigt att vi får reda på vad statsrådet egentligen har för planer när det gäller klimathandlingsplanen. Ska det bli en proposition eller skrivelse? Ska det röstas i riksdagen? Vilka partier ska vara med? Vad är tidsplanen för detta? Än så länge är vi inte mycket klokare än vi var innan statsrådet inträdde i kammaren.

Anf. 111 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! När jag refererar till beredning i enlighet med Regeringskansliets processer refererar jag inte till den gemensamberedning som sker

mellan departementen utan till den beredning som sker av alla ärenden i vårt regeringskansli.

Det är klart att man hanterar frågor både politiskt och innehållsmässigt inom Regeringskansliet, och vi avser att hantera den klimatpolitiska handlingsplanen helt i enlighet med de rutiner som finns för hur vi hanterar saker och ting i Regeringskansliet. Det finns ingen särbehandling eller någon särskild, hemlig plan för hur vi ska göra detta, utan vi arbetar med handlingsplanen på precis samma sätt som vi hanterar övriga ärenden inom Regeringskansliet.

Just nu är vi i den fasen i arbetet att vi plockar fram handlingsplanen. Vi är inte i fasen att vi ska lägga upp en tidsplan för hur den ska röstas igenom eller i vilken form, utan det är arbetet med själva innehållet i handlingsplanen som just nu pågår.

Jag förstår att man är väldigt nyfiken på vad som kommer att stå i handlingsplanen. Det är många som frågar om det – journalister, politiker i oppositionen, ledamöter och många andra är nyfikna på vad som faktiskt kommer att stå i handlingsplanen – men det är precis det vi arbetar med just nu. Att då referera till den beredning som sker och de processer vi har tycker jag är fullt naturligt som svar på frågan. Vilka kommer att förhandla detta, och hur det kommer att gå till? Ja, det arbetet sker i enlighet med de rutiner vi har inom Regeringskansliet.

Det kan möjligen vara ett tråkigt svar. Jag förstår att ledamöterna hellre hade stått här och diskuterat vilket innehåll som finns och hur vi ska förankra detta, fru talman, och att ledamöterna är väldigt nyfikna på kontroversen när det gäller den syn som partier i regeringsunderlaget har på klimatpolitiken.

Nu är det dock så att det är jag, som är liberal, som är klimat- och miljöminister. Detta är en regering som är borgerlig, som enbart består av partier som har röstat igenom Sveriges klimatlag och som bedriver en seriös klimatpolitik. Det finns till och med skrivningar i Tidöavtalet om att alla samarbetspartiers politik ska vara ambitiös och effektiv. Jag upplever att det är en god grund för att lägga fram en klimathandlingsplan.

Fru talman! Det refererades här till att jag och min partiledare skulle ha tyckt olika om detta och sagt olika saker i medier. Självklart använder jag och min partiledare Johan Pehrson olika ord när vi säger samma sak, men vi är helt eniga om att plocka fram en klimatpolitisk handlingsplan och utgår från att den kommer att vara ambitiös och effektiv och att samarbetspartierna ställer sig bakom den.

När det gäller att få igenom handlingsplanen i kammaren – apropå att det måste vara en stark proposition – har vi full möjlighet till det eftersom vi, till skillnad från den tidigare regeringen, har majoritet i kammaren. Jag har goda förhoppningar om att vi kommer att kunna lägga fram ett klokt arbete som är väl genomtänkt och som inte bara är ambitiöst utan också effektivt, så att vi tar vara på varje krona och lägger fram politik där varje krona som spenderas på klimatpolitiken leder till största möjliga minskning av utsläppen och så att vi på ett klokt sätt kan förvalta klimatpolitiken framöver.

Jag förstår att denna fråga väcker mycket engagemang och att man gärna vill spåna kring innehåll som inte finns och planer om hur detta ska drivas igenom som inte existerar, men hanteringen är helt enkelt så pass

Prot. 2022/23:74  
14 mars

Svar på  
interpellationer

tråkig att den sker helt i enlighet med de beredningsrutiner som vi har i Regeringskansliet.

Anf. 112 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Jag tackar Romina Pourmokhtari för försöken att utveckla orden. Jag saknar dock fortfarande tydlighet.

Det Romina Pourmokhtari har sagt väldigt tydligt är att detta ske helt i enlighet med rutinerna. Jag hade önskat att statsrådet kunde förtydliga om Sverigedemokraterna enligt dessa rutiner ska vara med och samordna klimathandlingsplanen. Är det så att det finns helt tydliga rutiner för hur samordningen ska ske? Om klimathandlingsplanen är en punkt som enligt dessa rutiner ska samordnas med Sverigedemokraterna hade detta besked kunnat ges tydligt i dag.

Min bedömning är inte att statsrådet och Johan Pehrson har sagt samma sak på olika sätt. Det finns klipp från SVT där Romina Pourmokhtari uttrycker sig på ett sådant sätt att flera personer har kontaktat mig och frågat om det är så att Romina Pourmokhtari kommer att förhandla om klimathandlingsplanen med flera olika partier i riksdagen för att säkerställa en riksdagsmajoritet för klimatåtgärder som faktiskt kan ge effekt och se till att vi når klimatmålen. Johan Pehrson har i andra medier uttryckt att Sverigedemokraterna självklart ska vara med och samordna klimathandlingsplanen. Detta ger väldigt skilda besked, och därför önskar jag och svenska folket tydlighet här.

Som nämnts tidigare i dag hänvisas det återkommande till att klimathandlingsplanen ska svara på alla frågor om hur klimatmålen ska nås av den sittande regeringen. Därför är klimathandlingsplanen högtintressant. Det är väldigt viktigt att få en bild av vilka förutsättningar regeringen har att få igenom klimatpolitik som kan leda till att vi når klimatmålen.

Fru talman! Romina Pourmokhtari sa i sitt inledningsanförande att regeringen har lagt grunden för att nå de långsiktiga klimatmålen. Min bild är en helt annan. Det som har gjorts sedan regeringen tillträdde är att man har aviserat reformer som kommer att öka utsläppen av växthusgaser i Sverige med 10 procent fram till 2030. Vi har inte sett några förslag som skulle minska utsläppen av växthusgaser.

Vi har inte sett någon ny politik från den här regeringen. Man har förlängt en del av den politik som Miljöpartiet och Socialdemokraterna drev igenom, vilket är välkommet, men man samarbetar också med Sverigedemokraterna. Efter att man från regeringens håll i stor utsträckning har ökat utsläppen från transportsektorn ser vi nu retorik om att man även vill begränsa industrins klimatomställning. Detta skapar givetvis oro för förutsättningarna i Sverige när det gäller att arbeta långsiktigt framåt för att trygga klimatomställningen inom industrin, transportsektorn och andra sektorer.

Därför hade det varit välkommet att få tydlighet om hur processen att ta fram klimathandlingsplanen ska gå till. Oavsett hur själva dokumentet för klimathandlingsplanen ser ut – och vi diskuterar inte innehåll i dag utan själva handlingsplanen – måste de åtgärder som finns däri ha ett politiskt stöd för att de ska bli genomförda. Det är nu centralt att vi får klimatåtgärder på plats snabbt, för klimatomställningen är en kamp mot klockan.

Fru talman! Dessa interpellationer är inte ställda som ett ifrågasättande av statsrådets egen vilja eller drivkraft, utan det handlar om omsorg om klimatpolitiken och möjligheten att få en stark sådan också i Sverige. Det handlar inte om att ifrågasätta statsrådets kompetens eller styrka, men i politiken fungerar devisen ”jag kan själv” väldigt illa. I politiken handlar det om att skapa ett förtroende och se till att man får gemensamma beslut och kan fatta dem tillsammans med andra – inte minst i Sveriges riksdag är detta fullständigt avgörande.

Därför är denna superhero-attityd inte tillfredsställande. Den inger inte mig något lugn, och jag tror att väldigt få blir lugnade av att statsrådet vill ta den rollen, även om det ur ett medmänskligt perspektiv kan vara förståeligt att vilja ta detta på sina axlar.

Det som blir väldigt synligt utifrån, och som jag är övertygad om att också svenska folket ser, är att statsrådet står väldigt ensam i en obekväm situation därför att det stöd som finns för denna regering vilar på ett delvis klimatskeptiskt parti. Det som Sverigedemokraterna säger i detta hus ger inget stöd för en ambitiös klimatpolitik, och detsamma gäller Tidöavtalet.

En stor del av de analyser som har gjorts av regeringens första fem månader har också givit underkänt till den riktning som Sverige nu tar. Därför är det av stor vikt att få höra hur statsrådet avser att få igenom klimathandlingsplanen och vilken form den ska ta. Ska det vara en proposition eller en skrivelse?

Klimatpolitiska rådet uppmanar regeringen att stärka möjligheten till klimatpolitik genom klimathandlingsplanen så att den blir lika stark och tydlig som budgetpolitiken. Det finns alltså stora ambitioner här från Klimatpolitiska rådet. Man berömmar också den klimatpolitiska handlingsplanen från den förra regeringen och hur den från 2019 gick igenom all relevant lagstiftning. Det gjordes en genomgång av samhällsmålen, och det fanns konsekvensanalyser i enlighet med klimatmålen. Det är alltså ett stort arbete.

Det handlar inte heller om att vi ska ha några statshemligheter här, utan det är ett förankringsarbete som ska till. Inte minst den som följer klimatarbetet på EU-nivån ser att det behövs dialog mellan institutioner och mellan olika partier för att man ska få igenom klimatpolitik. Det handlar om ett brett förankringsarbete.

Det handlar alltså inte om att vara jobbiga eller att på något sätt recensera ett ambitiöst statsråds vilja, utan det handlar om en genuin oro för hur Sverige ska klara klimatmålen. Vilken roll ska klimathandlingsplanen spela, och ska den ta formen av en proposition eller en skrivelse? Framför allt: Vilka partier är det som ska vara med här?

Många olika saker har blivit sagda från statsrådets sida i medierna. Det har handlat om att regeringen söker brett stöd från många partier. Jag företräder riksdagens största parti – det är ju inte långsökt att tänka att vi skulle kunna vara ett av dessa partier. Ändå har vi inte sett några sådana kontakter. Då börjar man ju fundera på om denna retorik är ett sätt att avleda tankarna från den bristande konkretionen i klimatpolitiken.

Regeringen gick också ut tidigt i år och bjöd in till ett stort klimatpolitiskt möte i Sverige där statsministern, näringsministern och miljö- och klimatministern bjöd in fackförbund, näringsliv och så vidare. Men av det har vi inget sett.

Anf. 114 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Det finns många frågor att ställa, så det är tur att man har flera inlägg.

Låt mig återkomma till hur arbetet går med att ta fram handlingsplanen och med turnéer, toppmöten och annat. Tro mig, det är i full gång.

Vi för en dialog med väldigt många parter för att förankra vår politik, och det är här det ledamoten Söderberg tar upp kommer in, nämligen vilka de faktiska åtgärderna är. Man säger att man inte efterfrågar dem, och det är lite kruxet i denna debatt: I interpellationen skriver man att det relevanta är huruvida åtgärderna i regeringens klimathandlingsplan har stöd i riksdagen, och då är det ju relevant att veta vilka dessa åtgärder är.

Dessa åtgärder håller vi nu på att plocka fram, och tro mig, de finns där. Jag hade gärna rabblat upp dem allihop. Men så ser inte processen ut, utan man bereder ärenden och tar fram en handlingsplan. Vi kommer med glädje att presentera den när det är aktuellt.

På frågan om vad själva handlingsplanen ska innehålla nämner ledamoten Söderberg att ingen politik har lagts fram för att sänka utsläppen och att man helt lutar sig mot klimathandlingsplanen. Det stämmer inte. Regeringen har presenterat klimatpolitik, men jag förstår att oppositionen inte så gärna marknadsför den. Låt då mig göra det i stället.

Vi vill tackla klimatomställningen genom elektrifiering, som är helt central för att ställa om transport och industri, genom naturliga kolsänkor och genom innovation och att gynna den utveckling som sker på många fronter där Sverige genererar utsläpp. Vi gör detta genom den politik vi har lagt fram i vår statsbudget och genom lagändringar, utredningar med mera. Det händer väldigt mycket.

Bland annat ser jag fram emot att se vad Miljömålsberedningen kommer att presentera när det gäller hur vi ska hantera LULUCF-sektorn och hur vi ska utöka vårt arbete med biologisk mångfald. Jag ser också fram emot när vi kan kliva fram i processen med lagändringar för att uppmuntra mer kärnkraft i Sverige så att vi får fart på vår återställning av energisystemet och kan elektrifiera vår industri och våra transporter i högre utsträckning. Jag ser även fram emot att se resultaten av de stora satsningar vi gör på laddinfrastruktur.

Det handlar också om det arbete som sker i EU under vårt ordförandeskap då vi driver på miljö- och klimatpolitiken på många fronter: cirkulär ekonomi, förpackningar, återvinning, kemikalier, industriutsläpp och naturrestaurering.

Vi driver så mycket politik på detta område, och omställningen sker ständigt. Det är inte ett statsråd på Regeringskansliet som utför omställningen, utan det är de som genererar utsläpp som ska minska sina utsläpp. Tillsammans med dem ska vi hitta vägar framåt så att de ska sluta släppa ut. Sverige ska ha en fossilfri ekonomi, och det arbetar vi hårt för med elektrifiering, innovation och naturliga kolsänkor.

Fru talman! Utöver detta kan man reflektera över olika partiers olika ståndpunkter i klimatpolitiken. Men nu finns Tidöavtalet, och i det står det att vi ska ha en ambitiös och effektiv klimatpolitik. Det behöver inte bli en debatt om huruvida vissa partier kommer att leva upp till det eller inte, för jag utgår från att alla lever upp till det avtal vi har skrivit under på. Då gäller att alla partier ska ställa sig bakom en ambitiös klimatpolitik.

Anf. 115 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Vi får även tillfälle att debattera innehållet i klimatpolitiken då statsrådet Romina Pourmokhtari nämner att regeringen arbetar för elektrifiering och naturliga kolsänkor. Det är anmärkningsvärt eftersom regeringen har slopat elbilsbonusen, fördyrat och försvårat vindkraftsutbyggnaden och begränsat incitamentsutredningen för att stimulera resurser till kommuner som levererar förnybar el. När det gäller naturliga kolsänkor har regeringen sänkt budgeten för skydd av värdefull natur och bara flyttat om pengar för våtmarker.

Precis som alla andra gjorde Romina Pourmokhtari också ett val i höstas och valde då att rösta fram Ulf Kristersson till statsminister – med den regering och det regeringsunderlag detta innebär och med den klimatpolitik som dessa partier företräder. I och med det valde hon att luta hela det klimatpolitiska arbetet mot ett samarbete med Sverigedemokraterna.

Sedan regeringen tillträdde har Sverigedemokraterna proklamerat att de vill slopa klimatmålen, och de ifrågasätter hela den gröna industriomställningen. Det regeringen har gjort är att backa på reform efter reform som haft till syfte att minska utsläppen från transportsektorn – så till den grad att det tydligt framkommer i regeringens budget att klimatmålen för 2030 inte kommer att nås.

Frågan kvarstår: Hur ska Romina Pourmokhtari få igenom en klimat-handlingsplan som säkerställer att vi når de svenska av riksdagen fastställda klimatmålen? Ska klimat- och miljöministern ta fram en klimat-handlingsplan med stöd av Sverigedemokraterna, eller ska hon söka stöd för en klimatpolitik som faktiskt ger resultat?

Anf. 116 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för att hon svarat på min interpellation och deltagit i kvällens debatt.

Jag har tagit del av statsrådets svar under debatten, och jag är inte nöjd. Det återstår stora frågetecken om hur klimathandlingsplanen ska förankras i riksdagen.

Jag noterar också att statsrådet duckar frågan om vilken form klimat-handlingsplanen ska ha, om det ska vara en proposition eller en skrivelse. Det gör stor skillnad för vilken tyngd klimathandlingsplanen får.

Blir den som hos den tidigare regeringen en proposition med regeringens intentioner och viljeinriktning på området och med tydliga förutsättningar för samhället, näringslivet och hela Sverige i denna omställningsresa? Det handlar om Sveriges klimatmål och klimatåtaganden i enlighet med det klimatpolitiska ramverket men givetvis också om EU:s ambitioner på detta område, som är naturligt att väga in.

Eller blir det en skrivelse, som inte alls har samma tyngd eller ger samma riktning för svenska folket, näringslivet, organisationerna och välfärdssektorn i omställningen?

Det är otydligt vad det handlar om.

Jag noterar att det kommer standardsvar om beredningsarbete och internt arbete, men det är inte det vi efterfrågar. Det som efterfrågas av många med mig är en tydlighet om vart Sverige är på väg med klimatpolitiken och hur vi ska klara klimatmålen, inte minst mot bakgrund av att regeringens första fem månader har startat så svagt på klimatområdet.

Prot. 2022/23:74

14 mars

Svar på  
interpellationer

Anf. 117 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jag tackar ledamöterna Elin Söderberg och Jytte Guteland för debatten. Jag ser fram emot att få diskutera klimathandlingsplanen ytterligare – något jag utgår från att jag kommer att få göra även under tiden som vi tar fram den.

Vi arbetar just nu med en klimathandlingsplan som vi kommer att lägga fram. I den kommer vi fördjupat och i detalj att presentera mer av vår klimatpolitik. Men det finns klimatpolitik, och den är presenterad både i statsbudgeten och löpande. Vi presenterar mycket politik hela tiden som jag är säker på att man inte undgår, men självklart vill man som opposition kritisera och påstå att det inte finns någon tydlighet. Jag hoppas att jag med det mandat som jag har fått av mina väljare och det mandat som regeringen har fått av en majoritet av det svenska folket kommer att kunna bedriva en klimatpolitik som bidrar till välbefinnande, stark ekonomi och effektivitet men också till ambition och till att vi når våra klimatmål.

Fru talman! Det finns många regeringar som har haft många mål att förhålla sig till, och det finns ingen regering som har varit på väg att nå alla dessa mål, inklusive etappmål och de långsiktiga målen – så är det. Det finns brister i allas vår politik.

Vi avser att arbeta precis lika hårt, om inte hårdare, än tidigare regering för att faktiskt också nå det långsiktiga målet om att vi ska nå nettonoll 2045 och nettonegativa utsläpp därefter. Det kräver långsiktighet och en effektivitet som vi anser har saknats i politiken som har förts tidigare.

Det handlar väldigt mycket om att det ska finnas el om vi ska elektrifiera. Om vi ska sluta använda fossila bränslen måste det finnas ett alternativ, vilket inte har funnits med den tidigare regeringens ansvarslösa politik på energiområdet.

Det finns mycket som vi behöver sätta tändarna i. Vi tar ett helhetsgrepp om elektrifieringen och naturliga kolsänkor men också mycket mer framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

### **§ 18 Svar på interpellation 2022/23:225 om fortsatt stöd till den gröna industriomställningen**

Anf. 118 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Elin Söderberg har frågat energi- och näringsministern om ministern kan garantera svensk industri att Industriklivet, Klimatklivet och gröna kreditgarantier kvarstår under hela mandatperioden.

Arbetet inom regeringen är fördelat så att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill inleda med att återigen konstatera att den här regeringen står bakom de nationella klimatmålen och att vi i enlighet med klimatlagen arbetar för att nå de mål som är uppsatta. Arbetet ska ske på ett kostnads-effektivt och samhällsekonomiskt effektivt sätt, och som vi konstaterar i Tidöavtalet ska klimat- och miljöpolitiken vara ambitiös.

Målet för näringspolitiken är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag. Regeringens klimatpolitik utgår från att utsläppen ska hela vägen ned till noll. Sverige har en stark industri som bidrar till lösningar för grön omställning och att vi når våra klimatmål. Detta skapar jobb i hela landet och stärker förutsättningarna för svenskt näringsliv att lyckas på globala marknader. Det ska tilläggas att tillgången till fossilfri el är en fundamental förutsättning för att vi ska klara av klimatomställningen. Närings-, energi-, klimat- och miljöfrågor hör tätt ihop. Som statsministern sa i regeringsförklaringen ser vi det svenska näringslivet som ett drivhus för välbefinnande och innovation och numera också som en viktig del av miljörörelsen – världsledande i hållbarhet och grön omställning. Vi har också sagt att regeringen kommer att vara en offensiv partner i det arbetet.

Det är mot bakgrund av detta som regeringen valde att skapa Klimat- och näringslivsdepartementet där klimat-, näringslivs- och energifrågorna samlas på ett och samma departement. Det nya departementet underlättar arbetet med frågorna och visar att de är tätt sammankopplade. Regeringen är redo att vidta åtgärder för att klimatomställningen ska kunna genomföras på ett effektivt sätt.

Vad gäller Elin Söderbergs fråga kan jag konstatera att regeringen i budgetpropositionen gjorde nya satsningar på både Industrikivet och Klimatkivet samt höjde garantiramen för de gröna kreditgarantierna. Staten kan bidra till klimatomställningen genom kostnadseffektivt och samhälls-ekonomiskt effektiva investeringsstöd som kan stötta våra företag i projekt som av olika anledningar är särskilt riskfyllda eller kostsamma eller som av andra anledningar inte hade genomförts utan ett stöd.

I den kommande klimatpolitiska handlingsplanen kommer regeringen också att redogöra mer i detalj för vilken politik som vi avser att föra under mandatperioden, och arbetet med vår budgetproposition för 2024 har inletts. Det är helt avgörande att statens medel används på ett effektivt sätt, och utvärderingar av dessa insatser på klimatområdet ska därför stärkas ytterligare så att vi säkerställer att klimatmålen nås på det sätt som bäst gynnar landet.

Anf. 119 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Tack, Romina Pourmokhtari, för svaret! Jag är väl medveten om vilka satsningar regeringen gjorde i sin budget. Frågan handlade om huruvida ministern kan garantera att dessa stöd ligger kvar under mandatperioden. Näringslivet behöver nämligen långsiktiga förutsättningar. Och även om det är bra att ministern – till skillnad från många av de riksdagsledamöter vars stöd hon behöver för att bedriva sin politik – inte aktivt tar avstånd från dessa styrmedel, pågår i dag en kraftsamling inom högern för att sänka den gröna industriomställningen. Därav frågan. Eller som den moderata riksdagsledamoten Oliver Rosengren nyligen sa: Den gröna omställningen har blivit en helig ko som måste slaktas.

Det är mot den bakgrunden som jag ser det som väldigt viktigt att få tydliga besked från klimat- och miljöministern. Den gröna industriomställningen sker här och nu. Den har fantastiska möjligheter att se till att vi klarar klimatmålen och att bidra till en hållbar stark samhällsutveckling i hela landet och till innovation, stärkt svensk konkurrenskraft och en stark näringslivsutveckling. Men vi ser nu att den aktivt motarbetas av företrä-

dare från de partier som sitter i regeringen eller är regeringens samarbetsparti. Därför önskar jag tydliga besked. Det gäller inte minst Industriklivet, Klimatklivet och de gröna kreditgarantierna.

När regeringen tillträdde träffade jag flera näringslivsaktörer, och någon sa att vi är igång och att det kommer att rulla på så länge inte regeringen kastar grus i maskineriet. Tyvärr är det så att det jag ser sedan Kristersson tillträdde som statsminister är att regeringen har börjat kasta grus i maskineriet.

Näringslivet efterfrågar tre tydliga saker: en snabb utbyggnad av elproduktion nu i närtid som kan möta industrins behov, ett stärkt arbete för kompetensförsörjning och smidiga tillståndprocesser. Det vi har sett hittills är att man har fördyrat och försvårat vindkraftsutbyggnaden, begränsat incitamentsutredningen som skulle ge incitament till kommunerna att bygga förnybar vindkraftsproduktion, försämrat kompetensförsörjningen genom att försvåra arbetskraftsinvandringen och gett otillräckliga resurser till de myndigheter som arbetar med tillståndprocesser.

Därför är det centralt att vi får en ökad tydlighet från regeringen: Är det så att man kommer att börja backa på den gröna industriomställningen så som flera företrädare från regeringspartierna nu börjar opinionsbilda kring? Eller är det så att man faktiskt, som Ulf Kristersson sa i regeringsförklaringen, också kommer att möta upp och börja arbeta för att stärka och skapa förutsättningar för den gröna industriomställningen? För om det är den vägen man vill gå krävs ett omtag och att man faktiskt börjar leverera på det som näringslivet efterfrågar.

Anf. 120 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jag tycker att det är välkommet att vi här nästan får svar från ledamoten Söderberg själv när hon nämner: Vem är det vi ska lyssna på? Är det möjligen statsministern?

Ja! Lyssna på statsministern när statsministern så tydligt proklamerar att den här regeringen kommer att vara en stark partner i det arbete som näringslivet utför för att ställa om. Och det lever vi också upp till avseende det vi finansierar. Vi har utökat arbetet med Industriklivet och Klimatklivet, och vi har tagit ett krafttag för att reparera de grova skador som har skett med den energipolitik som har förts i det här landet de senaste åtta åren.

Det är ett krafttag vi har tagit för att kunna möjliggöra den gröna omställningen, just för att vi ser det som ledamoten Söderberg så tydligt berättar att näringslivet efterfrågar. Man behöver en stabil och billig planerbar elproduktion om man ska ställa om. Då behöver man bygga ut vårt elsystem kraftigt. Det gör man genom att bygga ut både vindkraften och kärnkraften, och det är precis det den här regeringen gör.

Fru talman! Det räcker med att öppna tidningen eller kanske googla på den här regeringen och vindkraft för att se vilken politik vi bedriver på området. Vi har tillskjutit 15 miljoner till arbetet som sker internt på Regeringskansliet med att hantera tillståndsfrågorna just avseende den kraftiga vilja vi ser i Sverige att bygga ut vår vindkraft.

Vi har också gett tydliga direktiv om att vindkraften ska bära sina kostnader, precis som vi vill att kärnkraften ska göra. Detta är för att vi ska få en tydlig spelplan som gör att vi från politikens håll inte bara väljer en favorit bland energislagen utan tvärtom uppmuntrar till en jämn spelplan

där flera olika energislag kan vara med och bidra till en robust, säker och pålitlig tillgång på el som gör att industrin vill ställa om. Det är detta man efterfrågar.

Man efterfrågar också infrastruktur för att klara av en elektrifiering, och precis detta satsar vi också på genom Klimatklivet, där vi utökar de initiativ som tidigare regeringar har påbörjat. Detta är inte ingenting. Detta är inte att fortsätta i samma spår, utan det är att utöka och tillskjuta medel, eftersom vi vill bedriva en effektiv politik.

En effektiv politik, fru talman, innebär att vi fortsätter med det som fungerar bra, inte lägger ned av prestigeskäl och startar egna projekt. Om något fungerar bra och vi ser att vi får avkastning genom minskade utsläpp i proportion till de pengar vi stoppar in fortsätter vi gladeligen att bidra till den omställning som sker.

Som jag tydligt redogjorde för i mitt svar är en viktig sak att det i vissa delar av omställningsarbetet finns höga trösklar. Det finns ekonomiska trösklar som gör att det blir svårt att göra en investering. Självfallet ska staten då vara en part att lita på och en bidragare i att sänka trösklarna för att ställa om och bidra till att Sverige kan möta en framtid där vi har fossil-fria ekonomier.

Detta är något som kommer att stärka vårt näringsliv. När jag träffar näringslivet säger man i varje fall inte att man är bekymrad eller att regeringen skulle ha mindre förståelse för de förutsättningar som näringslivet behöver för att ställa om. Tvärtom möter jag glada hejarop för att frågor om näringsliv och klimat samlas just därför att vi har sett kopplingen och hur Sverige kan vara en stark part i omställningen genom vårt näringsliv.

Fru talman! Vi gör mycket. Vi utökar Klimatklivet och Industriklivet. Det finns ett pågående arbete med gröna kreditgarantier som man kan lita på som part som efterfrågar dessa. Det är inga konstigheter. Man ska lyssna på statsministern och på regeringen. Vi vill vara en stark partner för näringslivet i den fantastiska gröna omställning som de driver på för.

Anf. 121 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Statsministern säger att man ska vara en stark partner, och Romina Pourmokhtari tycker att jag ska lyssna till statsministern. Det vill jag gärna göra när det gäller just detta, för det är oerhört viktigt att vi får ett långsiktigt ledarskap i Sverige som leder hela landet genom den gröna industriomställningen. Då krävs långsiktiga spelregler, därav min fråga om statsrådet kan garantera att stöd som Industriklivet, Klimatklivet och gröna kreditgarantier, som regeringen förstärkte i budgeten, vilket var mycket välkommet, ligger kvar hela mandatperioden.

Det räcker inte med vackra ord, vare sig från statsministern eller från klimat- och miljöministern. Det som är avgörande nu är handling, och det vi har sett i handling från regeringen är tyvärr att man fördyrar och försvårar vindkraftsutbyggnaden och att man begränsar incitamentsutredningen, som skulle kunna öppna för bättre resurser till de kommuner som bidrar med förnybar elproduktion i ett läge när det är helt centralt att elen kommer på plats i närtid.

Jag vill också nämna att jag reagerar starkt när klimat- och miljöministern börjar flytta fokus till det långsiktiga klimatmålet 2045 när jag påtalar att klimatmålet 2030 inte längre nås med de förändringar som regeringen har genomdrivit. Det är ju summan av utsläpp över tid som avgör

Prot. 2022/23:74  
14 mars

Svar på  
interpellationer

vår klimatpåverkan. Att skjuta upp eller skjuta transportsektorns eller industrins klimatomställning på framtiden innebär att vi får mer växthusgaser i atmosfären som kommer att värma oss i hundratals år framöver.

Det är därför helt centralt att regeringen säkerställer att vi får till stånd en samhällsutveckling med utbyggnad av elinfrastruktur och, inte minst, investeringar i vindkraft i närtid för att säkerställa att industrin kan ställa om så snabbt som möjligt så att vi kan få ned klimatutsläppen och stärka våra förutsättningar att klara Parisavtalet och undvika de allvarligaste konsekvenserna av klimatförändringen.

Jag skulle gärna vilja få klarhet i om klimat- och miljöministern menar att det inte längre är så viktigt att nå 2030-målet och att vi bara ska fokusera på klimatmålet 2045 eller om vi kan vänta oss åtgärder som garanterar att vi når klimatmålen till 2030.

Anf. 122 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Som ledamoten Söderberg nämner har vi olika delar att förhålla oss till i klimatlagen. Vi har etappmål, och sedan har vi ett mål om nettonoll 2045 och nettonegativa utsläpp därefter. Jag förstår att en företrädare för Miljöpartiet helst inte vill prata om målet 2045 eftersom vi efter sju år med statsråd från Miljöpartiet inte var på väg att nå 2045-målet.

Olika regeringar kanske har olika styrkor. Det viktiga här är att vi båda företräder partier som vill utföra omställningen, som vill värna miljön och som vill påskynda den omställning som sker därför att den sker för långsamt och vi behöver göra mer.

Det finns en anledning, fru talman, till att ledamoten är så noga med att påpeka att vi måste bygga ut vårt energisystem i närtid. Det är därför att man gärna vill dölja de misstag som begicks under den tidigare regeringen, som lade ned fullt fungerande fossilfri produktion.

Om något tror jag att näringslivet beklagar sig över det faktum att man har försvårat möjligheten för elektrifiering. Detta hör jag när jag träffar industrier som vill etablera sig i Sverige, som vill bidra till omställning och minskade utsläpp och som vill exportera fantastiska innovativa lösningar som kan leda till minskade utsläpp i Sverige men främst i världen, globalt, i länder som kanske inte har möjlighet att driva innovation på samma sätt. De hade kunnat dra nytta av finansiering genom Klimatklivet och Industriklivet och de gröna obligationerna, men de hade ju inte en planerbar och billig elproduktion.

Självfallet behöver vi bygga ut vindkraften, och regeringen satsar hårt på att hantera tillståndsprocesserna snabbast möjligt men också på att tillsätta en utredning som ser över hur tillståndsprocesserna i deras helhet sker så att vi gör det på ett snabbare sätt och mer i enlighet med många av våra grannländer.

Vi behöver också bedriva en långsiktig politik på ett sätt som den tidigare regeringen inte gjorde, och det finns en skillnad. Jag är väldigt stolt över att vi i mitt parti var så tydliga med att tidigare regeringar skulle driva på för en evidensbaserad utveckling, även när det var lite obekvämt. I den vetenskap som presenteras pekas tydligt på hur kärnkraften är alldeles avgörande i omställningen för att kunna stabilisera vårt elsystem och göra det planerbart och att kärnkraften fyller en funktion där.

Tyvärr är det politisk magkänsla och daterad syn på vad kärnkraften innebär som gör att man vill diskriminera det energislaget, och detta har lett till en situation som är alldeles förskräcklig.

Nu har vi tagit ett krafttag för att lägga om energipolitiken så att vi kan ge industri och näringsliv möjlighet att stabilt lita på att det robusta inte bara gäller initiativ för statliga medel och finansieringen av de innovationer som man vill göra utan även energitillgången och tillgången på fossilfri energi, så att man faktiskt kan bedriva fossilfri verksamhet.

Det gäller att inte bara läsa sina favoritdelar i bland annat IPCC:s rapporter utan också ta fasta på det som påpekas, nämligen att exempelvis negativa utsläpp kommer att kräva att man satsar på CCS-teknik.

Regeringen gör mycket som förbättrar våra förutsättningar att nå klimatomålen. Det handlar inte bara om att underlätta för vårt näringsliv och vår industri att våga satsa på att ställa om genom att det finns pengar utan också om att det finns el och att det finns en plan för det långsiktiga målet om nettonoll 2045 och nettominus därefter.

Anf. 123 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Jag noterar att Romina Pourmokhtari säger mycket på väldigt kort tid, men jag blir besviken. Jag uppfattar att klimat- och miljöministern blir väldigt trängd när jag påvisar att 2030-målen inte kommer att nås med regeringens politik.

Jag får inget svar på huruvida klimat- och miljöministern avser att arbeta för en politik för att ens nå detta mål längre. Det gör mig ytterst besviken, särskilt efter att jag påpekat att klimatarbetet är en kamp mot klockan. Det är skillnad om vi minskar utsläppen så att vi når etappmålet och sedan kommer ned till nettonoll 2045 eller om vi överskrider etappmålet och sedan kommer ned till nettonoll 2045. De ackumulerade utsläppen över tid kommer sedan att vara växthusgaser i atmosfären som värmer oss här på planeten i hundratals år framöver. Det är det som är skillnaden. Därför är etappmålet till 2030 också centralt.

Det är också avgörande huruvida Sverige kan jobba med att just vara ett föregångsland och få på plats innovation, teknikutveckling och hållbar samhällsbyggnad som kan inspirera andra delar av världen och också leda till välstånd och att vi når det globala klimatavtalet.

I stället väljer klimat- och miljöministern att börja fokusera på kärnkraft. Det är ett retoriskt grepp som vi har sett ända sedan 2018, och jag tycker att det är ytterst beklagligt. Klimat- och miljöministern är väl medveten om att Miljöpartiet ingick en energiöverenskommelse 2016 med ett mål om att vi skulle ha hundra procent förnybar elproduktion 2040 och att det även innehöll alla möjligheter att bygga kärnkraft.

Att vi skulle ha lagt ned kärnkraften och att det skulle ha skadat elsystemet är inget annat än lögn. Därför är jag djupt besviken på att det används som ett debattgrepp i denna debatt.

Det som nu är centralt är industrins och näringslivets klimatomställning och huruvida regeringen kommer att leverera det som näringslivet behöver.

Anf. 124 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Låt mig börja i denna ända: I budgetpropositionen för 2023 har regeringen höjt anslagsnivåerna för Industriklivet, för Klimatklivet och

för de gröna kreditgarantierna. Det är vi mycket stolta över. Det är en del av den klimatpolitik som vi bedriver, att uppmuntra den fantastiska utveckling som sker inom svensk industri och med svenskt näringsliv vid fronten. Man ska inte oroa sig för att vi skulle backa från det eller ändra oss. Det är en central del i hur omställningen sker i Sverige och hur Sverige kommer att kunna möta den framtida ekonomi som vi kommer att gå till mötes och som kommer att vara fossilfri. Jag behöver inte ens säga framtida ekonomi, utan det är den nuvarande ekonomin. Vi kommer att ha konsumenter som kräver fossilfria produkter, och vi kommer att ha en marknad som kräver fossilfria produkter. Att Sverige är tidigt med denna utveckling kommer att vara en styrka för oss, och det är redan en fantastisk styrka för oss. Så är det.

Fru talman! Anledningen till att jag talar om kärnkraft är att ledamoten Söderberg själv lyfter fram hur näringsliv och industri vänder sig till henne med farhågor om energin och om hur elektrifieringen ska gå till när vi inte har tillräckligt mycket el för att möta upp den. Det är just därför som jag talar om kärnkraften, och det är just därför som jag som stolt liberal nämner hur många partier det finns i denna kammare som har bidragit till en negativ utveckling, som har försvårat för omställningen och som har försvårat tillgången på fossilfri, ren el i Sverige. Det är tråkigt. De har velat prioritera förnybart och vindkraft. Jag pratar också gärna om vindkraft, och jag uppmuntrar också gärna till vindkraft. Men jag favoriserar inte bland energislagen. Och det är en viktig anledning till att vår politik i den här regeringen kommer att ha långt bättre förutsättningar att möta de behov som näringslivet och industrin har i samband med omställningen.

Sverige har en stark industri som kommer att bidra till den gröna omställningen och till att vi når våra klimatmål. Och regeringen kommer att vara en stark partner i detta arbete. Det kan ledamoten Söderberg och det svenska folket lita på.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## § 19 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

### Propositioner

- 2022/23:67 Avskaffat krav på tillstånd för offentlig danstillställning på plats som inte är offentlig
- 2022/23:69 Förlängning av den tillfälligt utökade skattenedsättningen på viss dieselanvändning inom jord-, skogs- och vattenbruk
- 2022/23:71 Effektivare åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online
- 2022/23:77 En ny lag om viktigt meddelande till allmänheten
- 2022/23:78 Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott
- 2022/23:87 Säkerhetsprövning av totalförsvarspflichtiga m.m.

### Skrivelser

- 2022/23:68 Riksrevisionens rapport om Transportstyrelsens tillsyn
- 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022
- 2022/23:103 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2022

## Redogörelser

2022/23:NR1 Nordiska rådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2022

2022/23:RR2 Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2022

2022/23:RR3 Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds årsredovisning 2022

## Motioner

med anledning av prop. 2022/23:74 Sveriges medlemskap i Nato

2022/23:2348 av Håkan Svenneling m.fl. (V)

2022/23:2349 av Märta Stenevi m.fl. (MP)

Prot. 2022/23:74

14 mars

---

## § 20 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

*den 10 mars*

### **2022/23:246 Möjlighet till arbete för fler med funktionsnedsättning**

av *Jim Svensk Larm* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

### **2022/23:247 Åtgärder för att rädda strömmingen i Östersjön**

av *Tomas Kronståhl* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

### **2022/23:248 Elstöd till företag**

av *Isak From* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

### **2022/23:249 Lärares anmälningsplikt när det gäller papperslösa barn**

av *Aylin Fazelian* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

### **2022/23:250 Åtgärder mot svenskfientlighet**

av *Pontus Andersson* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

### **2022/23:251 Utformningen av gårdsförsäljningen**

av *Tobias Andersson* (SD)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

*den 13 mars*

### **2022/23:252 Regeringens arbete med regelförenkling**

av *Tobias Andersson* (SD)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

### **2022/23:253 Uranbrytning**

av *Eric Palmqvist* (SD)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

### **2022/23:254 Det kommande implementeringsrådets funktion**

av *Tobias Andersson* (SD)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

**2022/23:255 Ökad andel vindkraft i elmixen**

av *Jessica Stegrud* (SD)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

**2022/23:256 Nedgången i bostadsbyggandet**

av *Markus Kallifatides* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

**2022/23:257 Matchningsproblematik**

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

**§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar**

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

*den 10 mars*

**2022/23:432 Åtgärder för att stoppa hundsmugglingen**

av *Sofia Skönnbrink* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

**2022/23:433 Ursprungsmärkning av kött på restaurang**

av *Anna-Caren Säterberg* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

**2022/23:434 Ett rikt friluftsliv i skolan**

av *Lena Hallengren* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

**2022/23:435 Hinder för elektrifiering av tunga transporter med farligt gods**

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

**2022/23:436 Nya riktlinjer gällande frivilligt formellt skydd**

av *Stina Larsson* (C)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

**2022/23:437 Lärosätens utbildningsutbud avseende omställningsstudiestödet**

av *Niklas Sigvardsson* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

*den 13 mars*

**2022/23:438 Utbetalning av elstöd till företag**

av *Aida Birinxhiku* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

**2022/23:439 Tidsåtgången för beredning av skattelagstiftningen**

av *Samuel Gonzalez Westling* (V)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

**2022/23:440 Stora utbetalningar av elstöd**

av *Fredrik Olovsson* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

Sammanträdet leddes  
av förste vice talmannen från dess början till och med § 1 anf. 36 (delvis),  
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.57,  
av förste vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 108 (delvis) och  
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

*/Olof Pilo*

# Innehållsförteckning

## § 1 Särskild debatt om otillbörlig påverkan på demokratiska

|                                                              |          |
|--------------------------------------------------------------|----------|
| <b>institutioner .....</b>                                   | <b>1</b> |
| Anf. 1 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M) .....            | 1        |
| Anf. 2 LENA HALLENGREN (S) .....                             | 2        |
| Anf. 3 RICHARD JOMSHOF (SD) .....                            | 3        |
| Anf. 4 GUDRUN NORDBORG (V) .....                             | 4        |
| Anf. 5 MALIN BJÖRK (C) .....                                 | 4        |
| Anf. 6 TORSTEN ELOFSSON (KD) .....                           | 5        |
| Anf. 7 JAN RIISE (MP) .....                                  | 6        |
| Anf. 8 MALIN DANIELSSON (L) .....                            | 7        |
| Anf. 9 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M) .....            | 7        |
| Anf. 10 LENA HALLENGREN (S) replik .....                     | 8        |
| Anf. 11 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)<br>replik ..... | 9        |
| Anf. 12 LENA HALLENGREN (S) replik .....                     | 9        |
| Anf. 13 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)<br>replik ..... | 9        |
| Anf. 14 GUDRUN NORDBORG (V) replik .....                     | 9        |
| Anf. 15 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)<br>replik ..... | 10       |
| Anf. 16 GUDRUN NORDBORG (V) replik .....                     | 10       |
| Anf. 17 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)<br>replik ..... | 10       |
| Anf. 18 MALIN BJÖRK (C) replik .....                         | 11       |
| Anf. 19 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)<br>replik ..... | 11       |
| Anf. 20 MALIN BJÖRK (C) replik .....                         | 11       |
| Anf. 21 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)<br>replik ..... | 12       |
| Anf. 22 JAN RIISE (MP) replik .....                          | 12       |
| Anf. 23 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)<br>replik ..... | 12       |
| Anf. 24 JAN RIISE (MP) replik .....                          | 13       |
| Anf. 25 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)<br>replik ..... | 13       |
| Anf. 26 LENA HALLENGREN (S) .....                            | 13       |
| Anf. 27 RICHARD JOMSHOF (SD) .....                           | 14       |
| Anf. 28 GUDRUN NORDBORG (V) replik .....                     | 15       |
| Anf. 29 RICHARD JOMSHOF (SD) replik .....                    | 15       |
| Anf. 30 GUDRUN NORDBORG (V) replik .....                     | 15       |
| Anf. 31 RICHARD JOMSHOF (SD) replik .....                    | 15       |
| Anf. 32 GUDRUN NORDBORG (V) .....                            | 16       |
| Anf. 33 MALIN BJÖRK (C) .....                                | 16       |
| Anf. 34 TORSTEN ELOFSSON (KD) .....                          | 17       |
| Anf. 35 JAN RIISE (MP) .....                                 | 17       |
| Anf. 36 MALIN DANIELSSON (L) .....                           | 18       |
| Anf. 37 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M) .....           | 18       |

|                                                                           |           |
|---------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>§ 2 Justering av protokoll.....</b>                                    | <b>19</b> |
| <b>§ 3 Avsägelse.....</b>                                                 | <b>19</b> |
| <b>§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....</b>                              | <b>19</b> |
| <b>§ 5 Meddelande om frågestund.....</b>                                  | <b>19</b> |
| <b>§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövningar .....</b>                      | <b>19</b> |
| <b>§ 7 Anmälan om fördröjt svar på interpellation .....</b>               | <b>19</b> |
| <b>§ 8 Ärenden för bordläggning.....</b>                                  | <b>20</b> |
| <b>§ 9 Svar på interpellation 2022/23:226 om regemente i Kiruna .....</b> | <b>20</b> |
| Anf. 38 Försvarsminister PÅL JONSON (M) .....                             | 20        |
| Anf. 39 PETER HULTQVIST (S) .....                                         | 20        |
| Anf. 40 Försvarsminister PÅL JONSON (M) .....                             | 21        |
| Anf. 41 PETER HULTQVIST (S) .....                                         | 22        |
| Anf. 42 Försvarsminister PÅL JONSON (M) .....                             | 23        |
| Anf. 43 PETER HULTQVIST (S) .....                                         | 24        |
| Anf. 44 Försvarsminister PÅL JONSON (M) .....                             | 25        |
| <b>§ 10 Svar på interpellation 2022/23:230 om kommunklivet</b>            |           |
| <b>som nästa steg i den gröna omställningen.....</b>                      | <b>25</b> |
| Anf. 45 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) .....                               | 25        |
| Anf. 46 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....                                    | 26        |
| Anf. 47 LINUS SKÖLD (S).....                                              | 27        |
| Anf. 48 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) .....                               | 28        |
| Anf. 49 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....                                    | 29        |
| Anf. 50 LINUS SKÖLD (S).....                                              | 30        |
| Anf. 51 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) .....                               | 30        |
| Anf. 52 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....                                    | 31        |
| Anf. 53 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) .....                               | 32        |
| <b>§ 11 Svar på interpellation 2022/23:234 om</b>                         |           |
| <b>modersmålsundervisning och Tidöavtalet .....</b>                       | <b>32</b> |
| Anf. 54 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L) .....                                 | 32        |
| Anf. 55 LINUS SKÖLD (S).....                                              | 33        |
| Anf. 56 PATRICK RESLOW (SD).....                                          | 34        |
| Anf. 57 ROBERT STENKVIST (SD).....                                        | 35        |
| Anf. 58 ANNA WALLENTHEIM (S) .....                                        | 36        |
| Anf. 59 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L) .....                                 | 37        |
| Anf. 60 LINUS SKÖLD (S).....                                              | 37        |
| Anf. 61 PATRICK RESLOW (SD).....                                          | 38        |
| Anf. 62 ROBERT STENKVIST (SD).....                                        | 39        |
| Anf. 63 ANNA WALLENTHEIM (S) .....                                        | 39        |
| Anf. 64 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L) .....                                 | 40        |
| Anf. 65 LINUS SKÖLD (S).....                                              | 40        |
| Anf. 66 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L) .....                                 | 41        |
| <b>§ 12 Svar på interpellation 2022/23:76 om förebyggande</b>             |           |
| <b>åtgärder mot organiserad brottslighet .....</b>                        | <b>41</b> |
| Anf. 67 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON                                     |           |
| GRÖNVALL (M).....                                                         | 41        |
| Anf. 68 GUSTAF LANTZ (S) .....                                            | 42        |
| Anf. 69 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON                                     |           |
| GRÖNVALL (M).....                                                         | 43        |
| Anf. 70 GUSTAF LANTZ (S) .....                                            | 44        |
| <b>Ajournering.....</b>                                                   | <b>45</b> |

|                                                                         |           |
|-------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Återupptaget sammanträde.....</b>                                    | <b>45</b> |
| <b>§ 12 (forts.) Svar på interpellation 2022/23:76 om</b>               |           |
| <b>förebyggande åtgärder mot organiserad brottslighet.....</b>          | <b>45</b> |
| Anf. 71 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON                                   |           |
| GRÖNVALL (M).....                                                       | 45        |
| Anf. 72 GUSTAF LANTZ (S) .....                                          | 46        |
| Anf. 73 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON                                   |           |
| GRÖNVALL (M).....                                                       | 46        |
| <b>§ 13 Svar på interpellation 2022/23:229 om brister inom Sis</b>      |           |
| <b>verksamhet .....</b>                                                 | <b>47</b> |
| Anf. 74 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON                                   |           |
| GRÖNVALL (M).....                                                       | 47        |
| Anf. 75 GUSTAF LANTZ (S) .....                                          | 48        |
| Anf. 76 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON                                   |           |
| GRÖNVALL (M).....                                                       | 49        |
| Anf. 77 GUSTAF LANTZ (S) .....                                          | 50        |
| Anf. 78 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON                                   |           |
| GRÖNVALL (M).....                                                       | 51        |
| Anf. 79 GUSTAF LANTZ (S) .....                                          | 52        |
| Anf. 80 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON                                   |           |
| GRÖNVALL (M).....                                                       | 52        |
| <b>§ 14 Svar på interpellation 2022/23:232 om förbud mot</b>            |           |
| <b>produktion och import av PMSG.....</b>                               | <b>53</b> |
| Anf. 81 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) .....                    | 53        |
| Anf. 82 SOFIA SKÖNNBRINK (S) .....                                      | 53        |
| Anf. 83 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) .....                    | 54        |
| Anf. 84 SOFIA SKÖNNBRINK (S) .....                                      | 55        |
| Anf. 85 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) .....                    | 56        |
| Anf. 86 SOFIA SKÖNNBRINK (S) .....                                      | 56        |
| Anf. 87 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) .....                    | 57        |
| <b>§ 15 Svar på interpellation 2022/23:233 om jämställda löner.....</b> | <b>57</b> |
| Anf. 88 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....                           | 57        |
| Anf. 89 SANNE LENNSTRÖM (S) .....                                       | 59        |
| Anf. 90 ÅSA ERIKSSON (S) .....                                          | 60        |
| Anf. 91 SOFIA AMLOH (S).....                                            | 60        |
| Anf. 92 JIM SVENSK LARM (S) .....                                       | 61        |
| Anf. 93 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....                           | 62        |
| Anf. 94 SANNE LENNSTRÖM (S) .....                                       | 63        |
| Anf. 95 ÅSA ERIKSSON (S) .....                                          | 64        |
| Anf. 96 SOFIA AMLOH (S).....                                            | 65        |
| Anf. 97 JIM SVENSK LARM (S) .....                                       | 65        |
| Anf. 98 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....                           | 66        |
| Anf. 99 SANNE LENNSTRÖM (S) .....                                       | 67        |
| Anf. 100 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....                          | 67        |
| <b>§ 16 Svar på interpellation 2022/23:236 om transport av</b>          |           |
| <b>farligt gods.....</b>                                                | <b>68</b> |
| Anf. 101 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M) .....                         | 68        |
| Anf. 102 THOMAS MORELL (SD).....                                        | 68        |
| Anf. 103 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M) .....                         | 69        |
| Anf. 104 THOMAS MORELL (SD).....                                        | 70        |

|                                                                      |           |                  |
|----------------------------------------------------------------------|-----------|------------------|
| Anf. 105 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....                       | 71        | Prot. 2022/23:74 |
| Anf. 106 THOMAS MORELL (SD).....                                     | 71        | 14 mars          |
| Anf. 107 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....                       | 72        |                  |
| <b>§ 17 Svar på interpellationerna 2022/23:223 och 224 om</b>        |           |                  |
| <b>Sveriges klimathandlingsplan .....</b>                            | <b>72</b> |                  |
| Anf. 108 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....                     | 72        |                  |
| Anf. 109 ELIN SÖDERBERG (MP).....                                    | 73        |                  |
| Anf. 110 JYTTE GUTELAND (S).....                                     | 73        |                  |
| Anf. 111 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....                     | 74        |                  |
| Anf. 112 ELIN SÖDERBERG (MP).....                                    | 76        |                  |
| Anf. 113 JYTTE GUTELAND (S).....                                     | 77        |                  |
| Anf. 114 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....                     | 78        |                  |
| Anf. 115 ELIN SÖDERBERG (MP).....                                    | 79        |                  |
| Anf. 116 JYTTE GUTELAND (S).....                                     | 79        |                  |
| Anf. 117 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....                     | 80        |                  |
| <b>§ 18 Svar på interpellation 2022/23:225 om fortsatt stöd till</b> |           |                  |
| <b>den gröna industriomställningen .....</b>                         | <b>80</b> |                  |
| Anf. 118 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....                     | 80        |                  |
| Anf. 119 ELIN SÖDERBERG (MP).....                                    | 81        |                  |
| Anf. 120 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....                     | 82        |                  |
| Anf. 121 ELIN SÖDERBERG (MP).....                                    | 83        |                  |
| Anf. 122 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....                     | 84        |                  |
| Anf. 123 ELIN SÖDERBERG (MP).....                                    | 85        |                  |
| Anf. 124 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....                     | 85        |                  |
| <b>§ 19 Bordläggning.....</b>                                        | <b>86</b> |                  |
| <b>§ 20 Anmälan om interpellationer.....</b>                         | <b>87</b> |                  |
| <b>§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....</b>               | <b>88</b> |                  |
| <b>§ 22 Kammaren åtskildes kl. 20.54.....</b>                        | <b>89</b> |                  |